ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Συντάκται: Α. Ρ. ΓΑΓΒΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. κ.λ.

ΤΟΜΟΣ Α.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Β'. ΙΟΥΛΙΟΣ 1850.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως, (συνέχεια), ὑπὸ Α. Ρ. Ρ. — Ῥοβέρτος Ἠλ, (μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) ὑπὸ Κ. Π — Σωληνωτὴ γέφυρα, καὶ ὑπόγειος ὁδός, ὑπὸ Ν. Δ — Ὁ ἀριθμὸς 23, ὑπὸ Ν. Δ — Διάφορα — Ῥιένζης, (συνέχεια), ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Ν. Δ.

ΕΙΚΟΝΕΣ. Ἱπποτικὴ μονομαχία. — Τὸ Μαυσωλεῖον τῆς Βαλιδές. — Μουσικοὶ Πέρσαι.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, παρὰ τοῖς Συντάκταις, καὶ παρὰ τῷ Τυπογράφῳ Κ. Χρ. Δούκα.
ΕΝ ΤΗι ΑΟΙΠΗι ΕΛΛΑΔΙ, παρὰ τοῖς ΚΚ. ἐπιστάταις τῶν ταχυδρομείων.
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, παρὰ τοῖς ΚΚ. Ἑλλ. προξένοις.
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, παρὰ τῷ Κ. Γ. Σταυρίδῃ
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ, παρὰ τῷ Κ. Ι. Μάγνῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ·

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ δρ. 16, ἐλευθέρα Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑι γρόσια 80, ἐλευθέρα Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΔΑΚΙΑι Δίστηλα 3 1|2 δμ.
ΕΝ ΡΩΣΣΙΑι Ῥούβλ. ἀργ. 7, δμ.
ΕΝ ΤΗι ΙΟΝΙΩι ΠΟΛΙΤΕΙΑι Δίστ. 3, δμ.
ΑΛΛΑΧΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Φράγκα 16. Τὰ Ταχυδρομικὰ εἰς βάρος τῶν Συνδρομητῶν.

ΠΑΝΔΩΡΑ
1850

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΧΡ. ΑΝΑΣΤ. ΔΟΥΚΑ.

1850.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Εἰς τὸ ἐξώφυλλόν της ἡ Πανδώρα θέλει ἀναγγέλλει πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδόμενα βιβλία, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν· προσέτι δὲ καὶ προσοχῆς τινος ἄξια ξένα βιβλία, τὰ ὁπωσδήποτε ἀφορῶντα τὴν ἀρχαίαν ἢ νέαν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἐξώφυλλον δέχεται νὰ καταχωρίζῃ καὶ παντὸς εἴδους φιλολογικὰς ἀγγελίας, πρὸς 20 λεπτὰ τὴν γραμμὴν διὰ δημοσίευσιν εἰς ἓν μόνον φυλλάδιον, πρὸς 40 λ. δὲ διὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους δημοσιεύσεις.

Η ΤΟΥΡΚΟΜΑΧΟΣ ΕΛΛΑΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΕΠΙΚΟΝ ΕΙΣ ΑΣΜΑΤΑ ΔΩΔΕΚΑ,

Ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Σούτσου.

Τόμος πρῶτος, περιέχων ἄσματα τέσσαρα.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς Τυπογραφίας *Ἰ. Ἀγγελοπούλου* 1850.
Τιμᾶται ι δραχ. 6.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Ὑπὸ Γ. Χ. ΖΑΛΑΚΩΣΤΑ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Ἰ. Ἀ. Βαχαλοπούλου.

Τιμᾶται δραχμῆς μιᾶς. 72 σελίδες εἰς 16ον.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Διήγημα ὑπὸ Ἀ. Ῥ. Ῥ.

Ἴδε φυλλ. 7ον.

Ἀφ' ὅτου ὁ Ῥοβέρτος μ' ἔλαβε σύμβουλόν του, ἡ πρώτη μου συμβουλὴ ἦτον ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπικράτειάν του ὄχι ὡς μαθητὴς δεδιωγμένος, ἀλλὰ μετὰ πομπῆς καὶ δόξης. Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις ἀπῄτει χρήματα. Μετὰ τοῦ συνήθους μου ζήλου, παρὰ νὰ τὰ εὕρῃ ἄλλος, ἐπρότεινα ν' ἀπέλθω ἐγὼ εἰς Παρίσια καὶ νὰ τὰ προμηθεύσω. Ἀλλ' ἦτον ἀνάγκη νὰ μάθῃ καὶ ἡ ἐξοχότης σου τὰ διατρέχοντα, καὶ νὰ τὰ μάθῃ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς. Τίνα νὰ πέμψω δὲν εἶχον, οὔτε εἰς κανένα ἔχω ἐμπιστοσύνην ὅσην εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον. Διὰ τοῦτο ἀνεχώρησα ἀπὸ τὴν Βουργωνίαν διὰ τὰ Παρίσια, καὶ ἔφθασα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Λακεδαίμονα.

— Πῶς! ἔπραξας τοῦτο! Ἀλλὰ τὰ Παρίσια δὲν ἀπέχουσιν ἀπὸ τὴν Σαμπλίτην ὅσον ἀπέχει ἡ Λακεδαίμων, εἶπε μετ' ἐκστάσεως ὁ Βιλλαρδουίνος.

— Βεβαίως ὄχι, ἀπήντησε γελῶν ὁ Ῥαιμόνδος. Δεκαπέντε ὅμως ἢ εἴκοσιν ἡμέραι, μικρολογία! Ἔπειτα εἰς τὰ Παρίσια πόσος καιρὸς μ' ἐχρειάζετο ὡς νὰ εὕρω τοὺς τοκιστάς, ὡς νὰ πραγματευθῶ δάνειον, ὡς νὰ δώσω ἀσφαλείας, ὡς νὰ ἐξαργυρώσω! Ἔπειτα πρόσθες τὸ ἐπάρατον κλίμα μὲ τὰς ἀσθενείας του!... Ἐν ᾧ ἐδῶ σήμερον τὸ πρωὶ ἔφθασα καὶ τὸ ἑσπέρας ἀναχωρῶ, διότι ἡ ἐξοχότης σου ἀμέσως θὰ μοὶ μετρήσῃ τὰς ὀκτὼ χιλιάδας ὑπέρπυρα.

— Νομίζεις;

— Δὲν ἀμφιβάλλω. Ἂν ἐπιστρέψω μὲ χεῖρας κενάς, πίπτω ὑπ' ὀργῆν, καὶ ὁ Νόννος γίνεται πρωτο-

σύμβουλος τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ πεταχτὸν σοὶ τὸν φέρει.

— Θέλεις ν' ἀναχωρήσῃς ἀπόψε;

— Ὁ ὁδηγός μου μὲ περιμένει.

— Ὁ ὁδηγός σου;

— Μάλιστα. Ὁ Κύριος Ἰωάννης ὁ Νόννος.

— Τί λέγεις; φίλτατε Ῥαιμόνδε, ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ὁ Νόννος οὗτος εἶν' ἐδῶ;

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Ῥοβέρτος συγκατετέθη εἰς τοῦ Νόννου τὴν πρότασιν, εἶδα τοῦτον ἑτοιμαζόμενον δι' ὁδοιπορίαν, καὶ ἀνεκάλυψα ὅτι ἀπήρχετο ὅπως εἰδοποιήσῃ τὸν Πετραλείφαν. Τότε πρῶτον μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τῆς ὁδοιπορίας εἰς τὰ Παρίσια. Ἀνεχώρησα λοιπὸν μόνος, καὶ εἰς Μασσαλίαν ἔφθασα ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος. Ἅμα ἔμαθα τί πλοῖον ἐναύλωσεν, ἐμισθώθην εἰς αὐτὸ ὡς ναύτης ἁπλοῦς. Ὁ αὐτὸς οὔριος ἄνεμος μᾶς ἔφερεν ἀμφοτέρους μὲ ἀνέλπιστον ταχύτητα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ποντικοῦ. Ἐκεῖ εἶδα αἰφνιδίαν μεταμόρφωσιν εἰς τὸν κύριον Νόννον. Μίαν ὥραν ἀφ' οὗ ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου του ὑπὸ σχῆμα ὀρεινοῦ ποιμένος, διὰ νὰ μὴν εἰπῶ ὀρεινῆς ἄρκτου. Τὰ καλὰ παραδείγματα δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶνται. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἶχον λάβει καὶ ἐγὼ, ὡς μὲ βλέπεις, τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα. Ὁ Νόννος ἐκίνησε, καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτά του διαβήματα ἐνόησα ὅτι διευθύνεται πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. Ἀφανῶς τὸν παρηκολούθησα ὡς σκιά του, καὶ σήμερον τὸν προέλαβον κατὰ μίαν ἢ δύω ὥρας. Ἠξεύρω δὲ ὅτι θὰ μείνῃ μίαν ἡμέραν μόνον, καὶ τὸ ἑσπέρας πάλιν ἀναχωρεῖ. Ἂν θέλω νὰ ἐπιστρέψω ἀναύλως, δὲν πρέπει νὰ χρονοτριβῶ.

Ὁ Βιλλαρδουίνος ἐπορεύθη πρὸς τὸ γραφεῖόν του, καὶ λαβὼν ὀκτὼ βαλάντια χρυσοῦ, τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον.

— Ἐννοεῖται ὅμως, εἶπεν, ὅτι τὰ δίδω δάνεια. Δὲν εἶμαι τοσοῦτον πλούσιος, ὥστε τοιοῦτον νὰ προσφέρω δῶρον εἰς τὸν αὐθέντην.

— Ὦ! δάνεια χωρὶς ἄλλο, ἀπήντησεν ὁ Ῥοβέρτος. Θὰ σοὶ φέρωσιν, ἂν θέλῃς, εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν τόκον.

— Ἄπαγε! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἰουδαῖον μὲ ἐγόμισες! Τὸν νόμιμον τόκον, ἀγαπητέ! Δὲν πρέπει νὰ προκαταβροχθίσωμεν τοῦ Αὐθέντου τὰ εἰσοδήματα.

— Τὸν νόμιμον τόκον! Εὐτυχία εἰς ἐμέ! εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, κτυπῶν τὰς χεῖράς του. Ἔχω βέβαιον τώρα τὸ δίπλωμα Πρωτοβεστιαρίου τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τὸν Ῥοβέρτον.

— Ὕπαγε λοιπὸν νὰ τὸ λάβῃς, εἶπεν ὁ Ἐποπτηρητής. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις καὶ σὺ ἀνάγκην ἐφοδίων διὰ τὴν ὁδοιπορίαν σου;

— Παντάπασιν! Αὐτὰ τὰ πληρώνει ὁ Νόννος· ἔχε ὑγείαν, Ἐξοχώτατε· καὶ καλὴν ἀντάμωσιν . . . μετὰ πέντε μῆνας.

Καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ῥαιμόνδος, συνέστειλεν εὐσχημόνως τὸ ῥάσσον του, κατεβίβασε τὴν καλύπτραν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐξῆλθε μετὰ τοῦ Ἐποπτηρητοῦ, κλίνων, ἀφ' οὗ ἠνεώχθη τὸ παραπέτασμα, βαθέως εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ.

ΚΕΦ. Δ.

Ἡ συνοδία λοιπὸν τοῦ Ἐποπτηρητοῦ προὐχώρει πρὸς τὸ ἱπποδρόμιον. Τὸ πλῆθος, ὅπου διήρχετο, ἵστατο περικεχυνός, ἢ ἠνοίγετο ἀλαλάζον· οἱ καθυστεροῦντες ὥρμων πρὸς τὸν τόπον τῆς συνελεύσεως, καὶ πολὺς ἦν ὁ θόρυβος καὶ ἡ ζητωκραυγία. Εἷς πρὸ πάντων ἐντὸς τοῦ ὄχλου ἐφαίνετο ἐκβακχευθεὶς ὑπὸ τῆς λαμπρότητος τοῦ θεάματος. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἡ συνοδία διήρχετο ἐμπρός του, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις ἦτον ὁ γνωστὸς ἡμῖν Βλαχοποιμὴν, ἔκραξεν ὡς διαῤῥηγνύμενος,

— Ζήτω ὁ ἐξοχώτατος Βαύλης τῆς Πελοποννήσου! Ζήτω ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων Πετραλείφας!

Καὶ ἐχειρονόμει ὡς φρενητιῶν. Ἀλλὰ στρέφων τὸν βραχίονά του, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τῷ δώσῃ κεντρόφυγα δύναμιν, ἐκτύπησε διὰ τοῦ δερματίνου πίλου, ὃν ἐκράτει, τὸν ἵππον τοῦ Πετραλείφου εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὁ ἵππος τρομάξας ἀνωρθώθη, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ κρημνίσῃ τὸν ἀναβάτην.

— Ὦ τὸν ἀνόητον! εἶπεν ὁ γέρων, κρατηθεὶς μὲ τὰς δύω χεῖρας ἀπὸ τὸ σάγμα.

Ἀλλ' ὁ ποιμὴν ἐῤῥίφθη ἐν τῷ ἅμα εἰς τὸν χαλινὸν, τὸν ἥρπασε μὲ στιβαρὰν χεῖρα, καὶ κρατήσας τὸν ἵππον,

— Συγγνώμην, ἐνδοξότατε! συγγνώμην! ἔκραξε. Δὲν ἤθελον! Κατὰ λάθος συνέβη. Εἶμαι δυστυχὴς καὶ ἀγροῖκος Βλάχος! Συγγνώμην, ἐνδοξότατε!

— Διώξατε τὸν αὐθάδη τοῦτον, διέταξεν ὁ Βιλλαρδουίνος, καὶ οἱ ἱππόται προσῆλθον νὰ ὑπακούσωσιν.

Ὁ Βλάχος ὅμως ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Πετραλείφου, καὶ ἐξηκολούθησε μὲ μεγάλας φωνὰς, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ γέλωτος ἢ τῶν ψιθυρισμῶν τοῦ ὄχλου, ζητῶν συγγνώμην. Αἴφνης δ' ὁ Πετραλείφας ᾐσθάνθη τὴν ἀφὴν μικροῦ διπτύχου ἐντὸς τῆς παλάμης του, καὶ στηρίξας τὸ ὀξὺ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ ποιμένος,

— Εἶναι, εἶπε πρὸς τὸν Βιλλαρδουίνον, ξένος ἀπὸ τὰ μέρη μας. Αὐτοὶ οἱ Βλάχοι εἶναι ἀγροῖκοι. Συγχωρήσατέ τον πρὸς χάριν μου. Ἔσφαλεν ἀπὸ ὑπερβολὴν ζήλου. Ἐπιτρέπετε νὰ τὸν εἰσάξω εἰς τὸ ἱπποδρόμιον;

— Ὅπως ὁρίζετε, εἶπεν ὁ Ἐποπτηρητής· ὅταν δὲ δὲν παρετηρεῖτο, ἔῤῥιψε μικρὸν καὶ ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ποιμένος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν μειδιῶν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ποιμὴν προσετέθη εἰς τὴν συνοδίαν πρὸς μέγαν φθόνον τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες, πρὸ μιᾶς στιγμῆς μετ' αὐτοῦ συνομιλοῦντες, δὲν προέβλεπον ὅτι διὰ τὰς τοιαύτης ἀπροσδοκήτου προστασίας ἤθελε προηγηθῇ ὁ ξένος αὐτῶν. Ἀλλ' αὐτὸς, ὀλίγον φροντίζων περὶ τῶν βροχηδὸν κατ' αὐτοῦ τοξευομένων εἰρωνικῶν ἐπιθέτων, εἰσῆλθε κατόπιν τοῦ Πετραλείφου εἰς τὸ ἀμφιθέατρον.

Τὸ ἐμβαδὸν τοῦ μεγίστου τούτου οἰκοδομήματος ἐκόσμουν ἀλουργίδες καὶ ποικίλα καταπετάσματα, πρὸ πάντων δὲ ὁ πολύχρους καὶ ζωηρὸς ὅμιλος, ὁ κατέχων ὅλα τῶν θεατῶν τὰ ἑδώλια. Ἐν δὲ θεωρεῖον, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἱπποδρομίου εἰς θέσιν ὑψηλὴν ᾠκοδομημένον, καὶ ὅλον ἀποστίλβον χρυσοῦ, ἦτον μόνον κενὸν, καὶ τοῦτο ἐπλήρωσε μετ' οὐ πολὺ ἡ λαμπρὰ τοῦ Ἐποπτηρητοῦ συνοδία. Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἠνεώχθη τοῦ σταδίου ἡ πύλη, καὶ εἰς τὰ δύο μὲν πέρατα παρετάχθησαν οἱ *μαρεσσάλοι* ἢ σταδιάρχαι, οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εὐταξίας τῶν γυμνασμάτων, εἰς δὲ τὸ μέσον προσελθόντες ἔφιπποι οἱ ὁπλοκήρυκες, ἀνέγνωσαν τὸν κανονισμὸν τῆς ἱππομαχίας, καὶ ἀφ' οὗ ἐπεκαλέσθησαν τῶν θεατῶν τὰ φιλοδωρήματα, καὶ ηὐγήθησαν ἔρωτα εἰς τὰς κυρίας, δόξαν εἰς τοὺς ἀνδρείους, ἀνήγγειλαν ἐν ἤχῳ σαλπίγγων τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος.

Τότε εἷς μετὰ τὸν ἄλλον εἰσῆλθον οἱ ἐπισημότεροι τῶν βαρόνων, ὅσοι εἶχον κατανεμηθῆ τὸ ῥάκος τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἰς Πελοπόννησον, προπορευομένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ἡ πανοπλία αὐτοῦ ἔστιλβε κατάχρυσος εἰς τὸν ἥλιον ὑπὸ χιτῶνα πορφυροῦν χρυσοπάρυφον, οὗ ὅμοιος πέπλος κατήρχετο μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ἵππου του. Τὴν δὲ περικεφαλαίαν του, ἧς τὸ προσωπεῖον ἦτον ἠνεωγμένον, ἐσκίαζε λόφος πτερῶν πορφυρῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ προμετωπιδίου παρίστατο λόγχη, ἧς ἡ αἰχμὴ ἤγγιζε τὰ νέφη. Ὑπ' αὐτὴν δ' ἦσαν γεγραμμένοι οἱ στίχοι:

Δὲν τρομάζω οὐδ' ἂν τρύξῃ
τ' οὐρανοῦ ἡ κοίλη κόγχη.
Εἰν' ὀρθὴ νὰ τὴν στηρίξῃ
ἡ ἀδάμαστός μου λόγχη.

Περιελθὼν δ' ὑπερηφάνως ὁ λαμπρὸς ἱππότης τὸ ἱπποδρόμιον, προσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ Ἐποπτηρητοῦ, καὶ ταπεινώσας τὴν λόγχην του, ἐχαιρέτισε μετ' ἀξιοπρεποῦς εὐγενείας τὰς κυρίας καὶ τὸν πατέρα του καὶ μετὰ ταῦτα κατέλαβε τὴν πρώτην τῶν θέσεων, αἵτινες ἦσαν προσδιωρισμέναι διὰ τοὺς ἀγωνιστάς.

Παραιτούμεθα νὰ περιγράψωμεν τὰς λαμπρὰς πανοπλίας καὶ τὰ ποικίλα ἐμβλήματα ὅλων τῶν ἱππότων ὅσοι εἰσῆλθον μετὰ τὸν Ἐποπτηρητὴν. Εἰς τὴν πρόοδον τῆς διηγήσεως ἡμῶν ἡ ὀχληρὰ περιγραφὴ ὀλίγον συμβάλλεται, καὶ ἱστορικῶς ἐπίσης δὲν ἐνδιαφέρει πολὺ τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἤρξαν μὲν ἐπ' αὐτῆς οἱ ἱππόται, καὶ τὴν ἐταπείνωσαν ὑπὸ τὴν σπάθην αὐτῶν, ἀλλ' ἦλθον καὶ ἀπῆλθον χωρὶς ν' ἀφήσωσιν ἴχνη τῆς παρόδου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡ μνήμη των ἀπώλετο μετὰ κρότου· ἢ ὁσάκις ὁ ὁδοιπόρος εἰς ἀποκρήμνους ἄκρας ὀρέων ἀνακαλύπτῃ τὰ φρούρια αὐτῶν ὡς φωλεὰς ἀετῶν, ἢ μεταξὺ θάμνων ἀπαντᾷ ἐπὶ λίθου γεγλυμμένα τὰ βαρονικὰ οἰκόσημα αὐτῶν, στρέφεται ἀπ' αὐτῶν μετ' ἀδιαφορίας, σπεύδων πρὸς τὰ κυκλώπεια τείχη τῶν ἐνδόξων αἰώνων καὶ πρὸς τὰ ἀμίμητα προϊόντα ἀθανάτων γλυφίδων.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ μὴ ἀναφέρωμεν τὴν στολὴν ἑνὸς τῶν ἱππομάχων, Γωλτιέρου τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις καὶ τελευταῖος πάντων εἰσῆλθεν. Ἂν εἰς τὴν ἐμφάνισιν ὅλων τῶν ἄλλων διηγείρετο ψιθυρισμὸς εὐφημίας μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν θεατῶν, ἡ τοῦ χαρίεντος ὅμως τούτου ἱππότου ἀπέσπασε κραυγὰς γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Διότι πάντες ἀνεγνώρισαν τὰ χρώματα τῆς Ἄννης εἰς τὸν χιτῶνα τὸν καλύπτοντα τὴν πανοπλίαν του, ἥτις ἦτον ἀπὸ ἄργυρον καθαρὸν, καὶ ἔλαμπεν ὑπὲρ τὴν χιόνα. Ἦτον δὲ ὁ χιτὼν οὗτος κυανοῦς, ἔχων ἀργυροῦς ἀστέρας ἐπειργασμένους, ὡς κυανοῦς ἦν καὶ ὁ θύσσανος τῶν πτερῶν τῆς περικεφαλαίας του, ἐφ' ἧς ἔστιλβεν εἷς μόνος ἀστὴρ ἀδαμάντινος, ἔχων περὶξ τὴν ἐπιγραφήν.

Εἷς, λαμπρότερος χιλίων
καὶ ἀστέρων καὶ ἡλίων.

Διέφευγον δὲ τὴν χαλκῆν αὐτῶν φυλακὴν ἄρθονοι χρυσοῖ βόστρυχοι, κυματοῦντες ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ὅταν δὲ ὁ κομψὸς ἱππότης, διακαλπάσας τὸ ἱπποδρόμιον εὐπρεπῶς, ἦλθεν ἐμπρὸς τοῦ θεωρείου τοῦ Ἐποπτηρητοῦ, καὶ ἐβίασε τὸν γοργούμενον ἵππον του νὰ κάμψῃ τὰ ἐμπρόσθια γόνατά του, ἔκλινε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς χαιρετισμὸν χαριέστατον, ὃν ἀντήμειψε τῆς ὡραίας Ἄννης ἀντιχαιρετισμὸς καὶ ἐρύθημα, αὐτόματοι χειροκροτήσεις ἠκούσθησαν ἀπὸ διάφορα τοῦ Θεάτρου μέρη.

Οἱ ἱππόται λοιπὸν παρετάχθησαν εἰς τὰς δύω πλευρὰς τοῦ σταδίου, ἀφίνοντες μεταξὺ των ὅλον αὐτοῦ τὸ πλάτος. Ἅμα δ' ἔλαβον τὰς οἰκείας θέσεις, ἡ σάλπιγξ ἐσήμανε τὸ ἐμβατήριον.

Δὲν προτιθέμεθα εἰς τὴν ἐπίτομον ταύτην εἰκόνα νὰ περιγράψωμεν τὸν ἱππικὸν ἀγῶνα καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς περιπετείας, οὐδὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἱππότων, οὐδὲ τῶν κινήσεων τὴν χάριν καὶ τὴν ταχύτητα, οὐδὲ τὴν ζωηρότητα τῶν συγκρούσεων, ἥτις συνεκίνει καὶ διήγειρε τοὺς θεατὰς εἰς μέγαν βαθμόν. Πρῶτος ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἔμπειρος ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν τέχνην τῶν ὅπλων, ἐμονομάχησε κατὰ τριῶν ἀντιπάλων ἀλληλοδιαδόχως, τοῦ Γωλτιέρου Ῥονσέρου, βαρόνου τῆς Ἀκόβης εἰς Μεσσαρέαν, τοῦ Γουλιέλμου Ἀλαμάνου, βαρόνου Πατρῶν, καὶ τοῦ Γούη Νεβελέτου, ὅστις ᾠκοδόμησε τὸ φρούριον Γερακίου εἰς Τσακωνίαν, καὶ τὸν μὲν ἀφώπλισε, τοῦ δὲ ἔθραυσε δύω λόγχας, καὶ τὸν τρίτον ἀπέσεισεν ἀπὸ τὸν ἵππον.

Ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ ἴδιος ἐνώπιον τοῦ ὁρμητικοῦ καὶ φιλοπολέμου Οὔγωνος τοῦ Βριέρου ὅστις, τοὺς κρημνοὺς τῶν Ἀροανίων εἰς μερίδα λαχὼν, ἔστησε τὸ φρούριον τῆς Καρυταίνης εἰς τὸ στόμιον τῶν φαράγγων τῆς Σκόρτας ὡς πύλην αὐτῶν ὀχυράν, καὶ προπύργιον τῆς τραχείας του βαρονίας. Οὗτος μετὰ τὸν Ἐποφρεῖδον ἐνίκησεν ἀλληλοδιαδόχως καὶ Οὔγωνα τὸν Δελίλλον, βαρόνον τῆς Βοστίτζης, καὶ τὸν νέον Βαρόνον Λούκαν, κρατοῦντα ἐν Λακωνίᾳ, καὶ τὰ Γριζενὰ ἔχοντα ἕδραν τῆς ἐξουσίας του.

Ὁ τέταρτος ὅμως ἀνταγωνιστής του, Ῥαοὺλ ὁ Τουρναῖος, ὅστις ἦρχεν ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς καταῤῥύτου πεδιάδος τῶν Καλαβρύτων, ὑπερίσχυσε τῆς ἀνδρείας του, διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ

βλέμματός του, ἀλλὰ μόλις ἐκηρύχθη ἡ νίκη ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ προέβη μετὰ τόρου προκλητικῶς ὁ διηνεκής του ἀντίπαλος Ῥοβέρτος ὁ Τρέμουλας, Βαρόνος τῆς Χαλανδρίτζας, ὅστις, γείτων κακὸς καὶ φίλερις, ἔπηξεν αὐθαδῶς τῆς Τρεμούλας τὴν ὑψηλὴν σκοπιὰν ἐπ' αὐτὰς σχεδὸν τὰς πύλας τῶν Καλαβρύτων. Ἀλλὰ τὴν ὀφρῦν καὶ αὐτοῦ ἐτάπεινωσεν ἡ ἀθορύβητος τέχνη τοῦ Καλαβρυτινοῦ πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησιν τῶν θεωμένων, ὅσοι ἐγνώριζον τοῦ μὲν τὴν ἀγέρωχον καὶ πλεονέκτιν φύσιν, τοῦ δὲ τὸν πρᾷον καὶ δίκαιον χαρακτῆρα.

Διεδέχθη δὲ τὸν Τρέμουλαν Ἰωάννης ὁ Νεύλλης, ὁ κατέχων τῆς Μάνης τὰ πετρώδη στενά, καὶ ἐκ τοῦ ὁρμητηρίου τῆς Πασσάβας πολεμῶν καὶ συνέχων τοὺς Σλαύους. Ἀλλ' οὗτος, ἀφ' οὗ προέβη πρίν ῥήματα, βλέπων τὸν ἀντίπαλόν του ἀσθμαίνοντα ἔτι ἐκ τῆς διπλῆς δυσκόλου του νίκης, χωρὶς, ὡς εἶχε δικαίωμα, νὰ θελήσῃ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, κατεβίβασεν εὐγενῶς τὴν λόγχην του, καὶ περιέμεινεν ἕως οὗ ὁ Ῥαοὺλ συνέλθῃ. Ἀπὸ τὴν μικρὰν δὲ ταύτην ὠφεληθεὶς διακοπὴν καὶ ὁ Πετραλείφας ὅπως τείνῃ ὀλίγον τὰ γεγηρακότα του μέλη, ἠγέρθη, καὶ ἐξῆλθε τοῦ θεωρείου τοῦ Τοποτηρητοῦ, ὅστις, παρακολουθῶν αὐτὸν δι' ἄκρου τοῦ ὀρθαλμοῦ, εἶδεν ὅτι κατόπιν τοῦ ἐξῆλθεν ἡσύχως καὶ ὁ Βλαχοπαιμήν.

Ὁ ἠδη ἐξησθενημένος βραχίων τοῦ Ῥαοὺλ ἐπέδωκε ταχέως εἰς τὴν ἀκμῆτα ῥώμην τοῦ βαρόνου τῆς Μάνης, τραχεῖαν ὡς τοὺς βράχους, ἐφ' ὧν ἐγυμνάζετο. Κατ' αὐτοῦ τέλος προυχώρησεν ὁ ἔσχατος τεταγμένος ἱππότης, ὁ Γωλτιέρος. Ἂν δὲ πᾶσα ἡ προσοχὴ καὶ πάντα τὰ βλέμματα δὲν ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὴν πάλην ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ῥωμαλεώτερος τῶν ἱππότῶν ἀντετάττετο πρὸς τὸν χαριέστερον, ἦτον εὔκολον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι αἰφνιδία ὠχρότης ἐπεχύθη εἰς τῆς Ἄννης τὸ πρόσωπον. Ἡ μάχη ἔμεινε πολλὴν ὥραν ἰσόρροπος, διότι ὁ Γωλτιέρος ἔδειξεν ὅτι εἶχε τῆς χάριτος ἀνωτέραν ἀκόμη τὴν ἐπιδεξιότητα. Τέλος ὁ ὥρμησαν ἀμφότεροι οἱ ἀντίπαλοι κατ' ἀλλήλων, τὰ κατάφρακτα στήθη τῶν ἵππων των συγκρουσθέντα ἐβρόντησαν. ἐν ᾧ δ' ἐκάμφθησαν οἱ ὀπίσθιοι πόδες αὐτῶν, ὁ Βαρόνος τῆς Μάνης ἔκλινε βαίως ἐμπρὸς ὅπως καταφέρῃ κατὰ τοῦ Γωλτιέρου πληγήν, ἥτις ἔμελλε νὰ περατώσῃ τὴν πάλην, ἀλλ' αὐτὸς διὰ ταχείας στροφῆς τοῦ σώματος ὡς ἔγχελυς τὸν διέφυγε, καὶ παρεκκλίνοντα ἤδη τῆς καθέτου, ἤρκεσε νὰ τὸν ἐγγίσῃ πλαγίως διὰ τῆς λόγχης του, ὅπως τὸν κρημνίσῃ πῶν ἀναβολέων του. Μέγας τότε ἀλαλαγμὸς καὶ βροχὴ χειροκροτήσεων ἠγέρθη μεταξὺ τῶν θεατῶν, ἡ δὲ Ἄννα, αἰσθανομένη πυριφλέκτους τὰς παρειάς της, ἔλυε μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸν στέφανον, ὅστις συνέκειτο ἀπὸ ἀργυροῦς ἀστέρας, καὶ τὸν ἔτεινε πρὸς τὸν νικητήν. Αὐτὸς δὲ, διὰ τῆς χειρὸς εὐχαριστῶν τὸν ἐπευφημοῦντα λαὸν, ἐπροχώρησεν ὅπως λάβῃ τὸ γλυκὺ ἆθλον, γλυκὺ, διότι ὑπὸ γλυκείας χειρὸς ἐδίδετο.

Ἀλλ' εἰς τὴν στιγμὴν ταύτην νέα σάλπιγξ ἠκούσθη καὶ ὅλοι, στρέψαντες ἐκπεπληγμένα βλέμματα πρὸς τὴν εἴσοδον, εἶδον εἰσορμῶντα ἱππότην, ὅστις εἶχε κεκλεισμένον τοῦ κράνους τὸ προσωπεῖον, μέλανα ἵππον, καταμέλαιναν τὴν ἐνδυμασίαν, καὶ οὐδὲν ἔφερεν οὐδ' ἔμβλημα οὐδὲ κόσμημα. Εἰς τὴν ἀγρίαν ταύτην ἐμφάνισιν ψιθυρισμὸς ὡς ὁ τοῦ φρίσσοντος δάσους ὑπὸ πτέρυγα καταιγίδος ἠγέρθη ἐξ ὅλου τοῦ

πλήθους, καὶ ὁ Γωλτιέρος, γραφεὶς πρὸς τὸν ἱππότην, περιέμεινεν ἐπὶ μίαν στιγμήν. Ἀλλὰ βλέπων αὐτὸν ὅτι ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου, ἐπλησίασε, καὶ

— Οἱ ἱπποτικοὶ νόμοι, εἶπεν, ἀναγκάζουσι τὸν ἱππότην ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον νὰ ὑψώσῃ τὸ προσωπεῖόν του, ἢ νὰ φέρῃ ἔμβλημα ἀποδεικνύον ὅτι εὐγενὴς πρὸς εὐγενεῖς παρατάττεται. Ἀλλ' ἐγὼ νόμον ἔχω, ὅταν μοὶ προσφέρεται μάχη, νὰ μὴ τὴν ἀρνῶμαι ποτέ. Ἂν ἔταξες ν' ἀγωνισθῇς ἄγνωστος, σέβομαι, ἱππότα, τὴν εὐχήν σου καὶ εἰμὶ ἕτοιμος!

Καὶ τὴν λόγχην προτείνας, ἐκινήθη κατ' αὐτοῦ.

Ἡ συνάντησις τῶν ἐκίνησε διακόρως τῶν θεατῶν τὰ αἰσθήματα. Ποτὲ ὁ Γωλτιέρος δὲν ἀνέπτυξε περισσοτέραν χάριν εἰς τὰς κινήσεις, περισσοτέραν εὐκαμψίαν εἰς τὰς στροφάς· ἐφαίνετο ὡς ἂν ἔυτεχνον ἐλαφρὸν περιτέφερε τὸν ἵππον του καὶ αὐτὸν εἰς τὰς στροφὰς ἐκείνας κάμπας, καὶ τὴν λόγχην ἔστρεφεν εἰς τὰς χεῖράς του ὡς ῥάβδον εὐλύγιστον, ὥστε πᾶν κίνημα καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὅπλου του ἐπέτυχε πῶν εἰδημόνων τὸν θαυμασμόν. Ὁ μέλας δ' ἱππότης, ἐξεναντίας, ἐκ τῶν πρώτων βημάτων του ἐδείχθη τοσοῦτον ἀμαθὴς καὶ ἄπειρος τῶν εὐγενῶν ἀγώνων, ὥστε ἐκίνησε πολλῶν τὸν γέλωτα καὶ ἄλλων τὴν ἀγανάκτησιν ὅτι τοιοῦτος ἐτόλμησε πρὸς τοιοῦτον ν' ἀντιταχθῇ.

Ἀλλ' ἂν ἔλειπεν ἀπὸ τὸν μυστηριώδη τοῦτον ἀγωνιστὴν ἡ ἐκ συνθήκης κομψότης καὶ ἐμπειρία, μετ' οὐ πολὺ ἐφάνη ὅτι ἀνεπλήρου αὐτὴν διὰ σθεναρᾶς μυώνων δυνάμεως καὶ δι' ὑπερτάτης ἀνδρείας. Ἀντὶ ν' ἀντικρούσῃ τὰς ἐπιδεξίους προσβολὰς τοῦ Γωλτιέρου δι' εὐστόχου ἀμύνης, ἐρρίπτετο ὡς μαινόμενος κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του, ἀψηφῶν τὰς πληγὰς, ἃς τῷ κατέφερεν ἐκεῖνος μετὰ παραδόξου ταχύτητος, καὶ ἠγωνίζετο νὰ παλαίσῃ μετ' αὐτοῦ στῆθος πρὸς στῆθος, συνειδὼς ὅτι τῆς ἀνδρείας ἐδύνατο ἴσως νὰ ἐλπίσῃ, τῆς τέχνης ὅμως βεβαίως ὄχι τὸ ἆθλον. Ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν ἐστρέφετο ἀπήντα τὴν αἰχμὴν τοῦ Γωλτιέρου, ὅστις μυρίους περιέγραφε περὶ αὐτὸν μαγικοὺς κύκλους, ἤρχετο καὶ ἀπήρχετο, προσέβαλλε συγχρόνως ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἀκατανοήτως ἐπολλαπλασιάζετο. Τότε ὡς λέων, ὅστις, ὅταν αἰσθάνεται ὅτι πρὸς ἰσχυρότερον μάχεται, ῥίπτεται λυσσωδῶς νὰ εὕρῃ τὸν ὀλεθρον μᾶλλον παρὰ αἰσχύνην τῆς ἥττης, οὕτω καὶ ὁ μέλας ἱππότης ὠπισθοδρόμησε δύω βήματα, καὶ μετὰ ταῦτα ὥρμησεν ὡς παράφορος ἐπ' αὐτὴν τοῦ ἀνταγωνιστοῦ του τὴν λόγχην, ἥτις μὲ φοβερὸν πάταγον ὡς κάλαμος συνετρίβη ἐπὶ τοῦ στήθους του, καὶ τινάσσων μακρὰν τὴν ἰδίαν λόγχην, ἐρρίφθη κατὰ τοῦ ἱππότου σῶμα πρὸς σῶμα, τὸν συνέλαβεν εἰς τοὺς σιδηροῦς του βραχίονας, τὸν ἀνήρπασεν ἐκ τοῦ ἐφιππείου, καὶ τὸν ἐσφενδόνισεν εἰς τοῦ σταδίου τὴν ἄμμον, ἔπου ὁ Γωλτιέρος ἔμεινεν ἀναίσθητος ἢ ἐστερημένος ποιῆς.

Τούτου γενομένου οἱ θεαταὶ ἀνεβόησαν δυσμενῶς, ὑπὲρ πάσας δ' ἠκούσθη μία κραυγὴ, προερχομένη ἀπὸ τὸ θεωρεῖον τοῦ Τοποτηρητοῦ, καὶ ἡ Ἄννα ἔπεσε λειποθυμήσασα εἰς τὰς χεῖρας Ἰσαβέλλας, τῆς γυναικὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, ὁ δ' ἀργυροῦς στέφανος, ὃν ἐκράτει ἕτοιμον, ὅπως τὸν προσφέρῃ εἰς τὸν νικητὴν, διαφυγὼν τὴν νεκρωθεῖσάν της χεῖρα, ἐκυλίσθη ἐπὶ τῆς ἄμμου. Συγχρόνως δ' ὁ μέλας ἱππότης, στραφεὶς πρὸς τὸ θεωρεῖον, ἐράνη ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀτενίζων αὐτὸ, ἀλλ' ἀντὶ, ὡς εἶχε δικαίωμα, νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ θριάμβου του τὸ βραβεῖον, ἔστρεψε τοὺς χαλινοὺς, καὶ ἐξώρμησε τοῦ σταδίου χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἠξεύρῃ πόθεν ἦλθε καὶ ποῦ ἀπήρχετο.

Οὕτως ὁ ἀγὼν διελύθη ἐν ταραχῇ, ἐν ᾧ πολλοὶ ἠγολεῦντο ἀποκομίζοντες, οἱ μὲν τὸν Γωλτιέρον, οἱ δὲ τὴν Ἄνναν, ὅλοι δὲ εἶχον διὰ στόματος τὸν μυστηριώδη ἱππότην.

ΚΕΦ. Ε'.

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡμέρας ὁ Λέων Χαμάρετος περιεπατεῖτο εἰς τὴν μονήρη του κατοικίαν κατηφὴς καὶ τεταραγμένος. Τὰ συμβάντα τῆς πρωΐας εἶχον γίνει γνωστὰ εἰς ὅλην τὴν Λακεδαίμονα καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ μέλανος ἱππέως, καὶ ἡ ἧττα τοῦ Γωλτιέρου, καὶ ἡ λειποθυμία τῆς Ἄννης διαφόρως ἐλέγοντο καὶ ἐμεγαλοποιοῦντο, ὥστε καὶ τινὲς διέβλεπον ὅτι ὁ Γωλτιέρος, ἄλλοι δὲ ὅτι ἡ Ἄννα, ἐξέπνευσεν.

Αἱ ἀπίστοι αὗται φῆμαι δὲν ἦτον παράδοξον ἂν εἶχον φθάσει καὶ εἰς τοῦ Χαμαρέτου τὴν ἀκοὴν, καὶ αὗται μάλιστα φαίνεται ὅτι ἀνεβίβαζον τὴν ἀνησυχίαν του. Ἐταλαντεύετο δὲ μεταξὺ δύω θελήσεων, ὧν ἡ μὲν τὸ καθῆκον καὶ τὴν εὐγένειαν ἐπικαλουμένη, τὸν εἶλκε ν' ἀπελθῇ εἰς τοῦ Πετραλείφου καὶ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγείας τῆς ἐγγόνου του, ἡ δὲ τὸν ἀνεγαίτιζε, τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τι πικρότερον αἴσθημα σύμβουλον ἔχουσα. Ἀλλὰ, μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐνέδωκεν εἰς τὴν πρώτην, καὶ ἀφ' οὗ δὶς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του καὶ δὶς ἐπεστρέψεν εἰς αὐτὴν, τέλος ἐπορεύθη πρὸς τοῦ ἄρχοντος τῆς Ἑλλάδος, ὃν εὗρε καθήμενον εἰς τὸν κῆπόν του ὑπὸ μεγάλην πορτοκαλλέαν μετὰ τῆς ἐγγόνου του.

Ὁ Χαμάρετος εἰσῆλθε σοβαρὸς, καὶ σχεδὸν ἀγριωπός. Ἀλλ' ὅταν, ὡς ἀκουστέον, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδεν ὠχρὰ τὰ χείλη τῆς νέας, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐρυθροῦς, καὶ τὸ μέτωπόν της ὡς πιεζόμενον ὑπὸ τῆς ὀδύνης, ἡ τραχύτης του ἐλύθη εἰς οἶκτον, καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν Πετραλείφαν, ὑπεταύλισεν ὅτι ἤκουσε τῆς Ἄννης τὴν ἀσθένειαν, καὶ ἦλθε νὰ ἐρευνήσῃ περὶ αὐτῆς.

Ἡ Ἄννα τὸν εὐχαρίστησε δι' ἑνὸς βλέμματος.

— Συνῆλθε μέν, εἶπεν ὁ γέρων, ἀλλὰ πάσχει ἀκόμη. Παράδοξον ἐντύπωσιν ἀπετέλεσεν ἐπ' αὐτῆς ἡ παρουσία τοῦ μέλανος ἐκείνου ἱππότου.

— Τοῦ μέλανος ἱππότου! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος ξενιζόμενος.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Ἄννα. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἡ θερμότης τῆς ἡμέρας...

— Διόλου, ὑπέλαβεν ὁ Πετραλείφας. Ἐνίοτε μᾶς κυριεύουσιν ἀνεξήγητά τινα αἰσθήματα. Ἐγὼ σὲ εἶδα. Ἅμα ἐνεφανίσθη ὁ ἀκαταλήπτος ἐκεῖνος ἀγωνιστὴς, ὠχρότης περιεχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν σου, καὶ τὰ βλέμματά σου παρηκολούθουν ὡς μαγικῶς ὅλα του τὰ κινήματα καὶ ὅταν τὸν εἶδες ὑπερισχύσαντα, εἶπα ὅτι ἡ μυστηριώδης συγκίνησις ἣν σ' ἐνέπνευσεν, ἐξήντλησε τὰς δυνάμεις σου.

— Ἴσως, παρετήρησεν ὁ Χαμάρετος, καὶ ἡ συμπάθεια διὰ τὸν ἱππότην, ὅστις ἐκρημνίσθη τοῦ ἵππου... Ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐσκαλήσατε ματαίως αὐτὴν, διότι ὁ ἱππότης ἠγέρθη ἀπὸ τὴν πτῶσίν του ἀβλαβὴς, καὶ ἀνέλαβεν ἐντελῶς.

— Ἀ! ἀνέλαβεν! εἶπεν ἡ Ἄννα ἐρυθριῶσα σφοδρῶς. Ἀμέσως δ' ἐπρόσθεσε,

— Τῷ ὄντι ἀγύμναστα γυναικεῖα νεῦρα δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὰ ἀνδρικὰ ἐκεῖνα θεάματα.

Ὁ Χαμάρετος τῇ ἀπεκρίθη διὰ μακροῦ καὶ ὀξέος βλέμματος, ὑφ' ὃ ἔκλινον οἱ ὀφθαλμοί της καὶ μετὰ ταῦτα ἠγέρθη ὅπως ἐξέλθῃ.

— Πῶς! υἱέ μου, θέλεις ἀμέσως ν' ἀναχωρήσῃς! εἶπεν ὁ Πετραλείφας, λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρός.

— Εἶχον ἀκούσει, εἶπε μ' ἐλαφρὸν σαρκασμὸν ὁ Χαμάρετος, ὅτι ἡ συμπάθεια πρὸς τὸν ἡττηθέντα καὶ ἡ φρίκη πρὸς τὸν νικητὴν εἶχον προσβάλει σπουδαίως τὴν ὑγείαν τῆς κυρίας Ἄννης. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ ἀγγελία τῆς σωτηρίας τοῦ πρώτου ἐ πανέφερεν εὐτυχῶς τὰ ῥόδα εἰς τῆς κυρίας τὰς παρειάς, καὶ καθησυχάσας ἀπέρχομαι.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπηρέτης ἐλθὼν, ἀνήγγειλεν ἐπίσκεψιν τοῦ Τοποτηρητοῦ. Ἔσπευσεν ἑπομένως ἀμέσως ὁ Πετραλείφας πρὸς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ προηγουμένως παρεκάλεσε τὸν Χαμάρετον νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ, διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ τὸν ἰδῇ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπισκέψεως. Ἐλθὼν δὲ εἰς προϋπάντησιν τοῦ Βιλλαρδουίνου, τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ πλουσιώτερόν του δωμάτιον.

— Εἰπέτε μοι, εἶπεν ὁ Τοποτηρητής, πῶς εἶναι ἡ ὡραία μας Ἄννα. Εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ τὸ μάθω. Ἡ Ἰσαβέλλα μοὶ εἶπεν ὅτι τὴν ἀφῆκεν ἀκόμη ἀδύνατον.

— Ἡ ἐξοχότης της, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, τῇ ἐδαψίλευσε φροντίδας μητρός. Ἡ κατάστασίς της μᾶς ἐτάραξε κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἤδη ἀνέλαβεν ὁπωσοῦν.

— Ἐτρόμαξε τὸν μέλανα ἐκεῖνον ἱππότην, καὶ εἶχε δίκαιον. Ἀποτόμως παρουσιάσθη, καὶ ἀποτόμους εἶχε τοὺς τρόπους.

— Πρὸ πάντων δὲ τὸ μυστηριῶδες αὐτοῦ, φαίνεται, κατέπληξε τὴν φαντασίαν της, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης γνωρίζει ἴσως ποῖον ἔκρυπτε τὸ μέλαν προσωπεῖον ἐκεῖνο;

— Ἀφ' οὗ ὁ ἀνταγωνιστής του δὲν ἀπῄτησε νὰ τὸ ἀνοίξῃ, δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ τὸ ἀνοίξω ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Τοποτηρητής. Εἰς τὸν κατάλογον ἐνεγράφη ὑπὸ μόνον τὸ ὄνομα *Μέλας ἱππότης*. Ὅστις δήποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτον, πρέπει ν' ἀναγνωρίσω ὅτι εἶναι ἀνδρεῖος, τραφεὶς ὄχι μὲν εἰς τὰ ἱπποδρόμια, ἀλλὰ εἰς τὰς μάχας. Κατὰ πρῶτον σήμερον εὑρέθητε εἰς τοιούτους ἀγῶνας; Πῶς σᾶς ἐφάνησαν;

— Ἄξιοι τοῦ ἀνδρειοτέρου ἔθνους τῆς γῆς, ἀπεκρίθη κολακευτικῶς ὁ γέρων. Ἀνεζωπύρησαν τὸ αἷμα εἰς τὰς κατεψυγμένας μου φλέβας, καὶ διήγειρον εἰς ἐμὲ ἀναμνήσεις τῶν ἡμερῶν τῆς νεότητός μου.

— Εἰς ἐμὲ δὲ, φίλε, ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουίνος, εἰς ἐμὲ διήγειρον ἐνθυμήσεις πολὺ γλυκυτέρας, ἐνθυμήσεις τῆς φίλης πατρίδος. Ἐνόμισα ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι εὑρισκόμην μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Καμπανίας μου ἱππότων, ὅτι ἔβλεπον τὰ δάση της καὶ τὰ πεδία της, καὶ τὰ πρόσωπα, ἅτινα μὲ προσεμειδίασαν εἰς τὴν γέννησίν μου, καὶ τὴν ἑστίαν, περὶ ἣν ἔπαιζον βρέφος. Μετὰ βίον ἀγώνων καὶ παραχῶν δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔρχεται τέλος στιγμὴ, καθ' ἣν μετὰ πόθου στρεφόμεθα πρὸς τὰς εἰρηνικὰς σκηνὰς τῆς παιδικῆς ἡλικίας; Τότε μᾶς μειδιᾷ μακρόθεν ἡ ἐρασμία εἰκὼν τοῦ πατρικοῦ οἴκου, τοῦ δένδρου ὑφ' ὃ, παιδία, ἐπαίζομεν, τοῦ ῥύακος εἰς ὃν ἐλουόμεθα. Τότε ἄλλην ἐπιθυμίαν δὲν αἰσθανόμεθα εἰμὴ ν' ἀποθέσωμεν τὴν ὁδοιπορικὴν ῥάβδον εἰς τὴν γωνίαν ὅθεν τὴν ἐλάβομεν πρῶτον. Ὅταν ἔλθῃ τῆς ζωῆς ἡ ἑσπέρα, αἰσθάνομαι, ἐνδοξότατε, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν ἰσχυρῶς τὴν στέγην ἧς ἐξῆλθομεν τὸ πρωί. Ἄλλην εἰς τὴν καρδίαν μου δὲν τρέφω τώρα εὐχὴν, εἰμὴ νὰ ἰδῶ τὴν Γαλλίαν μου, καὶ νὰ σκαφῇ ὁ τάφος μου ὑπὸ τὸ δένδρον τὸ σκιάζον τοῦ πατρός μου τὸν τάφον.

— Οὐαί! εἶπεν ὁ Πετραλείφας καθ' ἑαυτόν. Τί σημαίνει τὸ εἰδύλλιον τοῦτο; Μήπως ἔλαβε τὰς εἰδήσεις; Τοξεύων δὲ κλοπιμαῖον βλέμμα πρὸς τὸν Βιλλαρδουίνον, ἀπήντησεν·

— Ἀλλὰ τὴν εὐχὴν ταύτην πιθανῶς ὁ θεὸς δὲν θέλει τὴν ἐξιλεώσει, διότι ἐντελῶς ἐναντίας τῷ ἀναπέμπει ὅλη ἡ Πελοπόννησος. Εἰς τὴν εὐτυχίαν της εἶναι ἡ παρουσία σας πολλὰ ἔτη ἀναγκαία ἀκόμη.

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἤκουσεν ὁ Βιλλαρδουίνος τὰς κολακευτικὰς ταύτας λέξεις, διότι, ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτάς.

— Καὶ ὁ συμπατριώτης σας ἐκεῖνος τί ἔγινεν; ἠρώτησε.

— Ὁ συμπατριώτης μου! εἶπεν ὁ Πετραλείφας ταραττόμενος. Ποῖος συμπατριώτης μου;

— Ἐκεῖνος ὅστις σᾶς ἠκολούθησεν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

— Ἀ! Ἔχετε πολλὴν συγκατάβασιν νὰ τὸν ἐνθυμηθῆτε! Ἦτον πτωχὸς ποιμὴν τῆς Βλαχίας ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Ζητουνίου.

— Καὶ σᾶς ἔφερε καλὰς εἰδήσεις ἀπὸ τὸν Αὐθέντην;

— Εἰδήσεις; ἀπὸ τὸν Αὐθέντην; Δὲν μ' ἔφερε διόλου εἰδήσεις.

— Ἀ! δὲν σᾶς ἔφερε διόλου εἰδήσεις! Εἶχον νομίσει ὅτι σᾶς ἔφερε.

— Παντελῶς! οὔτε τὸν ἐγνώριζον κἄν. Ξένον ὡς τὸν εἶδα ἀπὸ τὰ μέρη μας, ἠθέλησα νὰ τὸν εἰσάξω εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

— Ἀ! καλὰ ἐκάμετε.

Ἔπειτα δὲ ταπεινώσας τὴν φωνὴν ὁ Βιλλαρδουίνος, καὶ περιβλεψάμενος ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει πλησίον ἀδιάκριτον ὦς,

— Ἤθελον, ἐπρόσθεσε, νὰ συμβουλευθῶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν σας περὶ ὑποθέσεως, ἥτις τὰ μέγιστα μὲ ἐνδιαφέρει.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ ἀρχαῖος αὐλικὸς, ὅσον καὶ ἂν ἤξευρε νὰ συνθέτῃ κατὰ βούλησιν τὴν ἔκφρασιν τῶν ψυχικῶν του κινήσεων, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ καταστείλῃ ἓν κίνημα τῶν μυώνων τοῦ στόματός του·

— Εἰς τὰς διαταγάς σας, εἶπεν, ἐξοχώτατε.

— Ἔλαβον πληροφορίας, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ὅτι ὁ Μέγας Κὺρ τῶν Ἀθηνῶν σκοπὸν ἔχει νὰ ζητήσῃ τὸν υἱόν μου Γοδοφρεῖδον διὰ τὴν ἀνεψιάν του Ἑλένην. Τί μὲ συμβουλεύετε; Νὰ δεχθῶ; Θέλω πράξει ὡς ἡ πεῖρά σας μὲ ὑπαγορεύσῃ

— Ὁ μέγας Κὺρ, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἀναπνέων βαθέως ὡς ὁ ἀπαλλαγεὶς ἀπὸ ἐσωτερικόν τι βάρος, καὶ δίδων εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅσον ἐνεδέχετο ἐμβριθεστέραν ἔκφρασιν. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἄξιον σκέψεως. Ναὶ, αἱ Θῆβαι καὶ αἱ Ἀθῆναι εἰσὶν αἱ κλεῖδες τοῦ οἴκου σας, ἐξοχώτατε, καὶ σᾶς συμφέρει, φρονῶ, νὰ κρατῇ τὰς κλεῖδας αὐτὰς χεὶρ φίλου καὶ, εἰ δυνατόν, συγγενοῦς. Νὰ συνδεθῆτε μ' ἐκεῖνον, ὅστις δύναται πάντοτε νὰ σᾶς χρησιμεύῃ ὡς ὠφέλιμος ἐμπροσθοφυλακὴ, μοὶ φαίνεται σχέδιον ἔμφρον καὶ πολιτικόν.

— Σᾶς φαίνεται; εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν. Δὲν θέλω τὴν λησμονήσει ὅταν παρουσιασθῇ ἡ περίστασις. Εἰπέτε, παρακαλῶ, εἰς τὴν ἀγαπητὴν Ἄνναν πόσον χαίρω διὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν της·

Καὶ ἀποχαιρετήσας ἀνεχώρησεν· ἐξερχόμενος δὲ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν,

— Ἑπομένως ὁ βλαχοποιμὴν ἦτον ὁ Νόννος.

ΚΕΦ. ΣΓ.

Ὁ δὲ Χαμάρετος, ἀφ' οὗ ἐξῆλθεν ὁ Πετραλείφας, καὶ ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ μόνος μετὰ τῆς Ἄννης, πλησιάσας, ἐστηρίχθη εἰς κορμὸν δένδρου, ἄντικρυ τῆς νέας κόρης.

— Εἴσθε πάντοτε τῆς αὐτῆς γνώμης περὶ τῶν ἱπποτικῶν ἀγώνων καὶ ἀφ' οὗ τοὺς εἴδετε; τὸν ἠρώτησεν ἡ Ἄννα, δειλῶς ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτόν.

— Ἀφ' οὗ τοὺς εἶδα μᾶλλον παρὰ πρὶν τοὺς ἰδῶ, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος.

— Πῶς! θέλετε νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ λαμπρὰ ἐκείνη τῆς ἀνδρείας ἐπίδειξις δὲν ἐκίνησε τὴν καρδίαν σας;

— Ἡ ἀνδρεία! εἶπεν ὁ Χαμάρετος. Μέγα προτέρημα, καθ' ὃ ὑπερτερεῖ τὸν λαμπρότερον τῶν ἱππότων ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων καὶ ὁ σκύμνος τοῦ λύκου! Μέγα προτέρημα ὥστε νὰ τὸ ἐπιδεικνύωμεν!

— Ὦ! τοῦτο πλέον δὲν σᾶς τὸ συγχωρῶ, εἶπε μειδιάσασα ἡ Ἄννα. Ἐννοῶ νὰ πολεμῆτε τοὺς ἀνδρείους· τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον σας. Ἀλλὰ νὰ κηρύττεσθε κατ' αὐτῆς τῆς ἀνδρείας.

— Ἡ ἀνδρεία, κυρία μου, ὅταν ὑπερασπίζεται τὴν στέγην εἰς ἣν ἐγεννήθημεν, τὴν γυναῖκα εἰς ἣν ὠμόσαμεν πίστιν, τὴν πατρίδα κατὰ ξένων τυράννων, ἐξευγενίζεται, ὡς καὶ τὸ εὐτελὲς μέταλλον τὸ χρησιμεῦον εἰς ὅπλον αὐτῆς. Ἄλλως εἶναι ἀρετὴ, ἣν ἔχομεν μὲ τὰ θηρία κοινὴν, καὶ παιδαριῶδες ἢ ἀγρίων ἴδιον νὰ κομπάζωμεν ἐπ' αὐτῇ.

— Ὁ μέλας ἐκεῖνος ἱππότης, εἶπεν ἡ Ἄννα μὲ πονηρὸν βλέμμα, ὅστις ἐνίκησε σήμερον τοὺς ἀνδρείους τῶν ἀνδρείων, βεβαίως δὲν εἶναι τῆς γνώμης σας.

— Ἐξ ἐναντίας· εἶναι τῆς γνώμης μου ἐντελῶς, ἀπήντησεν ὁ Χαμάρετος.

— Ἴσως τῷ ὄντι ἔχετε δίκαιον, ὑπέλαβεν ἡ Ἄννα. Μοὶ εἶπον ὅτι τὸν στέφανον, ὃν ἐκέρδησεν, ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ καταδεχθῇ νὰ τὸν λάβῃ, οὐδ' ἐζήτησε τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους τῶν ἀντιπάλων του, τὸ τρόπαιον τοῦ θριάμβου του.

— Πιθανῶς, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, στέφανον κείμενον εἰς τὴν κόνιν δὲν τὸν ἐνόμισεν ἄξιον τοῦ κόπου νὰ κύψῃ καὶ νὰ τὸν λάβῃ, οὐδ' ἐρρόντισε περὶ τροπαίου θεατρικοῦ.

— Ὁμιλεῖτε περὶ αὐτοῦ, εἶπεν ἡ Ἄννα ἐκφραστικῶς μειδιῶσα, ὡς ἂν ἐγνωρίζετε τὸν μυστηριώδη ἐκεῖνον ἱππότην. Δὲν δύνασθε νὰ μᾶς εἰπῆτε περὶ αὐτοῦ τίποτε;

— Ναὶ, τὸν γνωρίζω, κυρία, ἀπήντησεν ὁ Χαμάρετος. Τὰ χείλη μου ποτὲ δὲν ἐψεύσθησαν, καὶ ἡ ἄφρων καρδία μου δὲν θέλει νὰ ἔχῃ κρυπτὴν πτυχὴν εἰς τὸ βλέμμα σας. Ἠξεύρετε τί πρεσβεύω περὶ τῶν ἀκινδύνων τούτων θριάμβων, ὥστε δὲν θελετε τὸ θεωρήσει καύχησιν ὅταν σᾶς εἰπῶ ὅτι ναὶ, ἐγὼ ἤμην ὁ μέλας ἱππότης· ἐξ ἐναντίας. πιστεύσατέ με, κυρία, τὸ λέγω, καὶ ἡ αἰσχύνη ἀναβιβάζει τὸ ἐρύθημα εἰς τὸ μέτωπόν μου.

— Μεγάλας λέξεις μεταχειρίζεσθε, εἶπεν ἡ Ἄννα. Ἡ αἰσχύνη! Δὲν ἐννοῶ τῷ ὄντι πῶς ἐφαρμόζεται ἐδῶ ἡ αἰσχύνη.

— Καταγελάσατε καὶ περιφρονήσατέ με, εἶπε τεθλιμμένος ὁ Λέων. Περιφρονῶ αὐτὸς ἐμαυτόν. Ὅταν σᾶς ἤκουσα ἐνθουσιωδῶς ἐκφραζομένην ὑπὲρ τῶν ἀγώνων τούτων, καὶ θαυμάζουσαν τοὺς ἱππότας, οἵτινες ἔμελλον νὰ διαπρέψωσιν εἰς αὐτοὺς, ὅταν σᾶς εἶδα δίδουσαν εἰς τοὺς ξένους τῆς ἀνδρείας τὴν δάφνην, καὶ γυμνοῦσαν αὐτῆς τοὺς συμπατριώτας σας, γελοία φιλοτιμία, ναὶ, δὲν τὸ κρύπτω, ζηλοτυπία ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν μου, καὶ μ' ἐκίνησεν εἰς τὴν παιδαριώδη ἐκείνην πρᾶξιν, δι' ἣν πρὸ πολλοῦ μετενόησα.

— Μετενοήσατε ὅτι μοὶ ἀπεδείξατε τῶν προλήψεών μου τὴν ἀδικίαν, ὅτι ὑπεστηρίξατε διὰ τῶν ὅπλων τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀνδρείας τοῦ ἔθνους σας, καὶ ὅτι, ἂν δὲν κατεδέχθητε τὸν ἀργυροῦν στέφανον, ἀπελάβετε ὅμως τὸν στέφανον τῆς νίκης καὶ τῆς κοινῆς εὐφημίας; Δι' ἓν πρέπει νὰ μετανοήσητε, ὅτι δὲν παρουσιάσθητε εἰς τὸ στάδιον μὲ τὴν προσωπίδα ἀνεγηγερμένην, μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλὸν, ὥστε νὰ γνωρίσωσι πάντες ὅτι Ἕλλην ἦτον ὁ νικητής.

— Οἱ ῥιψάσπιδες, κυρία, καὶ οἱ λειποτάκται, εἶπε πικρῶς ὁ Χαμάρετος, κρύπτονται ἐγκαταλελειμμένοι εἰς τὴν αἰσχύνην των, καὶ δὲν παρουσιάζονται ἀπέναντι τοῦ κόσμου μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλόν.

— Ὦ! πρέπει ἐγὼ νὰ σᾶς ὑπερασπισθῶ κατὰ τῆς ἀδικίας σας, ἀνέκραξεν ἡ νεάνις. Εἴσθε ἄρα μόνος ἀγνοῶν ὅτι αἱ ἀνδραγαθίαι σας ἀντήχησαν καθ' ὅλην τὴν ἀνατολήν; Ἐνθυμοῦμαι ποίαν εἶχεν ὁ πατήρ μου ἀνυπομονησίαν νὰ ἰδῇ τὸν πρόμαχον τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὅταν ἤλθετε εἰς Ἄρταν...

— Εἶδεν, ὑπέλαβεν ὁ Χαμάρετος, ἄνθρωπον φέροντα εἰς τὸ μέτωπον τὸ στίγμα τῆς ἥττης, καὶ εἰς τὸν πόδα σύροντα τὴν ἅλυσιν τῆς δουλείας.

— Εἶδεν ἄνθρωπον, διέκοψε ζωηρῶς ἡ Ἄννα, ὅστις ὑπερασπίσθη ἡρωϊκῶς τὰ τείχη τῆς Λακεδαίμο-

νος, καὶ ἐνέδωκε μόνον ὅταν αὐτὰ ἐνέδωκαν εἰς τὸν χείμαρρον ὅστις κατεπόντισεν ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

— Τὰ τείχη τῆς Λακεδαίμονος, ἀπήντησε τὴν κεφαλὴν κινῶν ὁ Χαμάρετος. Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία. διὰ τὸ βάλσαμον, ὁ ζητεῖτε νὰ χύσετε εἰς τὴν πληγὴν τῆς καρδίας μου. Ἀλλ' ὑπῆρχεν ἐποχὴ ὅταν τείχη ἡ Λακεδαίμων εἶχε τῶν υἱῶν της τὰ στήθη καὶ τότε ἐχθρὸς δὲν εἶδε τὸν καπνὸν ἀναθρώσκοντα ἀπὸ τὰς ἑστίας της. Ὑπῆρξαν ἡμέραι ὅταν τριακόσια πτώματα τῶν υἱῶν της ἀνεχαίτισαν ὅλου τῆς Ἀσίας τὸν χείμαρρον. Διατί αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι παρῆλθον; Ἠξεύρετε τίς τὰς ἐξήλειψε διὰ παντὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς τύχης της; Ἠξεύρετε τίς ἐκύλισε τὴν Ἑλλάδα δεσμίαν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Ρώμης, τίς, ὅταν ἀνηγέρθη στηριχθεῖσα εἰς τὸν σταυρόν, τὴν συνέτριψεν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν χεῖρα τῶν Φράγκων; Ἡ ἀλληλοκτόνος διχόνοια! τοῦ ἄδου τὸ ἐξωλέστατον τέρας!

— Αἱ μελαγχολικαὶ αὗται ἰδέαι σᾶς πιέζουσιν, εἶπεν ἡ Ἄννα μετὰ συμπαθείας. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν τρεχὸν τῆς ἀναποδράστου τύχης;

— Καὶ ὅμως, ἐξηκολούθησεν ὁ Χαμάρετος, ἡ Ἑλλὰς μας εἶναι τόσον ὡραία! Εἶναι ἡ κατοικία τοῦ ἔαρος! εἶναι ὁ τόπος, ὅστις ἐπλάσθη διὰ τὴν εὐτυχίαν, καὶ ἡγιάσθη ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας! Ναί, κυρία, λειποτάκται καὶ ῥιψάσπιδες εἴμεθα! Ἄλλως, βλέποντες τὴν πατρίδα μας δούλην τῶν βαρβάρων τῆς Ἄρκτου θὰ ἠσχυνόμεθα τὸ πεδιάδας μας τῆς ἐλευθερίας τὰ στάδια, τὰ ὄρη μας, τὰ μνημεῖα τῆς δόξης, θὰ ἠσχυνόμεθα τὸ ὄνομα, ὃ φέρομεν, καὶ τοὺς προγόνους, ἀφ' ὧν καταγόμεθα, καὶ δὲν θὰ ἐπεδιώκομεν νίκας ἱπποδρομίων. Οἱ προπάτορες ἡμῶν, ὅταν δὲν ἐνίκων, ἀπέθνησκον.

Καὶ ὁ Χαμάρετος ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας, καὶ ἔκλινεν ἐπ' αὐτῶν τὴν ὠχρὰν κεφαλήν του. Ἡ δὲ Ἄννα, ἐγερθεῖσα, ἔθεσε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τὸν βραχίονά του.

— Ἰδέ, τῷ εἶπε, τῆς ἡμέρας τὸ ἄστρον. Ἐπλήρου τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ φῶτά του, ἀλλ' ἤδη σβέννυται καὶ αὐτὸ εἰς τὸ σκότος τῆς δύσεως. Εἶναι νόμος κοινός, καὶ τὰ ἔθνη δὲν δύνανται νὰ τὸν ἀποφύγωσι. Μὴ ἐπανίστασθε κατὰ τοῦ θείου θεσπίσματος.

— Ὄχι! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος. Τῆς πατρίδος ἡμῶν ἡ πτῶσις δὲν εἶναι θέσπισμα τοῦ θεοῦ· εἶναι ἔργον τοῦ δαίμονος, τοῦ δαίμονος τῆς διαιρέσεως! Ὁ ἥλιος ἐδυθίσθη, ναί, εἰς τὸ σκότος, ἀλλ' αὔριον θέλει πάλιν προκύψει ἐν δόξῃ. Καὶ ἡ Ἑλλὰς δύναται ἀκόμη ν' ἀνεγερθῇ, ἂν κατέλθῃ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος τῆς συμπνοίας.

— Εἴθε! εἶπεν ἡ Ἄννα Γενναία. εὐχὴ, εἰς ἣν θερμῶς προστίθεται ἡ καρδία μου.

— Προστίθεται εἰς αὐτὴν ἡ καρδία σας! ἀνεφώνησεν ὁ Λέων ἐνθουσιωδῶς· ὦ! εἰσήκουσεν ἄραγε ὁ θεὸς τὰς δεήσεις τοῦ ἔθνους του; Δὲν κατέπεμψεν ἄραγε εἰς αὐτὸ τὸν ἄγγελόν του διὰ νὰ τὸ σώσῃ; Ὁ θεὸς, ὦ Ἄννα, ὅστις σοὶ ἔδωκε τὴν μορφὴν τῶν ἀγγέλων του, δὲν ἔπεμψε νὰ φέρῃς εἰς τὸν λαόν του τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἑνώσεως, τὸ δῶρον τῆς ἐλευθερίας; ἐν νεῦμά σου, ἐν μειδίαμά σου, καὶ φλὸξ θ' ἀνάψῃ εἰς τὰς καρδίας, καὶ ἡρωισμὸς θὰ καταβῇ εἰς τὰ στήθη, καὶ τὰ διεσπαρμένα μέλη τῆς ἀρχαίας αὐτοκρατορίας θὰ συσσωματωθῶσιν εἰς ἑνότητα ἄῤῥηκτον, καὶ θ' ἀνεγείρωσι πάλιν τὸν ἱερὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἐκ τῶν ἐπιπλεόντων ναυαγίων αὐτοῦ.

— Ἀμήν! εἶπε μία φωνὴ ὀπίσω του, καὶ προχωρήσας ὁ Πετραλείφας,

— Εὖγε ἡ ὄνειρα, υἱέ μου. ἐξηκολούθησε. Τὰς εὐχάς σου ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὰς συμμεριζόμεθα ὅλοι ἀναμφιβόλως· ἀλλ' εἰς μέρος ὅπου ἄρχει ὁ Βιλλαρδουΐνος, εἰς οἶκον ὅστις πρὸ μιᾶς στιγμῆς τὸν ἐστέγαζεν, εἰσὶν αὗται, πίστευσόν με, ἀσφαλέστεραι ἐντὸς παρὰ ἐκτὸς τῶν χειλέων.

— Τί φρονῶ καὶ τί εὔχομαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου, δὲν τὸ ἔκρυψα, οὐδ' ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ κρύψω ποτὲ ἀπὸ τοὺς καταχτητάς τινας, εἶπεν ὁ Λέων.

— Πίστευσον τὴν πεῖράν μου, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, τὰ δένδρα τότε καρποφοροῦσι μάλιστα, ὅταν κρύπτωσι τὰς ῥίζας των εἰς τὴν γῆν. — Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπέπληξα τὸν υἱόν μου, πρέπει ν' ἀποστείλω τώρα ἐπιπλήξεις καὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου. Πῶς! φιλτάτη Ἄννα, ὁ πατριωτικός σου ἐνθουσιασμὸς σὲ παρέσυρεν, ὥστε νὰ λησμονήσῃς τὴν ἀσθένειάν σου, καὶ μένεις ἀπερισκέπτως ἐκτεθειμένη εἰς τὴν ἑσπερινὴν δρόσον; Σὲ παρακαλῶ, εἴσελθε, φιλτάτη, εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἡ Ἄννα ὑπήκουσεν ἐν τῷ ἅμα, καὶ στωμυλῶς χαιρετήσασα τὸν Χαμάρετον, ἀνεχώρησεν. Ὡς δὲ ἔμεινε μετ' αὐτοῦ μόνος ὁ Πετραλείφας,

— Ναί, ἀγαπητέ, πῶς εἶπεν· ἡ ἀνόρθωσις τοῦ θρόνου τῶν Αὐτοκρατόρων! εἰς αὐτὴν τὴν ἐλπίδα πάλλει ἡ γηραιά μου καρδία καθὼς ζέει καὶ τὸ νεανικὸν αἷμά σου. Αὐτὴν ἐλπίζει νὰ ἴδῃ ὁ δύων ὀφθαλμός μου πρὶν κλεισθῇ εἰς τὸν τάφον. Ὁ γαμβρός μου, ὁ αὐθέντης τῆς Ἑλλάδος, τὸ στέμμα του καταθέτει, καὶ τὸν θησαυρόν του θυσιάζει, καὶ πᾶσαν συνεισφέρει τὴν δύνομίν του διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐλευθέρωσιν. Ναί, τὸ στέμμα του, σύντριμμα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος περισωθὲν τοῦ κατακλυσμοῦ, θέλει ἀγαλλομένη χειρὶ ἀποδώσει κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν εἰς τὸν ἱερὸν αὐτοκράτορα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ βασκώμεθα μ' ἐλπίδας ἀκαίρους, οὐδὲ νὰ παραγνωρίζωμεν τῶν προσκομμάτων τὸ μέγεθος. Οἱ Φράγκοι εἶναι ἐχθροὶ φοβεροί. Τὰ σώματά των εἶναι σιδηρᾶ ὡς καὶ αἱ πανοπλίαι των. Ἡ Εὐρώπη μᾶς προχέει ἀνεξαντλήτους λεγεῶνας αὐτῶν. Ὁ ἅγιος τάφος ἐλησμονήθη διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν νέοι ἐπιπίπτουσι πεινηλέως ἱππόται εἰς τὸ ἐσπαραγμένον της πτῶμα. Κατὰ τῆς δυνάμεώς των ἐν μόνον ὅπλον δυνάμεθα ἐπιτυχῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν, αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ἤ, ἂν θέλῃς, διαίρεσιν μεταξὺ τῶν καταχτητῶν μας.

— Καὶ ἄλλο ἐκείνου δραστηριώτερον, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος· ἕνωσιν μεταξὺ ἡμῶν. Κοινωνία τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συμφερόντων, ἐν αἴσθημα, μία ἀδελφότης νὰ μᾶς συνδέῃ δι' ἀλύσεως ἱερᾶς, ἀδιαλύτου ἐπὶ ζωῆς, ἀδιαλύτου καὶ μέχρι θανάτου.

— Ἕνωσιν, βεβαίως, εἶπεν ὁ γέρων. Αὕτη εἶναι ἡ βάσις τῆς οἰκοδομῆς ἡμῶν, καὶ πρὸς ταύτην σοὶ δίδω τὴν χεῖρα ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ μου. Τὴν θεμελιεῖ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον, καὶ δὲν θέλουσιν ἐλλείψει μεταξὺ ἡμῶν δεσμοί, οἵτινες νὰ τὴν ἰσχυροποιήσωσι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλαχθῶμεν μὴ ἀνακαλύψωμεν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὸ μυστήριον τῆς δυνάμεώς μας. Ἕνωσιν λοιπὸν, ἀλλ' ἕνωσιν κρυπτὴν μεταξὺ ἡμῶν. Μεταξὺ δ' ἐκείνων διαίρεσιν! Ἡ πρώτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς· τὴν δευτέραν μᾶς προσφέρει ἡ τύχη.

Καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, ἐπλησίασε τὸ οὖς εἰς τὸ στόμα του.

— Ἄκουσον, εἶπε, σπουδαῖον μυστήριον. Σοὶ τὸ λέγω ὡς πρῶτον ἐχέγγυον τῆς ἑνώσεώς μας. Οὐδεὶς τὸ ἠξεύρει ἐνταῦθα, οὐδ' αὐτὸς ὁ Τοποτηρητής.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος μετακαλεῖται.

— Μετακαλεῖται! εἶπεν ὁ Χαμάρετος ἐκπληττόμενος Εἶναι ἀληθὲς τοῦτο; Ἀλλὰ τί; Ἀναμφιβόλως στέλλεται ἀντ' αὐτοῦ ἄλλος εἰς τὴν Πελοπόννησον.

— Ναί, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Στέλλει ὁ Σαμπλίτης αὐθέντην τοῦ Μωρέως τὸν ἀνεψιόν του.

— Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο; τί κερδίζομεν, ἂν ἀλλάξῃ ἡ χεὶρ ἥτις μᾶς κρατεῖ εἰς τὴν ἄλυσιν; Ἡ τοῦ Βιλλαρδουΐνου εἶναι ἀνδρεία κἀν καὶ δικαία.

— Νομίζεις, ἠρώτησεν ὁ γέρων, ὅτι ὁ Βιλλαρδουΐνος θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν διάδοχόν του;

— Ἀπίθανον μοὶ φαίνεται, εἶπεν ὁ Λέων. Ἡ φιλοδοξία του εἶναι μεγάλη καὶ εὐρεθεῖστος, καὶ ἡ μετάκλησίς του ἀπὸ τόπον, ὃν αὐτὸς κυρίως κατέκτησε, δὲν πιστεύω νὰ τῷ φανῇ δικαία.

— Νομίζεις ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Σαμπλίτου δὲν θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν, ἥτις τῷ δίδεται;

— Ὦ! θὰ θελήσῃ ἀναμφιβόλως.

— Ἰδοὺ λοιπὸν τί κερδίζομεν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· κερδίζομεν τὴν διχόνοιάν των. Ὁ μὲν θὰ ἔχῃ συμφέρον νὰ λάβῃ τὸν Μωρέαν, ὁ δέ, νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ. Ἀρκεῖ νὰ ἠξεύρωμεν νὰ ὑποθάλψωμεν τὴν διχόνοιαν καὶ νὰ τὴν καρπωθῶμεν. Ἄκουσον. Ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶναι ἰσχυὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὅλοι οἱ βαρόνοι αὐτῆς εἰσὶν ἀρχαῖοι συστρατιῶταί του, καὶ ὅλοι θέλουσιν ἀκολουθήσει μετὰ χαρᾶς τὴν σημαίαν του. Ἡ πάλη του πρὸς τὸν νεοελθόντα, ἀν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, πάλη ὑπάρξῃ, οὐδὲ στιγμὴν θέλει μείνει ἀμφίῤῥοπος. Ἂς ὑποθέσωμεν ὅμως, ἀγαπητὲ Λέων, ὅτι ἐῤῥίπτες εἰς τὴν πλάστιγγα τὸ ξίφος σοῦ καὶ τῶν παλαιῶν σου συστρατιωτῶν ὑπὲρ τοῦ Σαμπλίτου· αἱ δυνάμεις των, ἐξισωθεῖσαι, θέλουσιν ἀντικαταστραφῇ, καὶ προσέτι οἱ Ἕλληνες θέλουσι φανῇ ὁπλισθέντες ὑπὲρ τοῦ νομίμου αὐθέντου των, ἐκτελέσαντες καθῆκον πιστῶν ὑπηκόων.

— Ἀλλ' ἂν ὁ Βιλλαρδουΐνος ὑποχωρήσῃ; εἶπεν ὁ Χαμάρετος.

— Τότε, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου μας ἔγινεν. Ἀπέρχεται ὁ ἔμπειρος, ὁ ἐῤῥιζωμένος, ὁ στηριζόμενος εἰς ξίφος ἀνδρεῖον καὶ φήμην δικαιοσύνης, καὶ ἀντικαθίσταται ὁ ἔσχατος, ὁ ἄγνωστος, ὁ τοῦ τόπου ἄπειρος.

— Εἰς τὰς συμβουλάς σου, εἶπεν ὁ Χαμάρετος ἀναγνωρίζω βαθεῖαν φρόνησιν, καὶ εἶμαι ἕτοιμος νὰ ταχθῶ κατὰ τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν δυναστῶν μας. Εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον οὐδὲν ὀφείλω. Τῷ παρέδωκα τὰς κλεῖδας τῆς Λακεδαίμονος, ὅταν ἡ Λακεδαίμων δὲν εἶχε πλέον ὑπερασπιστὰς, καὶ ἔφυγα αὐτὴν καὶ τὴν Πελοπόννησον. Μόνον δὲ διότι τὸ ἀπῃτήσατε, σᾶς συνώδευσα ὅταν ἤλθετε.

— Ἡ θέσις σου, υἱέ μου, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, εἶναι ἐδῶ. Ἂν σὲ διέφυγε τὸ παρελθὸν, ὑπάρχει ἀκόμη τὸ μέλλον. Ἰδὲ τοὺς ἀρχαίους συναγωνιστάς σου, πεῖσαί τους νὰ κηρυχθῶσι κατὰ τοῦ Βιλλαρδουΐνου καὶ ὑπὲρ τοῦ Σαμπλίτου.

— Τὸ χρέος μας, εἶπε διστάζων ὁ Χαμάρετος, ἤθελεν ἀπαιτήσει νὰ τοὺς πολεμήσωμεν ἀμφοτέρους.

— Ἀλλ' ἡ φρόνησις, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, νὰ πολεμήσωμεν τὸν ἕνα διὰ τοῦ ἄλλου.

Τὴν στιγμὴν ταύτην βήματα ἠκούσθησαν εἰς τὸν κῆπον.

— Ἔρχονται, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἂς μὴ μᾶς ἴδωσιν ὁμοῦ· Ὕπαγε.

Ἐν ᾧ δ' ἀνεχώρει ὁ Χαμάρετος, λαβὼν ἀκόμη αὐτὸν ἐκ τῆς χειρός,

— Μυστικὴ ἕνωσις μεταξὺ ἡμῶν, διαίρεσις μεταξὺ ἐκείνων, ἰδοὺ τὸ σύνθημά μας, τῷ εἶπε κρυφίως.

Συνοδεύσας δὲ αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ κήπου, ἐπέστρεψεν ἀμέσως πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν εἶχεν ἀκούσει περιπατοῦντα, καὶ ὃν ἐκ πρώτου βλέμματος εἶχεν ἀναγνωρίσει ὡς τὸν Νόννον δερματοφοροῦντα.

— Εἶσαι ἕτοιμος; Νόννε, τῷ εἶπε.

— Τὴν ἐνδοξότητά σας περιέμενον μόνον. Πρὸ τῆς αὐγῆς θέλω νὰ ἦμαι ἐκτὸς τῆς Λακεδαίμονος. Τὴν νύκτα ὁμοιάζουν ὅλ' οἱ ποιμένες.

— Ὕπαγε, φίλε πιστὲ καὶ ἀγαθὲ, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Θησαύριζε τοῦ Αὐθέντου σου τὴν εὐγνωμοσύνην. Φέρε τὸν Ῥοβέρτον καὶ μὴ τὸν ἀφήσῃς νὰ σὲ διαφύγῃ. Δός τῳ ὅμως τὴν συμβουλὴν νὰ ἔλθῃ μὲ ἰσχυρὰν συνοδίαν. Ὁ Βιλλαρδουΐνος δὲν εἶναι ἄνθρωπος ν' ἀφήσῃ εὐκόλως τὴν πλουσίαν του λείαν. Εἰπέ τῳ δὲ ὅτι ἔγινε περὶ τούτου φροντὶς καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν, καὶ τῷ ἐπεπεδώσαμεν κατὰ δύναμιν τὴν ὁδόν.

— Τῷ ὄντι; πῶς τοῦτο;

— Εἰπέ τῳ ὅτι, ἂν ὁ Βιλλαρδουΐνος ἀντιστῇ, ὡς προβλέπω, τῷ προσφέρω συμμάχους τοὺς Ἕλληνας τῆς Πελοποννήσου.

— Καὶ διὰ τίνος τρόπου; ἠμπορῶ νὰ ἐρωτήσω;

— Διὰ τοῦ Λέοντος Χαμαρέτου.

— Ὅστις ὑπερασπίσθη τὴν Λακεδαίμονα κατὰ τοῦ Βιλλαρδουΐνου;

— Αὐτοῦ ἐκείνου. Εὗρον τὰ δύω αὐτοῦ ἐλατήρια.

— Τὴν φιλοδοξίαν βεβαίως καὶ τὸ συμφέρον.

— Ὄχι! τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸν ἔρωτα.

— Τὸν ἔρωτα!

— Τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐκγονόν μου. Διὰ τῶν δύω τούτων μίτων τὸν κρατῶ μετέωρον μεταξὺ ἀμφιβολίας καὶ ἐλπίδος. Αὕτη εἶναι τῶν θέσεων ἡ κατωλλληλοτάτη. Ἐν τούτοις ἡ Ἄννα εἶναι προωρισμέ-

νη διὰ τὸν διάδοχον τῆς Πελοποννήσου· θὰ ἐνυμφεύετο τὸν Γοδεφρεῖδον, ἂν ἔμενεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, θὰ νυμφευθῇ τὸν Ῥοβέρτον, ἂν ἔλθῃ ὁ Ῥοβέρτος.

Θὰ ἔλθῃ, ἀπήντησεν ὁ Νόννος, παράφορος ἀπὸ ἔρωτα.

— Κατευόδιον λοιπὸν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Τὰ συμφέροντα τοῦ αὐθέντου σου ἐναποτίθενται εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά σου.

— Καὶ ὁ ψευδοποιμὴν ἀνεχώρησεν.

— Ἐν ᾧ δ' ἐνταῦθα ταῦτα ἐλέγοντο, τὴν αὐτὴν σχεδὸν ὥραν, ὅταν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἐξεπλάγη ἰδὼν ἡπλωμένον εἰς τὴν καθέδραν ἐμπρὸς τοῦ γραφείου του καὶ στεντόρειον ῥέγχοντα, ἄνθρωπον ῥασσοφόρον. Ἀλλὰ γελάσας μετ' ὀλίγον, ἔθεσε βαρέως τὴν χεῖρά του εἰς τὸν ὦμον τοῦ κοιμωμένου· οὗτος δ' ἀνεπήδησε, καὶ τρίψας τοὺς ὀφθαλμούς,

— Ἀ! ἔχεις δίκαιον, ἐξοχώτατε, εἶπε· Γλυκύτερος εἶναι ὁ ὕπνος εἰς τὴν ἕδραν τοῦ Βαύλου τοῦ Μωρέως, παρὰ ἡ ὁδοιπορία τῆς ἐπιστροφῆς εἰς Γαλλίαν.

— Καὶ πότε ἐπιστρέφεις; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Τώρα, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος· Πρὶν τοῦ μεσονυκτίου ἔμελλεν ὁ Νόννος ν' ἀναχωρήσῃ· καὶ ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὴν δαπάνην μου, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὲ περιμένῃ.

— Εἶναι ἀληθές! Ὕπαγε λοιπὸν, καὶ, ἐπίστρεψε... τὸ βραδύτερον.

— Εὐχαριστῶ. Ἀλλὰ πρὶν ὑπάγω ἔχω ἀνάγκην μιᾶς ἐπιστολῆς.

— Πρὸς τίνα;

— Πρὸς τὸν Δοῦκα τῆς Βενετίας. Εἶναι μέγας αὐθέντης, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν γνωρίσω.

— Ἠξεύρεις ὅτι μ' εἶναι ἀφωσιωμένος. Καὶ τί θέλεις νὰ λέγῃ ἡ ἐπιστολή;

— Εἶναι πολλὴ ἡ ὑπεροψία μου, ἂν ζητήσω νὰ λέγῃ, ὅτι εἶμαι φίλος ἐπιτήδειος τῆς ἐξοχότητός σου, καὶ ὅτι εἰμπορεῖ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς αὐτήν;

— Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ῥαιμόνδου ἐκφραστικώτατα. Ἔπειτα δὲ, γράψας τὴν ἐπιστολὴν, τῷ τὴν ἐνεχείρισε.

— Κατευόδιον, τῷ εἶπε σχεδὸν μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις τοῦ Πετραλείφου. Τὴν τύχην μου ἐναποθέτω εἰς τὴν φιλίαν καὶ εἰς τὴν φρόνησίν σου.

(ἀκολουθεῖ.)

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΠΗΛ. (1)

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

« Ἀποτιθέμενος τὴν ἐξουσίαν, θέλω αὐστηρῶς ἐπιτιμηθῇ ὑπὸ πολλῶν ἐντίμων ἀνθρώπων, θλιβομένων ἐκ πεποιθήσεως βαθέως διὰ τὴν διάλυσιν τῶν πολιτικῶν κομμάτων, θλιβομένων διὰ τὴν διάλυσιν ταύτην ὄχι ἕνεκα συμφερόντων, ἀλλὰ διότι πρεσβεύουσιν, ὅτι ἡ πίστη εἰς το κόμμα αὐτῶν ἀφοσίωσις, ὅτι ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ συντήρησις κόμματος μεγάλου, εἶναι ὄργανα ἰσχυρὰ κυβερνήσεως ἀγαθῆς. Ἀποτιθέμενος τὴν ἐξουσίαν, θέλω αὐστηρῶς κατακριθῇ ὑπὸ πολλῶν ἐντίμων ἀνθρώπων, πιστευόντων, ὅτι ἡ προστασία τῆς ἐγχωρίου γεωργίας ἦτον ἀπαραιτήτως ἀναγκαία εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου· θέλω καταλίπει, τὸ ἠξεύρω, ὄνομα βδελυσσόμενον ἀπὸ πάντας τοὺς μονοπώλας, τοὺς ἐπὶ τῷ προσχήματι τοῦ κοινοῦ συμφέροντος μὴ ζητοῦντας εἰμὴ τὸ ἴδιον συμφέρον· ἀλλ' ἴσως τὸ ὄνομα τοῦτο θέλει ἀναφέρεσθαι ἐνίοτε εὐγνωμόνως εἰς τὴν κατοικίαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κερδαίνουσι τὸν ἐπιούσιον ἄρτον ἐν τῷ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου αὐτῶν. Εἰς τὰς κατοικίας ἐκείνας ἴσως θέλουσι μνησθῇ τοῦ ὀνόματός μου εὐμενῶς, ὅταν οἱ ἐν αὐταῖς καταλύοντες ἀναλαμβάνωσι τὰς δυνάμεις των διὰ τροφῆς ἀφθόνου, ἀφορολογήτου καὶ τόσῳ γλυκυτέρας, ὅσῳ δὲν θέλει ἔχει ὡς προζύμιον τὸ αἴσθημα τῆς γινομένης εἰς τὸν πένητα ἀδικίας. »

Αὐτὸς εἶναι ὁ λαμπρότερος ἐπικήδειος λόγος τοῦ Ῥοβέρτου Πήλ· καὶ εἶπε τοὺς λόγους τούτους αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνὴρ ὅτε, ἐν ἔτει 1846, ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε μεταβολὴν θεμελιώδη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν τῆς πατρίδος του οἰκονομίαν. Ἡ ἐπιτίμησις ἐκείνη, ἡ κατάκρισις ἐκείνη, αἱ ἀραὶ ἐκεῖναι, περὶ ὧν ἐλάλει, ἐσίγησαν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ· οἱ ἰσχυροὶ τοῦ κόσμου τούτου ἥνωσαν τὰ δάκρυά των μὲ τὴν εὐγνώμονα τοῦ πένητος εὐλογίαν, καὶ τὸ πένθος ἐξετάθη ἀπὸ τῶν βασιλείων εἰς τὰς καλύβας. Οὐδέποτε ἴσως ἐπεκράτησε τοσοῦτον πάγκοινος θλῖψις, διότι καὶ ποτὲ ἔθνος μέγα δὲν ἀπέβαλε πολίτην καὶ ὑπηρέτην μᾶλλον ἀφωσιωμένον εἰς αὐτὸ καὶ ὁλοσχερέστερον εἰς αὐτὸ ἀφιερώσαντα τὰς ἡμέρας, τὰς νύκτας, τὴν ἐργασίαν, τὴν γενναιότητα, τὴν διανοιαν, τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ ὑπῆρξεν ἀφ' ἧς ἐποχῆς εἰσῆλθεν εἰς τὰ δημόσια πράγματα μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἀναπνοῆς ὁ κατ' ἐξοχὴν δημόσιος ἄνθρωπος, ὁ ἐπιστάτης οὕτως εἰπεῖν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Μὴν ἀπορήσωμεν δὲ, ὅτι ἡ βουλὴ, ἀπονέμουσα εἰς αὐτὸν τιμὴν ἀνήκουστον μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης, ἔκλεισε τὰς πύλας της τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ· διότι τὴν ἡμέραν ταύτην ἐξέλιπεν αὐτὴ αὐτῆς ἡ φωνή· τοσοῦτον ἡ βουλὴ ἦτο συνειθισμένη, ἐπὶ πεντήκοντα ἤδη περίπου ἔτη, νὰ ἐκφέρῃ τὰς γνώμας της διὰ τοῦ σεβαστοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς, τοῦ ὁποίου ἤκουε τοὺς λόγους ὡς χρησμούς. Ὅθεν ἀποβαλοῦσα τὸν Ῥοβέρτον Πὴλ, συναπέβαλε μέρος τῆς ζωῆς της, μέρος τῆς σαρκός της, διότι αὐτὸς ἦτο, καθὼς λέγουσιν οἱ Ἄγγλοι, ὁ μέγας βουλευτής. Ἡ βουλὴ καὶ αὐτὸς ἦσαν συμφυεῖς καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀδιάσπαστοι. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν, παραιτούμενος τοῦ ὑπουργείου εἶχεν ἀποφανθῇ ὅτι θέλει ζήσει καὶ ἀποθάνει εἰς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων· οὐδέ ποτε δὲ ἤθελε δεχθῇ τιμὰς ἄλλας, δυναμένας νὰ ἀποχωρίσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ ἐκείνου συνεδρίου, ἐν ᾧ τοσοῦτον ηὐδοκίμει καὶ ἴσχυεν. Ὁ ἰδιωτικός του βίος ἦτο τὸ πρωτότυπον τῆς χρηστότητος καὶ ἀγαθοεργίας, ἀλλὰ μικρὸν ἐπέχει τόπον ἐν τῇ βιογραφίᾳ αὐτοῦ· τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ βίον ἀποτελοῦσιν ἡ δημοσιότης, τὰ κοινὰ πράγματα, ἡ κυβέρνησις, ἡ διοχείρισις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν βουλῶν· διότι ἔζησεν, ἤθλησε καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ σταδίῳ τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ἐπὶ τούτῳ ἐπαιδεύθη, ἐπὶ τούτῳ ἠλικιώθη. Ὁ πατήρ του ἀνέθρεψεν αὐτὸν ἐκ γενετῆς διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἄνδρα πολιτικόν· καὶ ἔθετο αὐτὸν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἰδίου ὀνόματος, ἤδη ὄντος ἀξιολόγου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τὴν σκέπην ἁπάντων τῶν τότε ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Τορυκῆς μερίδος, τοῦ Περσευάλου, τοῦ λόρδου Καστλερήγου, τοῦ λόρδου Ἐλδωνος, τοῦ λόρδου Λιουερπούλου, τοῦ δουκὸς Οὐελλιγκτῶνος· ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἀφιέρωσεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν χάριν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ μεγάλου Πίττ, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευεν.

Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ ἦτον υἱὸς νηματουργοῦ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ καθιδρυτὴς τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς περιουσίας του, ἐνέβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν βιομηχανίαν, καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη, διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μηχανῶν, ἔλαβε γιγαντώδη ἀνάπτυξιν· εἶχε δὲ εἰς τὰ ἐργοστάσιά του μυρίους καὶ πεντακισχιλίους ἐργάτας, ἐπλήρωνε κατ' ἔτος, ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας του, ἓν ἑκατομμύριον φράγκων εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ, ἀποθανὼν ἐν ἔτει 1830, κατέλιπεν 60 ἑκατομμυρίων φράγκων περιουσίαν. Ἦτο δὲ ἐν τῇ βουλῇ τῶν Κοινοτήτων τὸ στήριγμα καὶ ὁ θαυμαστὴς τοῦ Πίττ· καὶ, γενομένης ἐν ἔτει 1798 συνδρομῆς ἐθνικῆς διὰ τὸν κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμον, ἔδωκε 250,000 φράγκων.

Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ ἐγεννήθη τῷ 1788 εἰς ἔπαυλίν τινα πλησίον τῆς παρὰ τὴν Μαγκεστρίαν κειμένης πόλεως Βύρυος. Ἀνατραφεὶς ὑπ' ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἐπέμφθη ἔπειτα εἰς τὸ ἐν Ἀῤῥοουΐῳ (Harrow) γυμνάσιον, ὅπου συνεμαθήτευσε μετὰ τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ Λόρδου Βύρωνος, ὅστις μετέπειτα εἶπε περὶ αὐτοῦ, εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του τὰ ἑξῆς. « Ὁ Πὴλ ἔδωκεν ἀείποτε καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ εἰς τοὺς συμμαθητάς του ἐλπίδας χρηστὰς, τὰς ὁποίας δὲν ἔψευσεν. Ὡς πρὸς τὴν κλασικὴν ἐκπαίδευσιν, ἦτο πολὺ ἀνώτερός μου· κατὰ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν καὶ τὴν χειρονομίαν, ἤμην τοὐλάχιστον ἴσος αὐτοῦ. Ὅταν ἐξηρχόμεθα τοῦ γυμνασίου, ἐγὼ πάντοτε ἡμάρτανον κατά τι, αὐτὸς ποτέ· ἐν τῷ γυμνασίῳ, αὐτὸς πάντοτε ἤξευρε τὸ μάθημά του, ἐγὼ σπανίως· ὅταν ὅμως τὸ ἤξευρα, τὸ ἤξευρα ἐπίσης σχεδὸν καλῶς. Ὡς πρὸς τὴν γενικὴν παιδείαν, τὴν ἱστορίαν κλπ. νομίζω, ὅτι ἤμην ἀνώτερος αὐτοῦ. »

Ἐξελθὼν τοῦ ἐν Ἀῤῥοουΐῳ γυμνασίου, ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ μετέβη, πρὸς τελείωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, εἰς τὸ ἐν Ὀξονίῳ πανεπιστήμιον· ηὐδοκίμησε δ' ἐνταῦθα λαμπρῶς καὶ ἔκτοτε ἀνεδείχθη ἄξιος τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν βραδύτερον ἔλαβε τοῦ ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο σωματεῖον. Ἅμα γενόμενος εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἔτους, τῷ 1809, ἐξελέχθη βουλευτὴς ὑπὸ τοῦ Κασχελίου, εὐτελοῦς κωμοπόλεως τῆς Ἰρλανδίας, ἥτις δὲν εἶχεν εἰμὴ 12 ἐκλογεῖς· καὶ εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου τούτου ἔτους τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου, ἔδωκε δείγματα τῆς μηδέποτε καταλιπούσης αὐτὸν συνέσεως, διότι ὡμίλησεν ὀλίγα, σπανίως, καὶ μόνον περὶ πραγμάτων, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀκριβεστάτην γνῶσιν· ὥστε, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν ἐξώρμησεν εἰς τὸ βουλευτικὸν αὐτοῦ στάδιον εἰμὴ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὅτε ἐπετράπη τὴν ὑποστήριξιν τῆς εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον ἀπαντήσεως· ἐπέτυχε δὲ παραδόξως, καὶ τοῦ λοιποῦ κάτοχος γενόμενος τῆς πολιτικῆς σκηνῆς, δὲν κατῆλθεν ἀπὸ αὐτὴν εἰμὴ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Κατ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἔτος, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν εἰκοσιδύω, διωρίσθη ὑπογραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν· μετὰ δὲ δύο ἔτη, τῷ 1812, γραμματεὺς τῶν Ἰρλανδικῶν πραγμάτων. Ὁ νέος αὐτὸς ἄνθρωπος, ὅστις βραδύτερον ἔμελλε νὰ ἀποβῇ ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἀγλάϊσμα καὶ τὸ βδέλυγμα ὅλων τῶν κομμάτων, ἦτο τότε ἓν τῶν ἰσχυροτέρων στηριγμάτων τοῦ Τορυκοῦ, τοῦ προτεσταντικοῦ κόμματος· ἐμισεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰρλανδῶν καὶ περιυβρίζετο ὑπὸ τοῦ Ὀκονέλλου· προεκήρυσσε τὴν στρατιωτικὴν δίκην ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ ἵδρυεν αὐτόθι τὴν δημοτικὴν ἀστυνομίαν, τὴν μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὑφισταμένην. Καὶ ὅμως τότε πιθανώτατα προσεκτήσατο τὴν βαθεῖαν γνῶσιν, τὴν ὁποίαν εἶχε τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἰρλανδίας καὶ συνέλαβε τὸ σπέρμα τῶν μεταρρυθμίσεων τὰς ὁποίας βραδύτερον ἐμελέτησε μὲν νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν τόπον, δὲν ηὐκαίρησε δὲ νὰ ἐκτελέσῃ.

Τῷ 1817, ἀναγορευθέντος πατρικίου τοῦ Κυρίου Ἀββοττ, ἐχήρευσε τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα τοῦ Ὀξονίου. Τότε τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἑδρεῦον περίβλεπτον Πανεπιστήμιον, ἡ ἀκρόπολις ἐκείνη τοῦ προτεσταντισμοῦ, ἐμνήσθη τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ μαθητοῦ καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἀντιπρόσωπόν του. Ὁ Πὴλ ἐν τούτοις ἐπρόκοπτε καθεκάστην ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ, καὶ ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἀναδείξῃ τὸ ὄνομά του ἀθάνατον, ἐπιχειρῶν τὴν πρώτην τῶν τριῶν μεγάλων πράξεων, δι' ὧν μάλιστα ἐκλείσθη τὸ στάδιον αὐτοῦ, τὴν κατάργησιν ἢ τοὐλάχιστον τὴν περιστολὴν τοῦ χαρτονομίσματος, καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῶν εἰς χρήματα πληρωμῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε ἄρχεται ἐπίσης καὶ ἡ παράδοξος ἐκείνη εἱμαρμένη σύμπτωσις, ἡ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτὸν παρακολουθήσασα, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐπέπρωτο νὰ ἐπιτελῇ ἰδίαις χερσὶν ὅσα ἀείποτε κατεπολέμησε, καὶ νὰ ἐπιτελῇ αὐτὰ, ἀκόντων τῶν φίλων, ἀκούσης τῆς πολιτικῆς μερίδος αὐτοῦ, καὶ ἄκοντος, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην κύριος ἀντίπαλός του ὑπῆρξεν ὁ πατήρ. Ὁ γέρων Ῥοβέρτος Πὴλ ὑπῆρξεν, ὡς προείπομεν, ὀπαδὸς τυφλὸς τοῦ Πίττ· ὁ δὲ Πίττ εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις, ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος ἀγῶνι, εἶχε δημιουργήσει τῇ Ἀγγλίᾳ πό-

(1) Σημ. τῶν Συντ. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἀγγλία, καὶ εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, ἡ Εὐρώπη ἅπασα θρηνεῖ τὸν ἀπροσδόκητον θάνατον τοῦ μεγίστου τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς παρούσης ἐποχῆς, ἐνομίσαμεν πρέπον νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν βιογραφίαν αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ὑπὸ ἀνθρώπου γνωστοῦ διά τε τὴν ἐπιστήμην τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καλλιέπειαν.

ρους ἀπροσδοκήτους διὰ τῆς νομίμου κυρώσεως τοῦ χαρτονομίσματος. Τῷ 1812, ὁ Κύριος Ὄρνερος εἶχεν ὑποβάλει περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν χρηματικῶν πληρωμῶν πρότασιν, τὴν ὁποίαν ὁ νέος Πὴλ κατεπολέμησε τότε ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ πατρός. Μετὰ δέ τινας ἐνιαυτοὺς ὁ Πὴλ, διορισθεὶς πρόεδρος ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐν ᾗ ἔδρευον ὁ Λόρδος Καστλερῆγος, ὁ Τιερνέϋς, ὁ Κάννιγγ, ὁ Ἰάκωβος Μακκεντόσχιος, ὁ Ὕσκισσων, ἤρξατο, διὰ τῆς μετὰ τῶν διασήμων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν συναπτόντων ἐν ἑαυτοῖς πνεῦμα φιλόσοφον ἅμα καὶ πρακτικόν, συμπεριφορᾶς, νὰ ἀποβάλῃ τὰ σπάργανα τῆς πρώτης αὐτοῦ πολιτικῆς ἀνατροφῆς· πρώτην δὲ ταύτην πάσχων ἀλλοίωσιν, μεθ' ἣν τοσαῦται ἐπῆλθον ἄλλαι, μετέβαλε τὰς περὶ χαρτονομίσματος καὶ ἀργυρίου ἰδέας αὐτοῦ· καὶ τὴν 5 Ἀπριλίου αὐτὸς καθυπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν τὸ νομοσχέδιον τὸ ἐπιτάσσον τὴν ἐπανάληψιν τῶν χρηματικῶν πληρωμῶν. Γενομένης δὲ τῆς περὶ τούτου συζητήσεως, ὑπηνίξατο καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ἰδίας γνώμης καὶ τὴν ἀντίστασιν τοῦ πατρός. « Ἀναγκάζομαι, εἶπε, ν' ἀντιπράξω εἰς ἕξουσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀείποτε ὑπήκουσα εὐλαβῶς καὶ τὴν ὁποίαν ἀείποτε θέλω σεβασθῆ. Τὸ δικαιολόγημά μου εἶναι, ὅτι μέγα εἶμαι ἐπιτετραμμένος δημόσιον καθῆκον καὶ ὅτι, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὰ ἴδια αἰσθήματά μου, ὀφείλω νὰ μὴ παραιτήσω τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου . . . Δὲν ἐντρέπομαι δὲ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι, ὅτε ἐχειροτονήθην μέλος τῆς ἐπιτροπῆς, εἶχον ἰδέας ὅλως διαφόρους τῶν σημερινῶν ἰδεῶν μου· ἀλλὰ ἔδρευσα ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ταύτῃ ἔχων σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ λησμονήσω ἅπαντα τὰ προηγούμενα φρονήματά μου καὶ τὴν ψῆφον, τὴν ὁποίαν εἶχον δώσει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρό τινων ἐνιαυτῶν! » Παρεθέσαμεν τοὺς λόγους τούτους, διότι χαρακτηρίζουσι θαυμασίως ἅπαντα τὸν βίον τοῦ Ροβέρτου Πὴλ καὶ ἐπανελήφθησαν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ.

Οὕτω, μετά τινας ἐνιαυτούς, τῷ 1821, βλέπομεν τὸν ἄνδρα δραστηρίως καταπολεμοῦντα τὴν ἰσοπολιτείαν τῶν Καθολικῶν. Τῷ 1822, γενόμενος ὑπουργὸς τῶν Εσωτερικῶν καταπολεμεῖ αὐτὴν πάλιν κατὰ τοῦ Κάνιγγος καὶ τῆς φιλελευθερωτέρας μερίδος τοῦ ὑπουργείου. Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι, ἐπὶ ταύτης αὐτοῦ τῆς ὑπουργίας, ἐπήγαγεν εἰς τὴν ποινικὴν νομοθεσίαν τῆς Ἀγγλίας μεταρρυθμίσεις, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἅπαντα τὸ κόμματα ὡμολόγησαν αὐτῷ χάριτας ἀναμφισβητήτους. Τῷ 1827, ὁ θάνατος τοῦ Λόρδου Λιουερπούλου ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τοῦ ὑπουργείου, γίνεται δὲ πρωθυπουργὸς ὁ Κάννιγγ, καὶ πρώτη αὐτοῦ πρᾶξις ἦτο νὰ φέρῃ εἰς τὸν βασιλέα τὴν παραίτησιν ἑπτὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ τοῦ Πὴλ καὶ τοῦ Λόρδου Οὐελλιγκτῶνος. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Πὴλ κατηγόρησαν αὐτὸν ἀείποτε, ὅτι παρεσκεύασε συνωμοσίαν τινὰ κατὰ τοῦ Κάννιγγος, ὄντος τότε ἐν ἀκμῇ τῆς χαριεστάτης καὶ προσφιλεστάτης αὐτοῦ εὐφυΐας· καὶ οὐδέποτε συνεχώρησαν εἰς αὐτὸν τὴν πρᾶξιν ταύτην. Ἀλλ' ὁ λόγος τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ Πὴλ ἔδωκε περὶ τῆς παραιτήσεώς του ἦτον, ὅτι ἐθεώρει τὸν Κάνιγγα ὑπόχρεων νὰ προτείνῃ τὴν ἰσοπολιτείαν τῶν Καθολικῶν διότι ἐξήγησε τὴν διαγωγήν του οὕτω πως ἐν τῇ βουλῇ.

« Οἱ λόγοι, δι' οὓς παρητήθην, εἶναι ἁπλούστατα οἱ ἑξῆς· ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη, ἀφ' ἧς κατῆλθον εἰς τὸν δημόσιον βίον, διετέλεσα ἀντιπολιτευόμενος ἐπιμόνως καὶ ὁλοσχερῶς, ἂν καὶ μετρίως καὶ συνταγματικῶς, εἰς τὴν αὔξησιν τῶν προνομίων τῶν καθολικῶν. Ἡ ἀντιπολίτευσίς μου ἐστηρίζετο εἰς ἀρχάς . . . Δὲν ἠδυνάμην ἄρα νὰ ἐξακολουθήσω συμπράττων μετὰ ὑπουργείου, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ὑπόχρεων νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀξιώσεις τῶν Καθολικῶν. »

Ταῦτα ἐν ἔτει 1827. Δὲν παρέρχεται ἔτος, καὶ ὁ Κάννιγγ ἀποθνήσκει, ἡ δὲ προτεσταντικὴ μερίς, ἰσχυσασα, φέρει εἰς τὰ πράγματα τὸν δοῦκα Οὐελλιγκτῶνα καὶ τὸν Πὴλ· πρώτη δὲ τοῦ νέου ὑπουργείου πρᾶξις εἶναι νὰ προτείνῃ τὸν περὶ ἰσοπολιτείας τῶν καθολικῶν νόμον. Αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα τῶν μεγάλων πράξεων, δι ὧν μάλιστα ἐδοξάσθη τὸ στάδιον τοῦ Πὴλ καὶ εἶναι περίεργον νὰ ἴδωμεν πῶς ἐξήγησε τὴν μεταβολὴν τοῦ φρονήματός του. Θέλομεν ἀπαντήσει πάλιν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, τοὺς αὐτοὺς λόγους, τὸν αὐτὸν ἀπότομον τῆς παλινῳδίας τρόπον.

« Ἔρχομαι ἤδη, εἶπεν, εἰς τὴν βαρυτέραν κατηγορίαν, τὴν περὶ τοῦ καθολικοῦ ζητήματος. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀντέστην δραστηρίως εἰς τοὺς πρεσβεύοντας τὸ καθολικὸν δόγμα, διότι, θεωρῶν τὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν κατάστασιν τῆς προτεσταντικῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ, ἀμφίβαλλον πολύ, ἂν ἡ εἰς τοὺς καθολικοὺς παραχώρησις τῶν ἴσων δικαίων δύναται νὰ καταπαύσῃ τὰς θρησκευτικὰς διενέξεις. Ἀλλ' ἐπῆλθον ἤδη περιστάσεις, ἀφ' ὧν κατεπείσθην, ὅτι ὁ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἀποκλεισμὸς τῶν καθολικῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ καὶ ὅτι ὁ προτεσταντισμὸς τῆς Ἰρλανδίας ἐκινδύνευε μάλιστα, παρατεινομένου τοῦ ἀποκλεισμοῦ τούτου. »

Ἔγραφε δὲ εἰς τὸν δοῦκα Οὐελλιγκτῶνα·

« Σᾶς ἀπέδειξα, ἐλπίζω, ὅτι οὐδεμία κακῶς νενοημένη αἰσχύνη ἕνεκα τῶν προηγουμένων φρονημάτων μου, οὐδεὶς φόβος τοῦ νὰ κατακριθῶ ὡς ἀνακόλουθος, δὲν θέλει με ἀποτρέψει τοῦ νὰ ἀναλάβω τὴν ἐπιβάλλουσάν μοι μερίδα τῆς εὐθύνης ἐν τῷ παρόντι κινδύνῳ. Εἶμαι δὲ ἕτοιμος νὰ ὑποκύψω εἰς πᾶσαν θυσίαν διὰ νὰ ὑποστηρίξω τὴν γνώμην τὴν ἐνταῦθα ὑπ' ἐμοῦ θαρραλέως ἐκφερομένην. ὅτι, τολμῶντες τὴν ὁριστικὴν ῥύθμισιν τοῦ καθολικοῦ ζητήματος, κινδυνεύομεν πολὺ ὀλιγώτερον ἢ ἀφίνοντες τὸ ζήτημα οἷον εἶναι, ἄλυτον καὶ ἀμφίβολον. »

Γνωστὸν εἶναι ὁποίαν μανιώδη κατακραυγὴν καὶ ὀργὴν φοβερὰν προεκάλεσεν ἡ αἰφνίδιος αὕτη μεταβολὴ ἐν τῷ Τορυκῷ καὶ προτεσταντικῷ κόμματι. Ὁ Πὴλ διῆθεν ἀνὰ μέσον τῆς τρικυμίας ταύτης μετὰ τῆς στωϊκῆς ἐκείνης καρτερίας μετὰ τῆς ὁποίας ἐνέμενεν εἰς ἁπάσας τὰς ἅπαξ γενομένας καὶ ἀναγγελθείσας ἀποφάσεις αὐτοῦ· ὁ δὲ περὶ ἰσοπολιτείας νόμος, ἡ μεγάλη αὕτη καὶ βραδεῖα πρᾶξις τῆς δικαιοσύνης, εἶναι μέχρι τοῦδε ἓν τῶν κυριωτέρων δικαιωμάτων, ὅτα ἐκέκτητο ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς παρούσης γενεᾶς καὶ εἰς τὸ σέβας τῶν μεταγενεστέρων· οὐδ' ἐξεθέσαμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν διενήργησε τὴν πρᾶξιν ταύτην, εἰμὴ μόνον, διὰ νὰ καταστήσωμεν ἐκδηλοτέρους τοὺς ἰδιάζοντας χαρακτῆρας τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἀνδρός. Ὁ Ροβέρτος Πὴλ δὲν ἦτον ἄνθρωπος ἀρχῶν· οὐδὲ συνελάμβανεν, οὐδ' ἔπραττέ τι *ἐκ τῶν προτέρων*· πολλάκις δὲν διέκρινε καὶ δὲν ὑπερασπίζετο τὸ δίκαιον εἰμὴ καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο ἔμελλε νὰ μεταβῇ ἀπὸ τῆς θεωρίας εἰς τὰ πράγματα. Ὡς πρὸς τὴν ἰσοπολιτείαν λ. χ., τῶν καθολικῶν, εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ Φὸξ, ὅτι ὁ Γράττταν, ὅτι ὁ Κάννιγγ, ὅτι ὁ λόρδος Γρέϋς, ὅτι ὁ λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ ἦσαν ἀτυγκρίτως τῷ λόγῳ ὑπέρτεροι τοῦ Πὴλ, διότι ἀπῄτουν τὴν ἰσοπολιτείαν ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης, ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν, ἐν ᾧ ὁ Πὴλ, ἀφοῦ κατεπολέμησε τὴν ἰσοπολιτείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, δὲν ἐπέτρεψε τελευταῖον αὐτὴν εἰμὴ ὡς πρᾶξιν ἀναγκαίαν καὶ ἔγκαιρον. Κατ' αὐτόν, δὲν ἐθριάμβευε τὸ δίκαιον, ἀλλὰ ἡ βία· ὁ δοῦξ Οὐελλιγκτῶν ἔλεγε συγχρόνως ἐν τῇ ἄλλῃ βουλῇ, ὅτι δὲν ἐνέδιδεν εἰμὴ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου φόβον· ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ὀκοννέλλου, φερομένου ἐπὶ τῶν βραχιόνων ἔθνους ὁλοκλήρου, ἰδοὺ τί ἔθραυσε τὰς πύλας τοῦ Παρλαμέντου.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ Πὴλ εἶχεν ἀμίμητον τὴν τέχνην τοῦ νὰ μαντεύῃ τὰς μεγάλας κρίσεις καὶ νὰ προλαμβάνῃ αὐτάς· δὶς δὲ μάλιστα ἔδωκε τούτου ἀποδεῖξιν λαμπράν, πρῶτον, ὅτε διενήργησε τὴν τῆς ἰσοπολιτείας πρᾶξιν εἰς αὐτὸ τὸ γεῖλος τῆς Γαλλικῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1830 ἔτους, καὶ ἔπειτα ὅτε διέπραξε τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ μεταρρύθμισιν ἐν αὐτῇ τῇ παραμονῇ τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1848. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ταύτας, εἰμποροῦμεν θαρραλέως νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἔσωσε τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀπὸ ἀνατροπῆς ἀναποδράστου, διότι φανταστῆτε τῳόντι εἰς ποίαν κατάστασιν ἤθελεν εὑρεθῇ ἡ Ἀγγλία, ἐὰν, συγχρόνως μὲ τὸ ἐπελθὸν τότε μέγα περὶ τῆς ἐπεκτάσεως καὶ διορθώσεως τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων κίνημα, ἐξεῤῥήγνυτο πρὸς τούτοις ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἰρλανδίας καὶ τῶν καθολικῶν! Ὁ ἀπὸ Παρισίων ἐκδονήσας τὴν Ἀγγλίαν σεισμὸς εἰ καὶ κολαοθεὶς ὁπωσοῦν διὰ τῆς προγεγενυίας ἐκείνης εὐτυχοῦς παραχωρήσεως, ὑπῆρξεν ὅμως οὐδὲν ἧττον τοσοῦτον σφοδρός, ὥστε κατέβαλεν εἰς ἔδαφος τὸ ὑπουργεῖον, ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου τὴν βουλευτικὴν μεταρρύθμισιν καὶ ἀπετέφρωσε τὴν Τορυκὴν φατρίαν.

Ὁ δοῦξ Οὐελλιγκτὼν καὶ ὁ Ροβέρτος Πὴλ ἀπέθεντο τὴν ἀρχὴν ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1830, ἀφοῦ πρῶτοι ἐν Εὐρώπῃ ἀνεγνώρισαν τὴν ἀπὸ τῆς Ἰουλιανῆς ἐπαναστάσεως προκύψασαν κυβέρνησιν. Ὁ Ροβέρτος Πὴλ εἰσῆλθε τότε εἰς τὴν λαμπροτέραν περίοδον τοῦ καθαρῶς πολιτικοῦ καὶ βουλευτικοῦ αὐτοῦ βίου, περίοδον συζητήσεως διαπύρου, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη θέλει ἐξαλειφθῇ πολὺ ταχύτερον τῆς μνήμης τῶν πράξεων αὐτοῦ. Βεβαίως ὁ Ροβέρτος Πὴλ ἀνεδείχθη κατ' ἐξοχὴν μέγας διὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ· ἀλλὰ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς κομματάρχης οὐδέποτε διέπρεψεν ὅσον ἐν τῷ σταδίῳ, τὸ ὁποῖον διέτρεξεν ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1841, ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων νόμου μέχρι τῆς θριαμβευτικῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπανόδου αὐτοῦ. Ὁ Λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ, ἄνθρωπος παρὰ πάντα ἄλλον ἐπιτηδειότερος νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς πάλης, ἀπέδιδε χθὲς ἀκόμη εἰς τὸν περικλεῆ αὐτοῦ ἀντίπαλον τὸν δίκαιον ἔπαινον, εἰπών·

« Ἂς μὲ ἐπιτραπῇ νὰ ἀνακαλέσω ἐνταῦθα περίοδόν τινα τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀποδίδεται ἴσως ἀποχρῶσα δικαιοσύνη, τὴν ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1841 διελθοῦσαν. Μετὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς περὶ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου συζητήσεως, φόβος ἦτο μήπως οἱ καταπολεμήσαντες τὸν νόμον τοῦτον παραιτήσωσιν ὑπὸ ἀκηδίας καὶ ἀθυμίας τὰ κοινὰ πράγματα, καὶ, ἐκλιπόντων οὕτω ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ σταδίου τῶν κυριωτέρων τῆς τάξεως προμάχων, ὁ ἀχαλίνωτος διαπληκτισμὸς τῶν φρονημάτων καὶ τῶν τάξεων φέρῃ εἰς κίνδυνον τὴν πατρίδα. Ὁ Ροβέρτος Πὴλ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ προλαβὼν τὸ δυστύχημα τοῦτο. Ἂν καὶ κατεπολέμησε τὸν ἐκλογικὸν νόμον, ἐνητένισεν ὅμως γενναίως πρὸς τὰς περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὑρίσκετο, ἐπεκαλέσατο τὴν ψῆφον τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν, τῶν ὁποίων διετέλεσεν εὔγλωττος προστάτης, ἐπανήγαγε τὴν ἁρμονίαν εἰς τὰς διαφόρους ἐξουσίας τοῦ Κράτους· καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἐτυμηγορίαν τοῦ ἔθνους. »

Ἔπρεπε τῳόντι νὰ ἔχῃ γενναιότητα πολλὴν καὶ τὴν συνείδησιν πλείστης τόλμης καὶ καρτερίας πλείστης, διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀνοικοδόμησιν νέας πολιτικῆς μερίδος ἀπὸ τῶν ἐπιπλεόντων ναυαγίων τοῦ ἀρχαίου Τορυκοῦ κόμματος. Αἱ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ νέου ἐκλογικοῦ νόμου γενόμεναι πρῶται ἐκλογαὶ ἀνήρπασαν, ὡσεὶ θύελλα, τὸ Τορυκὸν κόμμα· ὁ Λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ ἔλεγεν, ὅτι λείπεται αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἢ ψιθύρισμά τι φατρίας· ὁ δὲ λόρδος Βρούγαμ, ἀνέκραξέ ποτε σωφρονῶν καὶ πεφοβισμένος διὰ τὸ μέγεθος τῆς νίκης τῶν φίλων· « Ἰδοὺ ἡμεῖς ἰσχυρότεροι τοῦ δέοντος! »

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ Ροβέρτος Πὴλ ἤρξατο νὰ συναθροίζῃ ἀνὰ ἓν τὰ κλάσματα τοῦ κόμματός του· ἀλλὰ συγχρόνως, ἔχων ἀείποτε ἀσφαλεστάτην τὴν συνείδησιν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, ἐνόησεν, ὅτι ἡ ἐποχὴ τῶν φρονημάτων τοῦ ἀρχαίου τορυσμοῦ παρῆλθεν, ὅτι δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ πρὸς τὸ μέλλον νὰ ἀτενίσῃ θαρραλέως, καὶ ἔκτοτε ἐπεχείρησε τὴν μεταμόρφωσιν ἐκείνην τὴν μεταβαλοῦσαν τὸ Τορυκὸν κόμμα εἰς κόμμα συντηρητικόν.

Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ἀνοικοδομήσεως, ἀριστοτέχνημα ὑπομονῆς, ἐπιμονῆς, γενναιότητος, ἐπιτηδειότητος καὶ εὐγλωττίας, ἐθαυμαστώθη, ὡς προείπομεν, ὑπὸ πάντων ὅσοι, ὡς ὁ λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ, ἀνετράφησαν ἐν τῇ μεγάλῃ βουλευτικῇ σχολῇ καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις βουλευτικαῖς παραδόσεσιν. Ἐξεπονήθη δὲ

ἐν ἔτεσι δέκα, καὶ ὅ,τι μάλιστα ἴσως πρέπει νὰ θαυμάσωμεν παρὰ τῷ Ῥοβέρτῳ Πὴλ τῆς ἐποχῆς ταύτης, εἶναι ἡ ὑπομονὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἀνέβαλε νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν πρὶν ἢ ἡ ἐξουσία ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Δὲν ὁμιλοῦμεν δὲ εἰμὴ ἐν παρόδῳ περὶ τοῦ ἐν ἔτει 1835 συντόμου αὐτοῦ ὑπουργείου, ὅτε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ δοὺξ Οὐελλιγκτὼν μετεπέμψαντο αὐτὸν ἐκ Ῥώμης. Ὁ Πὴλ ἐδέχθη τότε τὴν ἀρχὴν ἄκων, καὶ, ἂν ὑπέστη ἐπί τινας μῆνας ἀγῶνα λαμπρὸν ἅμα καὶ ἀπεγνωκότα, ἔπραξε τοῦτο οὐχὶ διὰ νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ λάβῃ δικαίωμα καὶ ἀφορμὴν νὰ διασαλπίσῃ τὰ νέα τοῦ κόμματός του φρονήματα, καὶ νὰ παρουσιάσῃ αὐτό, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸν τόπον, ἐν τῷ νέῳ αὐτοῦ σχήματι. Τῷόντι, ἐν ἔτει 1835, ἄλλο οὐδὲν ἔπραξεν ἢ νὰ συντάξῃ τὸ συντηρητικὸν αὐτοῦ περὶ τοῦ μέλλοντος πρόγραμμα· ἐξῆλθε δὲ τῆς ἀρχῆς δεκάκις ἰσχυρότερος ἢ ὅτε εἰςῆλθε· διότι αἱ ἐκλογαὶ προςένειμαν αὐτῷ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ψήφους, καὶ ἔπειτα ἤρξατο ἐκ νέου, μᾶλλον δὲ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον αὐτοῦ μετὰ δεινοτέρας ἔτι δραστηριότητος καὶ εὐγλωττίας. Ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέσπα ἕνα ἕνα λίθον τοῦ ὑπουργικοῦ οἰκοδομήματος, καταφέρων τὰς πληγὰς αὐτοῦ βραδείας μέν, ἀσφαλεῖς δέ, μέχρις οὗ ἐπήγαγε τὴν τελευταίαν καὶ καιρίαν, καὶ εἰςήλασεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχῆς, ἐν θριάμβῳ, ὡς δεσπότης καὶ κύριος.

Εἰςήλασε δὲ ἐλαυνόμενος καὶ φερόμενος ὑπὸ πλειονοψηφίας ὁμοίας μὲ πλειονοψηφίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον λάβει οἱ Οὐίγοι μετὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον. Ἀμοιβάλλομεν δὲ ἂν ποτέ, εἰς ἐλευθέρως πολιτευόμενον τόπον, τοσοῦτον μέγεθος δυνάμεως συνεπυκνώθη εἰς χεῖρας ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρός· διότι ἦτο μόνος, μόνος διενοεῖτο, μόνος ἀπεφάσιζε, μόνος ἔπραττε· φίλοι καὶ ἐχθροὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς αἴνιγμα, ἀλλὰ αἴνιγμα ἐλπίδων μεστόν· τὸ ἔθνος ἐπίστευεν εἰς αὐτὸν καὶ ἀνηρτᾶτο κεχηνὸς ἀπὸ τῶν χειλέων του· καὶ δὲν ἤξευρε μὲν τί ἔπρεπε νὰ ἐλπίσῃ ἀπὸ αὐτοῦ, ἀλλ ὅμως ἤλπιζε πολλά. Τὸ ταμεῖον ἦτο κενὸν καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐβυθίζετο εἰς τὸ βάραθρον τῆς χρεωκοπίας. Αἱ πηγαὶ τοῦ εἰςοδήματος εἶχον ἐξαντληθῆ· ἐχρειάζετο νὰ κτυπήσῃ τὸν ξηρὸν βράχον ῥάβδος μαγική, ἵνα ἀναβλύσῃ ἀπὸ αὐτοῦ ὁ κρουνὸς τοῦ πλούτου. Τῷόντι αἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πράξεις τοῦ Ῥοβέρτου Πὴλ μετέχουσι θαυματοποιίας τινός, διότι ἐξέθετε τὰ βουλεύματά του ἐξ ἐφόδου, ἐν εἴδει ἀποκαλύψεως, μὴ διακοινῶν αὐτὰ προηγουμένως οὐδ' εἰς τοὺς φίλους. Ἐπροοιμιάσατο δὲ διὰ τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἐπὶ τῆς περιουσίας φόρου, φόρου ἐπικρατήσαντος ἄλλοτε ἐν τοῖς δεινοτέροις καιροῖς τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολέμων καὶ ἤδη μισητοτάτου· ἀλλὰ συνεδύασε τὸ ἡρωϊκὸν τοῦτο φάρμακον, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε, φειδόμενον τῶν μικρῶν περιουσιῶν, δὲν ἐπεβάρυνεν εἰμὴ τὰς μεγάλας, μὲ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τέλους πολλῶν ἐδωδίμων· καὶ ἠνέῳξεν οὕτω τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ἁπλοποίησιν τοῦ φόρου.

Ἀλλὰ τὸ ἀέτωμα τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου εἶναι ἡ κατάργησις τῶν ἐπὶ τῶν σιτηρῶν φόρων καὶ ἡ γενικὴ μεταρρύθμισις τοῦ ἐμπορικοῦ κώδηκος, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου. Ἡ μνήμη τῶν μεγάλων τούτων ἔργων εἶναι παροῦσα ἔτι εἰς ὅλα τὰ πνεύματα· καὶ, διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν ἐνταῦθα δεόντως τὰ κατορθώματα ἐκεῖνα, ἔπρεπε νὰ ἐκθέσωμεν ἅπασαν τὴν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀγγλικὴν ἱστορίαν. Τὸ ὄνομα τοῦ Πὴλ εἶναι συνδεδεμένον μετ' αὐτῆς ἀδιασπάστως καὶ λάμπει ἐν αὐτῇ, γράμμασι χρυσοῖς κεκοσμημένον, ἅτινα, τοῦ καιροῦ προϊόντος, μέλλουν νὰ φεγγοβολήσωσιν ἔτι μᾶλλον, διότι ἡ εἰρηνικὴ μεταβολή, ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ὑπουργοῦ διαπραχθεῖσα, τώρα μόλις ἐκβάλλει τοὺς πρώτους αὐτῆς βλαστούς. Προςθετέον, ὅτι καὶ πάλιν τὸ προαίσθημα, ἂν ὄχι ἡ πρόνοια, τοῦ Ῥοβέρτου Πὴλ ὑπῆρξε μεγαλοφυΐας ἐνάμιλλον· διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον, καὶ ὁ λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελ χθὲς ἀκούων τὸ ἐκήρυττε γεγωνυῖᾳ τῇ φωνῇ, ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν διέρυγε τὴν γενικὴν ἀνατροπὴν τὴν ἀνακυκήσασαν τὴν Εὐρώπην σύμπασαν ἐν ἔτει 1848 εἰμὴ χάρις εἰς τὰς πρὸ μικροῦ ὑπὸ τοῦ Ῥοβέρτου Πὴλ κατοφθωθείσας τολμηρὰς μεταρρυθμίσεις. Ἐὰν ὁ ἄρτος δὲν ἀπέβαινεν ἐγκαίρως εὐθηνότερος, ἐὰν ὁ βίος ἐν γένει δὲν ἀπέβαινεν ἐγκαίρως εὐθηνότερος, ἐὰν ὁ λαὸς δὲν εἶχε τὴν συναίσθησιν, ὅτι οἱ κυβερνῶντες ἐξεπλήρωσαν τὸ καθῆκον αὐτῶν πρὸς τοὺς κυβερνωμένους, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἤθελεν ἴσως συμβῇ ἔκρηξις ὁμοία τῆς ἠπειρωτικῆς. Ἐὰν, ἐν καιρῷ τῆς κοινῆς πυρκαϊᾶς, ἡ μεγάλη ἑταιρία, ἡ προηγουμένως συγκροτηθεῖσα διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπὶ τῶν σιτηρῶν φόρου, δὲν ὑπῆρχε διαλελυμένη δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, τὸ δημῶδες τοῦτο Παρλαμέντον ἤθελεν ἀποδῇ ἑστία ἐπαναστατικὴ, ἱκανὴ νὰ δώσῃ παντάπασιν ἄλλην ἔκβασιν εἰς τὰ ὀχλαγωγικὰ κινήματα, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο μὲν καὶ ἐν Λονδίνῳ, ἀλλ' ἀπέτυχον καθὸ ἀποκρουσθέντα ὑπὸ τῆς συνετωτέρας καὶ πολυαριθμοτέρας τοῦ ἔθνους μερίδος.

Ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ δὲν ἐξεπλήρωσε τὰ μεγάλα ταῦτα ἔργα, τὰ τοσοῦτον περιποιήσαντα αὐτῷ κλέος, εἰμὴ θυσιάζων καὶ αὖθις τὸ κόμμα καὶ τοὺς φίλους του. Εἴπομεν, ὅτι εἰςήλασεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχῆς ὡς δεσπότης καὶ κύριος· τῷόντι τὸ μέγα ἐκεῖνο συντηρητικὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον μετὰ κόπων καὶ μόχθων συνήθροισε, συνηρμολόγησε, συνέπηξε, τὸ μετεχειρίσθη ἔπειτα ὡς ἔργον τῶν χειρῶν του, ὡς κτῆμά του. Καὶ δεκαετίαν μὲν ἠγωνίσθη νὰ τὸ κατασκευάσῃ, ἔθραυσε δὲ καὶ διεσκόρπισεν αὐτὸ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Ἔκτοτε κόμμα αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ ἔθνος.

Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ ἤντλει τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ἀπὸ πηγῶν δύο μεγάλων, τῆς συναισθήσεως τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἦτον ἕτοιμος νὰ κινδυνεύσῃ τὰ πάντα καὶ τὰ πάντα νὰ τολμήσῃ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε δίκαιον· μὴ παραβλέψωμεν ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι εἶχε περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ τὸ θάρρος τὸ ἀπὸ μεγάλης περιουσίας ἐκπηγάζον. Ἐποιεῖτο περὶ ἐλαχίστου τὴν ἐξουσίαν, οὐδὲ εἶχε χρείαν τοῦ κόμματός του, ἐν ᾧ τὸ κόμμα του εἶχε χρείαν αὐτοῦ. Προτείνων τὰς μεγάλας αὐτοῦ μεταρρυθμίσεις, ἤξευρε καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἕνεκα τούτου θέλει ἀποβάλει τὴν ἀρχὴν,

ἀλλὰ προήλαυνεν οὐδὲν ἧττον θαρραλεώτερος καὶ ἀγερωχότερος. Οἱ πρῶτοι πάσης ἀληθείας κήρυκες πέτρωται νὰ φέρωσιν ἀείποτε τὴν ποινὴν τῆς ἀποστολῆς των· καὶ ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ, πίπτων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἔλεγεν· « Ὁσάκις ὑπουργοὶ προτείνουσί τι ἀντίθετον, κατ' ἐπιφάνειαν, εἰς τὰ προηγούμενα αὐτῶν φρονήματα δι' ὃ δύνανται νὰ κατακριθῶσιν ὡς ἀνακόλουθοι, νομίζω, ὅτι ἐν γένει συμφέρει εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ὑπόληψιν τῶν δημοσίων ἀνθρώπων, αἱ προτάσεις αὗται νὰ συνεπάγωνται τὸν ἀγνισμὸν οὕτως εἰπεῖν αὐτῶν, ἤτοι τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔξωσιν. »

Ἔξωσθη λοιπὸν τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ ἡ πτῶσίς του ὑπῆρξε θριαμβευτική. Ἀποβληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκδικήσεως τῶν κομμάτων, ἔτεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ χαρᾶς ὑπερμέτρου, καὶ πολλάκις ἐρρέθη, ὅτι ἂν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἡ Ἀγγλία ἅπασα ἤθελε προςκληθῆ νὰ ψηφίσῃ περὶ ἑνὸς ἀνδρὸς, ὁ Πὴλ ἤθελεν ἐκλεχθῆ διὰ πλειονοψηφίας τεραστίας· τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἀποδεικνύει ὁπόσον κολοσσιαίαν πραγμάτων μεταβολὴν ἐπήγαγεν.

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ σώζοντες τὴν πρὸς τὰ κόμματα λατρείαν, καλῶς ποιοῦσι καταδιώκοντες τὸν ἄνδρα, ὡς ἔλεγε, διὰ τῶν ἀρῶν αὐτῶν, διότι ὁ Πὴλ κατέστρεψε τὰ κόμματα. Σήμερον οὐδὲ Τόρεις, οὐδὲ Οὐίγοι ὑπάρχουσιν· αἱ ἀρχαῖαι αὐταὶ ἐπωνυμίαι εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ γράμματα νεκρά. Θέλουσιν ἄρά γε ἀναζήσει ποτὲ; δὲν τὸ ἠξεύρομεν σήμερον ὅμως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ θραύσματα ζητοῦντα, ἀλλὰ μὴ κατορθοῦντα νὰ συναρμολογηθῶσιν.

Οὐδεὶς ἄλλος ἄνθρωπος ἐπήγαγε ῥήγματα φοβερώτερα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀγγλικὸν πολίτευμα, ὁποῖον ἐνόουν μὲν αὐτὸ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τῆς πολιτικῆς, ἐδίδασκε δὲ ἡ παράδοσις. Αὐτὸς κατηδάφισε τὴν βουλευτικὴν ἐκείνην ἰσορροπίαν, τὸν ἁρμονικὸν ἐκεῖνον καὶ ἀναπαυτικὸν μηχανισμόν, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τύχη τοῦ Βρετανικοῦ κράτους ἐρρυθμίζετο καὶ ἀπεφασίζετο ὑπὸ ὀλίγων ἀλληλοδιαδόχως ἰσχυρῶν ἀνδρῶν, εἰς αἰθούσας πολυτελεῖς ἀπὸ τῶν ὁποίων, ὡς ἀπὸ ἀνατολικοῦ γυναικωνίτου, ἀπεκλείοντο οἱ βέβηλοι. Αὐτὸς κατέφερε τὰς βαθυτέρας πληγὰς εἰς τὸ σύστημα τὸ ὀλιγαρχικὸν ἤ, καθὼς ἤθελεν εἴπει ὁ εὐσυνεστερος τῶν ἀντιπάλων του, εἰς τὸ Ἐνετικὸν σύστημα. Κατὰ ταῦτα, ἄλλως, ἐβάδισε τὴν ὑπὸ τοῦ Πὶττ χαραχθεῖσαν ὁδὸν, διότι οἱ Τορυκοὶ αὐτοὶ ὑπουργοὶ τοὺς ὁποίους, ἕνεκα τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, θεωροῦμεν ἐν γένει ἀποκλίνοντας πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπολύτου κυβερνήσεως, ἀνεδεικνύοντο πολὺ δημοκρατικώτεροι τῶν μεγάλων φιλελευθέρων τῆς Οὐιγικῆς σχολῆς. Οἱ καθαροὶ καὶ γνήσιοι Οὐίγοι ἀγαπῶσι τὴν μεταπολίτευσιν, κυρίως, διότι ἡ μεταπολίτευσις κατέστησεν αὐτοὺς ὁποῖοι ἤδη εἶναι· ἀγαπῶσι τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὴν γενεαλογίαν αὐτῶν· ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ὡς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς, συνειθίζουν νὰ λατρεύωσι τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον θέλουσι φέρει ποτὲ, καὶ εἶναι εἰλικρινῶς καὶ βαθέως πεπεισμένοι, ὅτι, τὸ πολίτευμα καὶ τὸ βασίλειον δὲν δύνανται νὰ σωθῶσιν εἰμὴ ὑπὸ μιᾶς περίπου δωδεκάδος μεγάλων οἰκογενειῶν, ὑπὸ εὐαρίθμου φυλῆς ἐκλεκτῶν τοῦ ὅλου ἔθνους. Ὁ Πὶττ ἔρρηξε τὸ φρούριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ὠχυρωμένη ἡ ἀγέρωχος ἐκείνη ὀλιγαρχία, κατακλύσας τὴν βουλὴν τῶν Πατρικίων δι' ἀνδρῶν ὀχλικῶν· ὁ δὲ Ῥοβέρτος Πὴλ κατέφερεν εἰς αὐτὴν πληγὰς καιρίας, ζητήσας τὸ ἔρεισμα αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν βουλευτικῶν συνδυασμῶν καὶ συμμαχιῶν, καὶ ῥίψας τὴν ἄγκυράν του εἰς τὸν στερεὸν πυθμένα τοῦ ὅλου ἔθνους. Ἐν γένει δὲ προςήγγιζε πολὺ μᾶλλον πρὸς τὸν Κ. Κόβδεν λ. χ. ἢ πρὸς τὸν λόρδον Ἰωάννην Ῥοῦσσελλ, οὐδὲ ἤθελε τὸ καθ' ἑαυτὸν διστάσει νὰ συνυπουργήσῃ μετὰ τοῦ προέδρου ἐκείνου τῆς ἑταιρίας τῆς συγκροτηθείσης πρὸς καταργησιν τῶν σιτηρῶν, ἐν ᾧ ὁ λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ, ὁ ἐκ τοῦ ἀρχαίου Βερδφορδικοῦ οἴκου ἕλκων τὸ γένος, καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι Οὐίγοι θέλουσιν ἀείποτε δυσχεράνει πολὺ νὰ παραδεχθῶσιν εἰς τὸν ὅμιλον αὐτῶν ἄνθρωπον, μὴ ἀνήκοντα εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας οἰκογενείας, ὅσαι ἤκμαζον ἐπὶ τῆς πρὸ διακοσίων ἐνιαυτῶν γενομένης μεταπολιτεύσεως, οὐδ' ἔχοντα συγγένειάν τινα μετὰ τῶν Ῥουσσέλλων καὶ Σιδνεύων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ πρέπει λοιπὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς εἷς τῶν μεγάλων καθαιρετῶν τῆς ἀπὸ δύο ἑκατονταετηρίδων καθεστώτης ἐν Ἀγγλίᾳ καταστάσεως πραγμάτων· ἡ ἀριστοκρατία, ἐννοοῦσα τοῦτο, ἐσφάδαζεν ὡς ἵππος ἀτίθασσος· ἀλλ' ὁ ἀναβάτης αὐτῆς ἦτο βαρὺς, διότι βαρὺ ἦτο τὸ ἐν αὐτῷ οἰκοῦν πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, διότι ἠσθάνετο, ὅτι τὸ κῦμα τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφέρετο, κατίσχυε τῶν κραυγῶν ἢ τῆς ὑποκώφου ὀργῆς τῶν μεγιστάνων, διότι ἤξευρε νὰ κρίνῃ καὶ νὰ καταμετρῇ τὴν ἰδέαν τὴν πλειονοψηφοῦσαν ἐν τῷ ἔθνει, εἰ καὶ μειονοψηφοῦσαν ἔτι εἰς τὰ βουλευτικὰ κόμματα, διότι κατεῖχε θαυμασίως τὸ δυςεξήγητον ἐκεῖνο θερμόμετρον, τὸ ὁποῖον ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει μυστηριωδῶς ὑπὸ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων πιεζόμενον, διότι ἤντλει ἀπὸ τῶν βαθυτάτων σπλάγχνων τοῦ ἔθνους τὴν πηγὴν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τὴν πηγὴν ταύτην, ὄγκον ποταμοῦ λαβοῦσαν, διεβίβαζε ἀνὰ μέσον τῶν βουλῶν, κατακλίνων δι' αὐτῆς τὰς κεραλὰς τῶν κομμάτων καὶ τῶν βουλευτικῶν συνδυασμῶν. Δὲν ἔπραττε δὲ διὰ τοῦτο ὀχλαγωγικῶς, διότι οὐδείς ποτε ἐσεβάσθη πλειότερον τὰς βουλευτικὰς ἀποφάσεις, ἀλλὰ μόνον ἐπίεζεν ἠθικῶς τὰς βουλὰς, δίδων εἰς αὐτὰς ἀείποτε νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἡ ὥρα τῆς παραχωρήσεως ἔκρουσεν· αὐταὶ δὲ ὑπετάσσοντο φρίσσουσαι μέν, ἀλλ' ὑπετάσσοντο.

Ἰδοὺ διατί, γενόμενος, μάλιστα κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ζωῆς αὐτοῦ περίοδον, ἀντιπρόςωπος τῶν γενικῶν τοῦ ἔθνους συμφερόντων μᾶλλον ἢ τῶν συμφερόντων μιᾶς ἀνθρώπων τάξεως, οὐδέποτε ἠξιώθη τῆς συμπαθείας τῶν κομμάτων. Ἅπαντα ἐσέβοντο, ἅπαντα ηὐλαβοῦντο, ἅπαντα περιεποιοῦντο τὸν ἄνδρα, οὐδὲν ἠγάπα αὐτόν. Μονήρης ἐν τῷ βουλεύεσθαι, δικτάτωρ ἐν τῷ πράττειν, οὐδ' ἠσθάνετο, οὐδ' ἐνέπνεε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀφοσιώσεως· οὐδέποτε δὲ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων ὑπῆρξεν ὁ ἡλεκ-

τρικὸς ἐκεῖνος σύνδεσμος ὁ προσηλώσας τοσαύτας ἐν θουσιώδεις καὶ λατρίους ψυχὰς εἰς τὸν Φὸξ, εἰς τὸν λόρδον Γρεῦν, καὶ τοσούτας ἔτι προσηλοῦν εἰς τὸν λόρδον Ἰωάννην Ροῦσσελλ.

Ἀλλ' ἦτον ὑπουργὸς ἀσφαλής. Ἡ τράπεζα, τὸ χρηματιστήριον, τὸ ἐμπόριον, πᾶν ὅ,τι ἔτρεμεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Οὐίγων, ἀνεθάρρει εἰς τὰς ἐδικάς του χεῖρας. Ἀείποτε δὲ ἔσχεν ὑπὲρ τῶν πράξεών του σύμμαχον μέγαν. τὴν ἐπιτυχίαν· ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία δὲν εἶναι τυφλή· ναὶ μὲν, ὑπῆξεν εὐτυχὴς, ἀλλ' ἔπραττεν πᾶν ὅ,τι ἦτον ἀναγκαῖον διὰ νὰ δελεάσῃ τὴν εὐτυχίαν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι, εἰσεχόμενος εἰς τὰ πράγματα, εὗρισκε τὰ πάντα εἰς ἀταξίαν καὶ τὴν κοινὴν πίστιν ἐλαττουμένην, ἐξεργόμενος δὲ, ἄφινε τὰ πάντα ἐν τάξει καὶ τὴν κοινὴν πίστιν ἀνορθωθεῖσαν.

Ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ δὲν ἦτον, ὡς προείπομεν, ἄνθρωπος ἀρχῶν, ὅπερ δὲν σημαίνει ὅτι ἦτον ἄνθρωπος χωρὶς ἀρχὰς, εἰς τὴν συνήθη ἔννοιαν τῆς λέξεως. Ἀλλὰ δὲν μετεωρίζετο μέχρι τῆς φιλοσοφίας τῶν πραγμάτων. ὢν, πρὸ πάντων, ἄνθρωπος πρακτικὸς, θετικὸς, ἐνεργητικός. Δὲν ἐτρύγα τὰς ἰδέας εἰμὴ καθ' ἣν στιγμὴν ἦσαν ὥριμοι· ἔπραττε πᾶν πρᾶγμα εἰς τὸν καιρόν του καὶ ἐφαίνετο ἔχων τὴν συνείδησιν τῆς τοιαύτης θετικῆς τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τάσεως μὴ θλιβομένης διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἀπέδιδε τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος μὲ θαυμαστὴν μεγαλοψυχίαν. Οὕτως, ὅτε διενήργησε τὴν ἰσοπολιτείαν τῶν καθολικῶν, ἀπερήνατο, ὅτι ἡ τιμὴ ἅπασα τῆς πράξεως ταύτης προσήκει εἰς τὸν Φὸξ, εἰς τὸν Κάννιγγα καὶ εἰς τοὺς Οὐίγους· καὶ πάλιν, ὅτε κατήγγησε τοὺς ἐπὶ τῶν σιτηρῶν φόρους, διετράνωσεν ἐν τῇ βουλῇ τῶν κοινοτήτων, ὅτι ὁ ἀληθὴς αὐτουργὸς τοῦ κατορθώματος τούτου, ὅτι ὁ ἀληθῶς θριαμβεύσας εἶναι ὁ Κ. Κόβδεν. Διότι περὶ ἐλαχίστου, ὡς φαίνεται, ἐποιεῖτο τὴν τιμὴν τῆς ἐπινοήσεως, καὶ δὲν ἐτίμα εἰμὴ τὴν πρᾶξιν. Τῳόντι δὲ αὐτὸς μόνος ἤξευρε νὰ πράττῃ· περὶ τὴν πραγματοποίησιν ἀλλοτρίων ἰδεῶν ἀνεδείκνυεν ἀληθῶς δημιουργικὸν πνεῦμα. καὶ, ἂν αὐτὸς δὲν ἦτον, αἱ ἰδέαι ἐκεῖναι ἤθελον ἐπὶ πολλοὺς ἔτι ἐνιαυτοὺς διαμείνει ἁπλαῖ θεωρίαι. Ὅθεν ἅμα προέκειτο περὶ πραγμάτων, μεγάλων τὸ ἔθνος πρὸς αὐτὸν ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς. Αὐτὸς ἦτον ὁ μέγας διαχειριστὴς, ὁ μέγας ἰθυντὴρ ὅλων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως· καὶ ἔφερε πάντοτε εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν ὑπερβάλλουσαν πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἱκανότητα, μνήμην ἐξαισίαν, θησαυρὸν ἐπιστήμης ἀκένωτον, ἐμπειρίαν τῶν πραγμάτων ἀμίμητον. Καὶ ὅταν δὲν ἦτον ἐν ἀρχαῖς, ὡς συνέβαινεν ἤδη τετραετίαν, διετέλει πάντοτε ὁ ἀπαραίτητος τῆς κυβερνήσεως σύμβουλος εἰς ἁπάσας τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις· οὐδὲν τοιοῦτον ἐπράττετο ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ, καὶ ὁ Λόρδος Ἰωάννης Ῥοῦσσελλ ηὐδόκησε νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτὸν δημοσίᾳ, ὀλίγας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὥρας (ἐν τῇ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων συζητήσει) διὰ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἀφιλοκερδῆ συνδρομήν. τὴν ὁποίαν παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν· ἦτο δὲ ἐν Εὐρώπῃ ἓν τῶν μεγάλων τῆς εἰρήνης στηριγμάτων καὶ ἀδιαλείπτως συνετέλεσεν εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῆς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου, τὸν ὁποῖον ἀείποτε εἰλικρινῶς ἐσεβάσθη καὶ εὐλαβῶς προσεκύνησεν, ἐξόριστον ὄντα. Ἀλλὰ ματαιότης ματαιοτήτων! Τὸ εὐτελέστερον τῶν συμπτωμάτων ἤρκεσε νὰ συντρίψῃ τὸν ἰσχυρὸν ἐκεῖνον ἄνδρα, ἐνῷ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀντήχει ἔτι ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοὺς ὁποίους ἐνταῦθα εἶπεν, ὡς ἂν προησθάνετο τὴν ἐπελθοῦσαν συμφοράν, ἦσαν λόγοι εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς· διότι ἐνόει τὸν περιστοιχίζοντα τὴν κοινωνίαν κίνδυνον καὶ ᾐσθάνετο, ὅτι, ὑπὸ τοσοῦτον φοβερὰς κλυδωνιζόμενοι θυέλλης. δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παίζωμεν μὲ τὰ κόμματα καὶ τὰς πλειονοψηφίας, οὐδ' ἐπεθύμει τοῦ λοιποῦ ἔργον ἄλλο εἰμὴ τὸ τοῦ κοσμήτορος καὶ τοῦ ἐπιδιαιτητοῦ τῆς ἰδίας πατρίδος. Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ διάφοροι τῶν ἐθνῶν τάξεις κατεξανίστανται κατ' ἀλλήλων, καθ' ἣν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι λαμβάνουσι τὸν ἀπηνῆ χαρακτῆρα τῶν ἀρχαίων Γαλλικῶν πολέμων, καθ' ἣν αἱ πολέμιαι τῆς κοινωνίας δυνάμεις εἶναι ἀείποτε ἕτοιμοι νὰ ἐφορμήσωσι κατ' ἀλλήλων, καταστρέφουσαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ταύτης τὸν πολιτισμὸν, ἄνθρωποι, οἷος ἦτον ὁ Ῥοβέρτος Πὴλ, εἶναι ἀνεκτίμητοι, ἡ δὲ ἀπώλεια αὐτῶν ἀθεράπευτος, Εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲν ὑπάρχει πλέον σήμερον εἰμὴ εἷς καὶ μόνος ἄνθρωπος ἰσχυρὸς τῶν καθεστώτων πρόμαχος, ὁ Δοὺξ Οὐελλιγκτών. Ὅταν ἐκλίπῃ καὶ αὐτὸς ὁ βράχος ὁ διαχωρίζων ἔτι τὰ βρίμοντα τῆς πάλης στοιχεῖα, οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις θέλει εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν σύρρηξιν αὐτῶν, ὁ Θεὸς δὲ μόνος γινώσκει τί θέλει προκύψει ἀπὸ τῆς συρρήξεως ταύτης.

Κ. Π.

Η ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΣΩΛΗΝΩΤΗ ΓΕΦΥΡΑ, ΚΑΙ Η ΥΠΟΓΕΙΟΣ ΟΔΟΣ.

Ἡ σωληνωτὴ γέφυρα ἡ ἀνεγερθεῖσα πρό τινων μηνῶν εἰς τὸν πορθμὸν Μενάης καὶ Βαγγόρας μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας, πρὸς συνένωσιν τῆς ἀπὸ Τσεστέρης, εἰς Ὀλυέδην σιδηρᾶς ὁδοῦ, ὑπάρχει ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν θαυμαστοτέρων καὶ τολμηροτέρων ἀριστουργημάτων τῆς νεωτέρας τέχνης. Ὅτε τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἠνοίχθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸ δημόσιον, πλῆθος ὀχημάτων περιεχόντων ἀνθρώπους καὶ ἐμπορεύματα, ἤρχισαν νὰ διατρέχωσιν ἀλληλοδιαδόχως αὐτὴν μετὰ μεγίστης ταχύτητος· ἡ δοκιμὴ ἐπέτυχε κατὰ πάντα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν.

Ὅτε ἀπεφασίσθη νὰ κατασκευασθῇ ὁδὸς σιδηρᾶ ἀπὸ Τσεστέρης εἰς Ὀλυέδην, ἀκατανίκητός τις σχεδὸν δυσκολία παρουσιάσθη εἰς τοὺς μηχανικοὺς ἐπρόκειτο νὰ εὑρεθῇ μέσον δι' οὗ νὰ διαβαίνωσιν αἱ ἅμαξαι τὸν πορθμὸν τῆς θαλάσσης τὸν διαχωρίζοντα τὴν κομητείαν τῆς Καρναρβόνης ἀπὸ τῆς νήσου Ἀγγλεσέης, ἀσφαλῶς καὶ ἀδιακόπως, καὶ χωρὶς νὰ ἐλαττοῦται ἡ ταχύτης αὐτῶν.

Διὰ νὰ εὑρεθῇ τὸ μέσον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἄλλως ἐθεωρεῖτο ὡς πρόβλημα, ἡ ἑταιρία τῆς Μεγάλης Ἑνώσεως διέταξε τὸν μηχανικὸν Στεφενσῶνα, νὰ παρατηρήσῃ ἐπιτοπίως τὰς θέσεις, καὶ νὰ ὑποβάλῃ μετέπειτα εἰς αὐτὴν τὰς σκέψεις του. Θεωρήσαντες ἐνέκαθεν ἀξίους θαυμασμοῦ καὶ μιμήσεως τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους οἵτινες ἀνένδοτοι παλαίουσι πρὸς τὰ φυσικὰ καὶ τὰ τυχαῖα ἐμπόδια, κρίνομεν ὠφέλιμον νὰ περιγράψωμεν ἐν συνόψει τὰ σπουδαιότερα ἐκείνων τὰ ὁποῖα κατώρθωσε νὰ νικήσῃ ἡ ἀκατανόητος ἐπιμονὴ καὶ εὐφυΐα τοῦ ἐνδόξου τούτου μηχανικοῦ.

Μεταβὰς εἰς τὴν νῆσον Ἀγγλεσέην, ἔβλεπε κατέναντι τὰ ὑψηλὰ καὶ χιονοσκέπαστα ὄρη τῆς Σνωδόνης, εἰς τὰς πλευρὰς τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ διαγραφῇ ἡ ἑλικοειδὴς σιδηρᾶ ὁδὸς, ἐάν ποτε δὲν ἐθεωρεῖτο προτιμότερον νὰ τρυπηθῶσι τὰ ὄρη αὐτά.

Πρὸ τῶν ποδῶν του ἔκειτο ὁ πορθμὸς τῆς Μενάης μῆκος ἔχων ἐπέκεινα τῶν δώδεκα μιλίων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰσερχόμενα τὰ ὕδατα τῆς Ἰρλανδικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ στενοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ συνθλιβόμενα μεταξὺ δύω ἀκτῶν ἀποτόμων καὶ κρημνωδῶν, ταράττονται ἀδιακόπως.

Τὸ μέρος τοῦ πορθμοῦ ἐφ' οὗ ἐπρόκειτο νὰ ὑψωθῇ γέφυρα, εἶναι στενότερον ὅλων τῶν ἄλλων· ἐπομένως ἡ θάλασσα εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς, ὥστε τὰ μικρὰ πλοῖα μόλις ἀντέχουσιν εἰς τὸν σάλον τοῦ ῥεύματος. Ἐκτὸς τούτου ἄνεμοι πνέοντες λαῦροι ἀπὸ πάσης κορυφῆς ὄρους, καὶ ἀπὸ πάσης στενωποῦ, ὑπαντιάζουσι καὶ συγκρούονται μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς, ὥστε καθίσταται εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνος ἡ διάβασις τῶν πλοίων.

Ἀλλὰ, παρὰ τὰς δυσκολίας τοῦ ἀέρος, τῆς γῆς, καὶ τοῦ ὕδατος, ἄλλη τις πολὺ δεινοτέρα προερχομένη ἐκ στοιχείου οὐχ ἧττον δυσκαταμαχήτου, ὀνομαζομένου « *Ναυτικὸν διευθυντήριον* », παρέλυε τὰ σχέδια τοῦ Στεφενσῶνος.

Κατὰ τὸν πρῶτον ὅρον τὸν ἐπιβληθέντα εἰς τὴν ἐπιστήμην ὑπὸ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολέμου, ἡ ὁδὸς ἥτις ἐπρόκειτο νὰ συνδέσῃ τὰς δύω ἀκτὰς, ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῇ ἑκατὸν πόδας τοὐλάχιστον ὑπεράνω τῆς θαλάσσης.

Τὸ ναυτικὸν διευθυντήριον ἐπέβαλε καὶ δεύτερον ὅρον· διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἡ διάβασις τῶν πλοίων, ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν, κατὰ τὴν οἰκοδομὴν, παντὸς εἴδους σχοινίων καὶ στηλωμάτων.

Ἂν καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος ὅρος, καθ' ὃν ἡ τεραστία τῆς γεφύρας οἰκοδομὴ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ καὶ νὰ προχωρήσῃ ἀπῃωρημένη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸν ἀέρα, ἐθεωρεῖτο ἀπολύτως ἀνυπέρβλητος ὑφ' ὅλων τῶν ἐπιστημόνων, ὁ Κ. Στέρενσων δὲν ἠψύχησε· μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς μελέτας ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἑταιρίαν σχέδιον γεφύρας μεγαλοπρεπεστάτης, στηριζομένης ἐπὶ δύω ἀψίδων σιδηρῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχον καθ' ὅλα ἐπίσης τὰ μέρη των τὸ ὕψος τῶν ἑκατὸν ποδῶν τὸ ὁποῖον ἀπῄτησε τὸ ναυτικὸν διευθυντήριον, ὁ δὲ ὄγκος αὐτῶν, ἐμποδίζων τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀνέμου πνοὴν, ἤθελε καθιστᾷ βραδυτέραν τὴν κίνησιν τῶν πλοίων, τὸ σχέδιον ἀπεῤῥίφθη.

Ἡ ἀπροδόκητος αὕτη ἀπαίτησις, καθ' ἣν τὸ ὕψος τῶν ἑκατὸν ποδῶν ἔπρεπε νὰ διατηρηθῇ τὸ αὐτὸ *καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ πορθμοῦ*, ἐματαίωσε πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας· καὶ ὅμως ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Στεφενσῶνος ἐπέπρωτο νὰ θριαμβεύσῃ ἐπὶ τέλους. Κλεισθεὶς εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἐγκύψας εἰς ἀδιάκοπον σπουδὴν τῶν μέσων ὅσα ἀπεκάλυπτεν εἰς τὴν εὐφυΐαν του ἡ ἐπιστήμη, ἀνήγγειλε μετὰ παρέλευσίν τινα χρόνου ὅτι ἔλυσε τέλος πάντων τὸ πρόβλημα χωρὶς νὰ παραβῇ τοὺς τεθέντας ὅρους, καὶ ὅτι ἦτον ἕτοιμος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀμέσως τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του. Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο, ἡ διπλῆ ὁδὸς ἥτις ἐπρόκειτο νὰ συστηθῇ ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ Κονβαίου καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μενάης διὰ νὰ μετακομίζωνται δι' αὐτῆς ἐμπορεύματα καὶ ἄνθρωποι, ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ ἐκ σωλήνων μακρῶν ὁριζοντείως τεθειμένων, οἵτινες, συγκείμενοι ἐξ ἐλασμάτων σιδήρου στερεῶς συνηρμοσμένων, ὁμοίων μ' ἐκεῖνα δι' ὧν κατασκευάζονται αἱ καπνοδόχαι τῶν ἀτμοκινήτων μηχανῶν, ἤθελεν ἐπιστηρίζεσθαι πρὸς τὰς δύω μὲν ἄκρας ἐπὶ στύλων ὀγκωδῶν, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐπὶ τριῶν πύργων κατεσκευασμένων ἐπίτηδες.

Διεξοδικὴ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς θεωρίας ὑπὸ τῆς ὁποίας χειραγωγούμενος ὁ κύριος Στέφενσων, ἔφθασεν ἐπιτυχῶς εἰς τὸ τέλος τῆς ὑπερφυοῦς ἐπιχειρήσεώς του, χωρὶς νὰ παραβῇ κἀνένα τῶν ὅρων τοῦ ναυτικοῦ διευθυντηρίου. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου, τρεῖς μέγισται ἁτμάμαξαι, ἐστολισμέναι μετὰ σημαιῶν πολυχρόων, ἀνεχώρησαν συγχρόνως ἀπὸ τῆς Βαγγόρας, ἔχουσαι ὁδηγὸν αὐτὸν τὸν Κ. Στερενσῶνα. Μετὰ δὲ τριάκοντα λεπτὰ ἀκριβῶς, αἱ ἅμαξαι αὐταὶ, διατρέχουσαι ἑπτὰ μίλια τὴν ὥραν, εἰσῆλθον εἰς τὴν σωληνωτὴν γέφυραν. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ διαβῶσιν αὐτὴν μετὰ πλειοτέρας ταχύτητος, ἠλάττωσαν τὴν κίνησιν τῶν μηχανῶν, καὶ κατέστησαν βραδυτέραν τὴν πορείαν, διὰ νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς στερεότητος τοῦ σωλῆνος.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς τεραστίας ταύτης γεφύρας, φωτίζεται διὰ θυρίδων, αἵτινες κατεσκευάσθησαν διὰ δύω σκοποὺς, διὰ νὰ εἰσέρχωνται αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, καὶ διὰ νὰ ἐξέρχεται ὁ καπνός.

Αἱ ἁτμάμαξαι ἐστάθησαν εἰς διάφορα μέρη τοῦ σωλῆνος, χωρὶς διόλου νὰ λυγισθῇ· εἶχον δὲ βάρος ἐννενήκοντα τόνων, ἢ 91,000, χιλιογράμμων.

Καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη δοκιμή.

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, εἰκοσιτέσσαρες ἅμαξαι καταπεφορτισμέναι καὶ ἔχουσαι βάρος τριακοσίων τόνων, ἢ 304,500 χιλιογράμμων, εἰσῆλθον εἰς τὸν σωλῆνα. Μέγας ἀριθμὸς μηχανικῶν, ὁδοιπόρων, καὶ ἄλλων περιέργων ἐρρυμουλκοῦντο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὅταν ἐξῆλθον διὰ τῆς ἄλλης ἄκρας, ἀνευφημίαι, χειροκροτήσεις καὶ πυροβολισμοὶ ὑπεδέχθησαν τοὺς ἀεροπόρους. Κἀνὲν μέρος τοῦ σωλῆνος οὔτ' ἐλυγίσθη, οὔτε κἂν διεσείσθη, αἱ δὲ ἅμαξαι ἐξηκολούθησαν νὰ διατρέχωσιν αὐτόν. Μετ' ὀλίγον ἄλλαι ἅμαξαι, φέρουσαι διακοσίους τόνους γαιανθράκων, ἐστάθησαν ἀκίνητοι δύω ὥρας ὁλοκλήρους ἐπάνω τοῦ κέντρου, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ προκύψῃ λυγισμὸς μεγαλήτερος τῶν τεσσάρων δεκάτων τοῦ δακτύλου. Ἀπεδείχθη δὲ ὅτι ὅλος ὁ σωλὴν δύναται νὰ λυγισθῇ κατὰ δεκατρεῖς δακτύλους, χωρὶς διόλου νὰ ἐπισυμβῇ κίνδυνος. Παρατηρητέον

ὅμως ὅτι τὰ βάρη τῶν ὁποίων ἔγεινε χρῆσις κατὰ τὰς δοκιμὰς, εἶναι πολὺ ἀνώτερα ἐκείνων ἅτινα θέλουσι διαβαίνει συνήθως διὰ τῆς γεφύρας.

Ἐνῷ ἐγίνοντο αἱ δοκιμαὶ αὗται, ὁ Κ. Στέφενσων ἐπήγνυε μόνος τὸν τελευταῖον ἧλον ἐντὸς τῆς σωληνωτῆς γεφύρας, ἧλον συμπληροῦντα τὸν ἀριθμὸν τῶν δύω ἑκατομμυρίων!

Περὶ μεσημβρίαν, ἄλλη σειρὰ ἁτμαμαξῶν αἵτινες ἔφερον διακοσίους τόνους γαιανθράκων, καὶ ὡδήγουν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ὀχήματα περιέχοντα περὶ τοὺς 700 ἀνθρώπους, διῆλθε βραδυποροῦσα διὰ τῆς γεφύρας.

Αἱ τελευταῖαι τρικυμίαι ἀπέδειξαν πόσον ὁ σωλὴν ἀντέχει καὶ εἰς τὴν σφοδροτέραν θύελλαν· εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι θέλει γενεῖ ἔτι μᾶλλον στερεὸς, ὅταν συνδεθῇ καὶ μετὰ τοῦ ἄλλου σωλῆνος· ἐπειδὴ ἡ ὁδὸς, ὡς εἴπομεν, ἐγένετο διπλῆ, διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καὶ συγκρούωνται αἱ ἅμαξαι.

Πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ κολοσσαίου τούτου ἔργου κατηναλώθησαν τέσσαρα ἔτη. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ μηχανικοῦ Στεφενσῶνος ἐγράφη διὰ χαρακτήρων χρυσῶν ἐπάνω τῆς εἰσόδου τῆς σωληνωτῆς γεφύρας, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐπενόησε καὶ ὠκοδόμησε· τὸ μεγαλούργημα τοῦτο ἀρκεῖ μόνον νὰ καταστήσῃ ἀθάνατον τὸ ὄνομά του.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλου ἔργου οὐχ ἧττον κολοσσαίου πρόκειται νὰ γίνῃ ἔναρξις κατὰ τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην· μετά τινα ἔτη, ἡ Γαλλία, ἡ Σαβαυδία καὶ τοῦ Πεδεμοντίου ἡ πρωτεύουσα, θέλουσι συγκοινωνεῖ δι' ὁδοῦ ὑπογείου, ἥτις θέλει διέρχεσθαι διὰ τῶν ἐγκάτων αὐτῶν τῆς γῆς.

Βέλγος τις μηχανικὸς, *Μὸνς* ὀνομαζόμενος, συνέλαβε τὴν τολμηροτάτην ἰδέαν τοῦ νὰ τρυπήσῃ τὰς Ἄλπεις, καὶ νὰ κατασκευάσῃ ὑπ' αὐτὰς ὁδὸν, ἥτις θέλει διέρχεσθαι ὑπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τοῦ ὄρους *Σενὶ*, μία τῶν ὁποίων ἔχει ὕψος 4,850 ποδῶν! Οὕτως, οἱ ἐργάται, αἱ ἅμαξαι, οἱ διαβάται αὐτοὶ, θέλουσι περιφέρεσθαι ἐντὸς ἀνηκούστου βάθους τῆς γῆς.

Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰσχωρῇ εἰς τοσοῦτον βάθος ὁ ἀναγκαῖος ἀὴρ πρὸς ἀναπνοὴν τῶν ἐργατῶν, θέλει εἰσβιβάζεσθαι ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τοῦ ὑπογείου διὰ μέσων τεχνητῶν. Ἡ δὲ μηχανὴ δι' ἧς θέλει γενεῖ ἡ ἀνασκαφὴ εἶναι ἁπλουστάτη, καὶ θέλει κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τῶν παραῤῥεόντων ῥυακίων.

Κατὰ τὰς γενομένας δοκιμὰς, ἑκάστη τῶν δύω μηχανῶν αἵτινες θέλουσιν ἐργάζεσθαι κατὰ τὰ δύω ἄκρα τῆς ὑπονόμου, θέλει ἀνασκάπτει 22 ποδῶν βάθος καθ' ἡμέραν· ἡ ὅλη δὲ ἀνασκαφὴ θέλει περατωθῇ ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

Μετὰ τὰς μηχανὰς θέλει γενεῖ χρῆσις τῶν συνήθων ἐργαλείων, διὰ νὰ ἀνοιχθῇ πλειότερον ἡ ὑπόνομος, καὶ νὰ δοθῇ εἰς αὐτὴν πλάτος μὲν 25, ὕψος δὲ 19 ποδῶν.

Καὶ ἡ μὲν πρὸς κατασκευὴν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου ἀπαιτουμένη δαπάνη θέλει ἀναβῇ μέχρις εἴκοσιν ἑκατομμυρίων δραχμῶν, αἱ δὲ ἐργασίαι ἄρχονται ὅσον οὔπω.

Ν. Δ.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 23. (1)

— Ἤθελα νὰ ἠξεύρω, ἀγαπητέ μου Ἰωάννη, τί ἔχεις νὰ κάμῃς αἰωνίως μὲ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν 23; Πρὸ ὀλίγου, ἐνῷ διεβαίνομεν διὰ τοῦ δρόμου τοῦ Ἁγίου Ἰακίνθου, ἐστάθης ἔξαφνα· ἔμπροσθεν οἰκίας πενιχρᾶς, καὶ ἐκάρφωσες τὰ βλέμματά σου ἐπάνω της· ὅταν δὲ ἠθέλησα νὰ σ' ἐξυπνίσω ἀπὸ τὴν ἔκστασίν σου, μὲ ἀπεκρίθης, « βλέπω τὸν ἀριθμόν . . . » Σὺ, φίλε μου, δὲν εἶσαι οὔτε τρελὸς, οὔτε ἀναμμένη κεφαλὴ, οὔτε ἠλίθιος. Ἐὰν ἦσουν χαρτοπαίκτης, θὰ ὑπέθετα ὅτι κάμνεις ὑπολογισμοὺς· ἀλλὰ, καθόσον ἠξεύρω, δὲν ἀγαπᾷς τὰ χαρτία. Σπουδάζεις τὴν ἰατρικὴν, ἥτις ἐκ φύσεως εἶναι ἐλευθέρα πάσης προλήψεως. Ποίαν λοιπὸν μαγικὴν ἐπιῤῥοὴν ἔχει ἐπάνω σου αὐτὸς ὁ ἀριθμός;

Ἐνῷ δὲ ἤμην περὶ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας μου, εἰσήλθομεν εἰς τὸ καφεπωλεῖον τοῦ Τορτόνη, τὸ ὁποῖον ἦτον ἔρημον τὴν ὥραν ἐκείνην· ἀλλ' ὁ φίλος μου, χωρὶς νὰ δείξῃ πολλὴν διάθεσιν εἰς τὸ ν' ἀποκριθῇ καθαρὰ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, ἔλαβεν εἰς χεῖρας ἐφημερίδα, καὶ μὲ εἶπε μόνον·

— Ναὶ, αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς 23, αἰωνίως ἐπασχολεῖ τὸν νοῦν μου.

Ἀλλ' ἡ πλαγία αὐτὴ ἀπάντησις δὲν εὐχαρίστησε διόλου τὴν περιέργειάν μου· ἐνῷ δὲ αὐτὸς ἀνεγίνωσκε τὴν ἐφημερίδα του, ἐγὼ ἀνεπόλουν εἰς τὸν νοῦν μου τὰ μέσα δι' ὧν ἐδυνάμην νὰ τὸν κατορθώσω νὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερα· ὅταν μετ' ὀλίγον, συῤῥεύσαντος πολλοῦ πλήθους, ἐξήλθομεν, ἐπρότεινα εἰς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου μᾶς ἀνέμενον καλὴ φωτία, (ἦτον τότε Δεκέμβριος), καὶ καλαὶ βαυαρίδες. (2)

— Εὐχαρίστως, μὲ ἀπεκρίθη.

Ἐνῷ ἐβαδίζομεν, ὄχημα λαμπρὸν, κυλιόμενον ταχέως ὄπισθέν μας, ἐστάθη· δύο ὑπηρέται περίχρυσοι κατεβάντες, ἐχαμήλωσαν τὸ ὑπόβαθρον, καὶ δύο κυρίαι περιτυλιγμέναι μὲ μανδύας καὶ μηλωτὰς, καταπηδήσασαι ὡς νηρηίδες, εἰσῆλθον εἴς τινα τῶν ὡραιοτέρων οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ *τῆς Εἰρήνης*. Αἴφνης ἐστάθη καὶ ὁ συνοδοιπόρος μου, καὶ προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς οἰκίας, οὗ τινος τὰ δύο στοιχεῖα ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατεῖχον δέσμιον τὸν νοῦν του, δὲν τοὺς ἀπέσπασεν εἰμὴ διὰ νὰ ὁμιλήσῃ κατ' ἰδίαν μὲ τὸν ἡνίοχον. Μετὰ ταῦτα, ἀναλαβὼν τὴν πορείαν του μελαγχολικώτερος ἢ πρότερον, ἐψιθύριζεν ἀδιακόπως, « 23! αἰωνίως 23, καὶ μὲ αὐτὸ ἐπέρασεν ἕνας χρόνος. Καὶ εἰς τὸ Μαρόκον, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἂν ὑπάγω, δὲν θὰ περάσω ποτέ μου ἔμπροσθεν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, χωρὶς νὰ σταθῶ νὰ τὸν παρατηρήσω. Ὁμοιάζω τὸν φίλον μας Νουρεδὴν θεὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅστις δὲν ἐπέρα, ποτέ του πλησίον τοῦ Μαυσωλείου τῆς Βαλδὲς, χωρὶς νὰ σταυρώσῃ τὰς χεῖράς του, ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, καὶ ἀπολιθωμένος νὰ τὸ παρατηρῇ μίαν ὥραν ὁλόκληρον. Βέβαια θὰ μ' ἐκλαμβάνῃς ὡς φαντασιοκόπον, καὶ ἴσως ὡς τρελόν· καὶ ὅμως ὅλος ὁ κόσμος ἠμπορεῖ νὰ πάθῃ τὸ ἴδιον. »

— Ἂν ἠξευρα, ἀπεκρίθην ὅτι δύναται νὰ ἰατρευθῇς ἀπὸ τὸν εἰκοστοτριταῖον τοῦτον πυρετόν σου, θὰ σ' ἐσυμβούλευα νὰ ταξειδεύσῃς, ὡς εἶπες καὶ ὁ ἴδιος, εἰς Ἀθήνας· διότι ἐκεῖ αἱ οἰκίαι ἀριθμοὺς δὲν ἔχουν· καὶ ἑπομένως δὲν θὰ βιασθῇς νὰ χάσκῃς κάθε στιγμήν.

— Δὲν ἔχουν ἀριθμούς! καὶ πῶς εὑρίσκουν οἱ ἄνθρωποι τὰς οἰκίας ἐκείνων τοὺς ὁποίους θέλουν νὰ ἐπισκεφθοῦν;

— Εὐκολώτατα· ὑπόθεσε ὅτι εἶσαι εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὅτι θέλεις νὰ ἐπισκεφθῇς τὸν δεῖνα· κτυπᾷς εἰς μίαν πύλην καὶ ἐρωτᾷς, « ἐδῶ κάθηται ὁ κύριος Κ.; » θὰ σὲ εἰποῦν ὄχι· σὺ τότε λέγεις, εὐχαριστῶ, καὶ ἐπαναλαμβάνεις τὸν αὐτὸν κτύπον, τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν καὶ τὴν αὐτὴν εὐχαριστίαν εἰς ὅλων τῶν οἰκιῶν τὰς πύλας, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους εὕρῃς ἐκείνην τὴν ὁποίαν ζητεῖς· ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ῥάλστα καὶ ἀσφαλέστατος.

— Τί λέγεις, ἀδελφέ; ἔχουν σύνταγμα, καὶ ἀριθμοὺς δὲν ἔχουν εἰς τὰς οἰκίας των;

— Ἴσα, ἴσα, δι' αὐτὸ δὲν ἔχουν· τὸ σύνταγμα, ὅπως τὸ ἐννοοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶν' ἀσπονδότατος ἐχθρὸς τῶν ἀριθμῶν· κανεὶς δὲν ἀγαπᾷ τὰ μετρημένα, ὅλοι τὰ θέλουν ἀμέτρητα. Ἐν τοσούτῳ, ἂς μὴ λησμονῶμεν τὸ προκείμενόν μας· ἂς ἀναβῶμεν εἰς τὴν οἰκίαν μου.

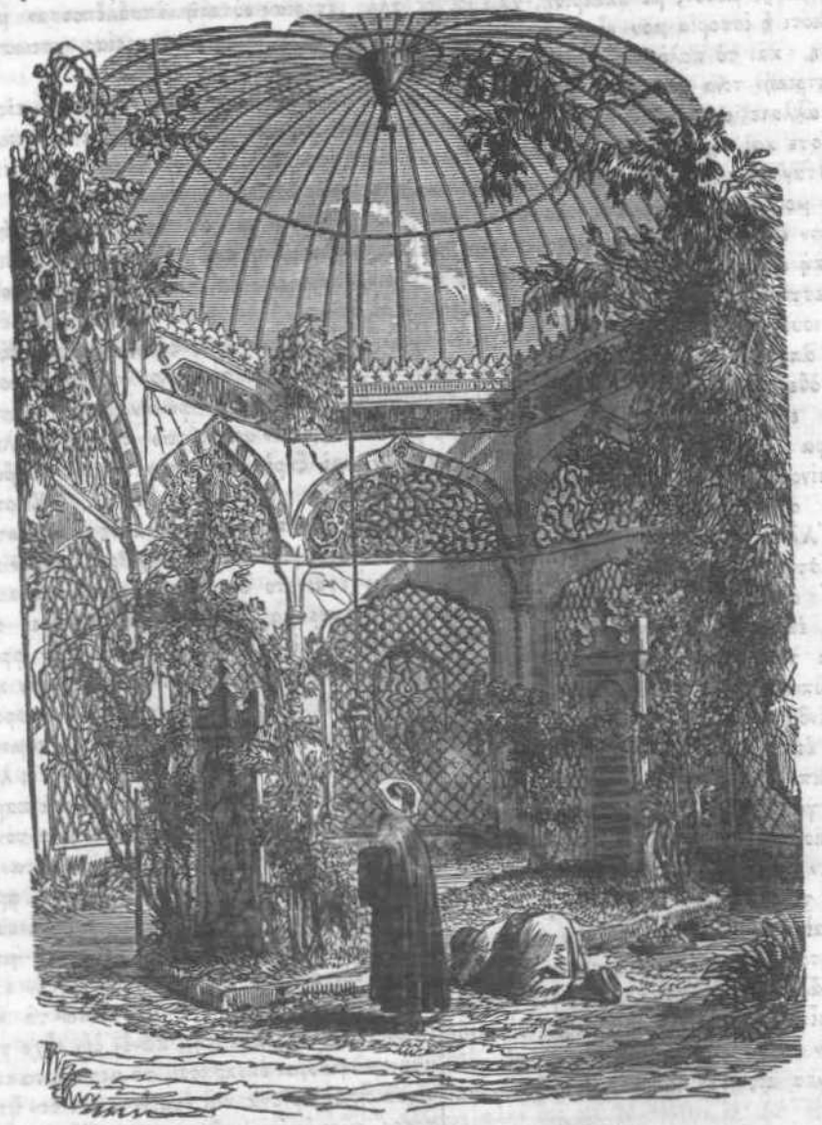

Τὸ Μαυσωλεῖον τῆς Βαλιδές.

---

(1) Τὸ διήγημα τοῦτο δὲν εἶναι οὔτε πρωτότυπον, οὔτε μετάφρασις· δι' ὃ. ὁ μὲν Κοραῆς ἤθελεν ὀνομάσει αὐτὸ ποικιλοσύνθετον, νοθογενὲς ἢ ἄλλως πως, ἡμεῖς δὲ ἐπικαλοῦμεν ἁπλῶς μικτὸν, ὡς μικτὴ εἶναι ἡ ἐπιτροπὴ ἡ συγκειμένη ἐξ Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν. Δὲν ἐγγυόμεθα ἂν τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου συγγραφέως ἔχωνται ἀληθείας· βεβαιοῦμεν ὅμως ὅτι ὅσα ἡμεῖς γράφομεν, συνέβησαν πραγματικώτατα· καὶ ὁ παθὼν μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινή ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

(2) Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστην νὰ μὴ σπεύσῃ νὰ μὲ κατακρίνῃ, ὅσως μὲ κατέκρινεν ἄλλοτε εἰς τὸ ἐν Παρισίοις καφεπωλεῖον τοῦ Τορτόνη, ὁ πρό τινων ἐτῶν διολοφονηθεὶς ἐν Ἀθήναις Π. Ν., πρὶν μάθῃ τί εἶναι αἱ βαυαρίδες. Ἅμα ὁ ἀτυχὴς φίλος μου μὲ ἤκουσε παραγγείλαντα νὰ μᾶς φέρωσι δύω βαυαρίδας, ἥρπασε τὸν πῖλόν του καὶ σχεδὸν ὀβρίζων με ἔφυγε δρομαῖος. Ἴδα κ' ἔπαθα ὅσα νὰ τὸν καταπείσω ὅτι βαυαρίδας (bavaroises) ὀνομάζουσιν εἰς Γαλλίαν, ὄχι τὰς κομψὰς κυρίας αἵτινες συνέῤῥεον τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸ καφεπωλεῖον, ἀλλὰ τὸ ἡδύτατον ποτὸν τὸ ὁποῖον ἔπεφε μετ' ὀλίγον τὸν λάρυγγά μας.

Ὁ φίλος μου ἦτον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα ψυχρὸν καὶ σιωπηλόν, καὶ οἱ ὁποῖοι, διατηροῦντες ἐπὶ πολὺ τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὑποθάλπουσι καὶ τὰς ἀναζωογονοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, προσκολλώμενοι μ' ἐπιμονὴν ἀδιάσειστον εἰς τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθήματά των.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν, καὶ ἠρχίσαμεν νὰ θερμαινώμεθα καὶ νὰ κολλῶμεν ἡδονικῶς τὰ γείλη μας εἰς τὰ χείλη τῶν πατηρίων τῶν βαυαρίδων μας, διηγήσου με, τὸν εἶπον, Ἰωάννη μου, τὸν μῦθον τοῦ ἀριθμοῦ 23. Κατακαίομαι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἀκούσω.

Ὁ Ἰωάννης ἐγέλασεν.

— Ἂν περιμένῃς μῦθον, μὲ ἀπεκρίθη, θὰ εὑρεθῇς ἀπατημένος· διότι ἡ ἱστορία μου εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀληθεστάτη, καὶ τὸ πολὺ πολὺ ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ἰατρικήν τινα παρατήρησιν. Καθὼς ἠξεύρεις, ἔπασχα ἄλλοτε σφοδρὰν ἡμικρανίαν, ἡ ὁποία ἐνθυμεῖται ἐνίοτε καὶ σήμερον τὸν ταλαίπωρόν μου ἐγκέφαλον. Ὅταν ἔρχεται ἀδυσώπητος καὶ διακόπτῃ τὸν ὕπνον μου, ὅταν ἡ ταραχὴ τῆς νυκτὸς παραλύῃ τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο πλῆθος τῶν λεπτῶν ἰνῶν τὰς ὁποίας ἡ ἰατρικὴ ὀνομάζει νεῦρα, ἐλλείψει ἄλλου ὀνόματος ἀκριβεστέρου, ἡ ζωὴ καταντᾷ ἀνυπόφορος

Πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐπέστρεφα ἀπὸ τὸ Λούγδουνον εἰς Παρισίους· ἀπηυδημένος, κεκοπιακώς, ἐκοιμήθην εἰς Ἀβαλόνην, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἀναχωρήσω περὶ τὴν 4. τῆς αὐγῆς εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας. Ὡραιοτέρα διασκέδασις δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὰ ταξείδια, δι' ἐκείνους οἵτινες ἀγαποῦν τὰς νέας καὶ ἀπροσδοκήτους συναντήσεις, τὴν ποικιλίαν τῶν ἀντικειμένων. Ἀλλὰ νὰ σηκωθῇ τις πρὸ τῆς αὐγῆς, ν' ἀφήσῃ τὴν ζέστην του διὰ νὰ ἐμβῇ εἰς παγωμένην ἅμαξαν, ν' ἀποτελειώσῃ τὴν νύκτα του ἐντὸς τῆς κυλιομένης ἐκείνης φυλακῆς, τοῦτο εἶναι κατ' ἐμὲ ἡ δεινοτέρα τῶν βασάνων εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκειται τὸ ἀνθρώπινον γένος. Χρειάζεται ἡρωϊσμός!

Ἐσηκώθην, ἐνδύθην γρήγορα, γρήγορα, ἐπλήρωσα τὸν ξενοδόχον, ἐπεριτύλιξα τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν μου μὲ διπλᾶ καὶ τριπλᾶ μανδύλια, καὶ ἐζάρωσα εἰς μίαν γωνίαν τῆς ἁμάξης, ἡ ὁποία μόνον ἐμὲ εἶχε κάτοικον. Ἡ μάστιξ ἐκρότησε, καὶ ἡ ἅμαξα ἀνεχώρησεν ὡς ἀστραπή. Ἂν καὶ εἶχα τοὺς πόδας ψυχροὺς, τὴν κεφαλὴν πάσχουσαν, τὸν στόμαχον βαρὺν, καὶ πρὸ πάντων ἀνατριχιάσματα νευρικά, ἐπροσπάθησα νὰ κοιμηθῶ. Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας τὰ ἄλογα ἐστάθησαν, ἡ θυρὶς ἤνοιξε, «τί δυστυχία, εἶπα κατ' ἐμαυτόν! κἄποιος θ' ἀναβῇ εἰς τὴν ἅμαξαν!» καὶ ἔστειλα πολλάκις μὲ τὸν νοῦν μου τὸν νεοελθόντα εἰς τὴν κατάραν τοῦ Ἄννα καὶ τοῦ Καϊάφα.

Πόδες ἐλαφροὶ ἐπάτησαν εἰς τὴν ἅμαξαν· ἡ θυρὶς ἐκλείσθη, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ἐμάντευσα ὅτι ὁ νέος σύντροφός μου ἦτον κυρία. Ἡ ἔμφυτος μάλιστα ροπὴ τῶν εἰκοσιπέντε μου χρόνων μὲ εἰδοποίησεν, ὅτι γείτονα δὲν εἶχα οὔτε τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, οὔτε πρόσωπον δυσειδές. Ἡ ἰδέα μου αὐτὴ προῆλθεν, ἂν θέλῃς, ἀπὸ προφητείαν, ἀπὸ προαίσθημα, ἀπὸ μαγνητισμόν· ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσδιορίσω τὸν βαθμὸν τῆς νεότητος, τῆς ὡραιότητος ἢ τῆς χάριτος τῆς συνοδοιπόρου μου, ἐπίστευσα ὅτι εἶχεν ὅλας αὐτὰς τὰς μαγευτικὰς ἀρετάς. Ἔγεινα λοιπὸν ζωηρότερος, διώρθωσα τὸ ἐπανωφόρεμά μου, ἀνεσήκωσα τὸν πῖλόν μου, καὶ ἐχαμήλωσα ὀλίγον τὸν τριπλοῦν προμαχῶνα τοῦ λαιμοῦ μου. Ὁ σιδηροῦς στέφανος τῆς ἡμικρανίας μου ἤρχισε νὰ χαλαρόνεται, καὶ χαρμόσυναί τινες ἰδέαι ἦλθαν νὰ συγκεράσωσι τὰς μελαγχολικὰς σκέψεις μου.

Βλέπω καὶ ἑτοιμάζεσαι νὰ μ' ἐρωτήσῃς ποίαν σχέσιν ἔχουν ὅλ' αὐτὰ μὲ τὸν ἀριθμὸν 23. Σὲ εἶπα πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν ἔχω νὰ σὲ διηγηθῶ τέρατα καὶ σημεῖα, ἀλλ' ἱστορίαν εὐτελῆ ἀποβλέπουσαν μόνον ἐμέ, τῆς ὁποίας ὅμως τὰς λεπτομερείας χρεωστεῖς ν' ἀκούσῃς μὲ ὑπομονήν.

Τὸ σκότος ὑπεχώρει βαθμηδὸν εἰς τὸ φῶς, καὶ ἐν τοσούτῳ ἐγὼ ἔκαμνα χίλια συμπεράσματα περὶ τοῦ μυστηριώδους ὄντος τὸ ὁποῖον ἐκάθητο εἰς τὸ πλευρόν μου. Ὁμιλῶ σπανίως ἐφ' ἁμάξης, καὶ μάλιστα ἐφ' ἁμάξης δημοσίας· ἡ συνδιάλεξις, συντροφευομένη ἀπὸ τὴν αἰωνίαν μουσικὴν τῶν τροχῶν, ἀφανίζει καὶ τοὺς ῥωμαλεωτέρους πνεύμονας. Καὶ ὅμως, ἐψέλλισα ὀλίγας λέξεις ἐπ' ἐλπίδι ν' ἀκούσω τὴν λαλιὰν τῆς ξένης, καὶ νὰ ἐξάξω ἐνδείξεις τινὰς ἀπὸ τὸ σύμβολον τὸ ἀντιπροσωπεῦον τὴν ψυχήν, δηλαδὴ τὴν φωνήν. Ἀγὼν μάταιος! Ἡ λακωνικότης τῶν ἀποκρίσεών της μὲ ἀπήλπιζε· τὸ στρυφνὸν καὶ ξηρὸν τῶν ἀπαντήσεών της δὲν ἔδιδε κἀμμίαν νύξιν εἰς νέαν ἐρώτησιν. Ἐνίοτε ἤκουα νὰ τρίζουν αἱ πτυχαὶ φορέματος μεταξωτοῦ διορθονόμεναι ἀναμφιβόλως ἀπὸ χεῖρα λευκὴν καὶ μαλακήν, καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κατασταθῇ ὀχυρότερος ὁ προμαχὼν ὅστις ἐπεριφρούρει τὴν γειτόνισσάν μου. Αἱ πλειότεραι λοιπὸν τῶν φράσεων δι' ὧν προοδοποιεῖται ἡ συνομιλία δὲν ἔφεραν κἀνὲν ἀποτέλεσμα. Ἡ ὡραία μου ἐφαίνετο ἀποφασισμένη νὰ μείνῃ σιωπηλή, ὅσον ἐγὼ ἤμην ἀνυπόμονος νὰ λάβω σχέσεις τινὰς μετ' αὐτῆς. Ἀπελπισθεὶς λοιπὸν ἐξανεζάρωσα εἰς τὴν γωνίαν μου, καὶ διὰ παρηγορίαν ἠρχισα προσπαθῶν νὰ καταπείσω ἐμαυτόν, ὅτι ἦτον δυσειδής, γραῖα, πρόστυχος, ἀηδής. Ὅταν ἐξημέρωσεν ὀλίγον, ἴδα ὅτι ὁ διαχωρίζων ἡμᾶς φραγμὸς τοῦ μανδύου, τῆς ἐσθῆτος καὶ τοῦ κρηδέμνου της, ἦτον μὲν εὔθραυστος, ἀλλὰ σκοτεινός, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου δὲν ἔβλεπα τίποτε. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ ἐνασχολούμενος καὶ πάλιν νὰ μαντεύσω τὰ κατ' αὐτήν. Ἀπὸ τὰ φορέματά της, κἀνὲν δὲν εἶχε χρῶμα ἀνοικτόν· τὸ μαῦρον ἐπεκράτει, τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ κεντήματα ἦσαν ἄφθονα, καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτον οὔτ' ἔμπορος, οὔτε ὑπόπτου διαγωγῆς. Ἡ φωνή της, μὲ ὅλην τὴν βραχυλογίαν της, ἦτον μελῳδική, ὄχι μὲν λεπτὴ ὡς ἡ τῆς πρώτης ἡλικίας, ἀλλὰ βαρυτέρα καὶ μειλίχειος. Ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὰ κινήματά της, ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχε δειλίαν παιδαριώδη, ἀλλὰ μάλιστα ἕξιν τινὰ τοῦ κόσμου συντροφευμένην μὲ σεμνότητα. Ἀλλὰ πρὸς τί ὅλαι αὐταί μου αἱ εἰκασίαι, ἐνῷ ἐκείνη ἐφύλαττεν ἄγρυπνος τὴν ἀκαταμάχητον θέσιν

της; Φαντάσου ἐν τοσούτῳ τὴν ἀνοησίαν μου· ἡ τόση της περίσκεψις προσέβαλε τὴν φιλαυτίαν μου· καὶ εὐθὺς ἐξήπλωσα ὑπερηφάνως τοὺς πόδας μου, ἐσταύρωσα μέ τινα ἀξιοπρέπειαν καὶ σχεδὸν μὲ καταφρόνησιν τὰς χεῖράς μου, καὶ ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς νὰ ἀπέθνησκα ἀπὸ ὕπνον.

Ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, ἐγὼ μὲν ἐστώπων σιωπὴν βαθυτάτην, ἡ δὲ κυρία ἐκάθητο φυλακισμένη ἐντὸς τῶν μεταξωτῶν της. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἥλιος ἔρριψε τὰς πρώτας ἀκτῖνάς του εἰς τὸ δεσμωτήριόν μας, ἔστρεψα, μὲ ὅλην μου τὴν φαινομένην ἀδιαφορίαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γειτόνισσάν μου. Ἴδα ὅτι τὰ ἐνδύματά της ἦσαν πλουσιώτατα, ἡ μηλωτή της λαμπρά, καὶ τὸ κρήδεμνόν της, τὸ ὁποῖον ἐφρόντιζε νὰ καταχήσῃ πυκνότερον διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ τὴν ἴδω, λεπτοτάτης κατασκευῆς. Ναὶ μὲν παρετήρησα δι' αὐτοῦ δύω χείλη ῥοδόχροα, καὶ τὴν φλόγα ὀφθαλμῶν μαύρων· ἀλλ' αὐταὶ ἦσαν αἱ μόναι πρωϊναί μου ἀνακαλύψεις. Ὅσῳ ἐπροχώρει ἡ ἡμέρα, τόσῳ ηὔξανεν ἡ ζέστη, καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς ἁμάξης κατήντα ἀνυπόφορος. Ἠναγκάσθη λοιπὸν ν' ἀραιώσῃ τὸ κρήδεμνον, καὶ μετ' ὀλίγον νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρά της διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, μετὰ ματαίας ἀναβολὰς, ἀπεμάκρυνεν ὅλα τὰ σκεπάσματα τοῦ προσώπου της, καὶ ἐφάνη εἰς τὰς ὄψεις μου ὅπως τὴν ἔπλασεν ὁ θεός. Τὸ πρόσωπόν της δὲν ἦτον οὔτε ἀνθηρώτατον, οὔτε ἐντελέστατον· αἱ παρειαί της ἦσαν ὠχραί, λεπτὴ καμπύλη κοκκινωπὴ ἐσχηματίζετο ὑποκάτω τῶν ὀφθαλμῶν της· τὸ χρῶμά της ἦτον λευκόν, οἱ ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ ἱλαροί, εἰς δὲ τὸ θελκτικώτατον πρόσωπόν της ἐφαίνετο ζωγραφισμένη ἡ μελαγχολία τῆς ψυχῆς καὶ ἡ μελαγχολία τῶν φυσικῶν παθημάτων· ἀλλὰ καὶ αἱ ἐλλείψεις της ἦσαν ὡραῖαι· τὸ πλατύτατον μέτωπόν της ἐφανέρονε νοῦν ἔξοχον· αἱ ὀφρῦς της ἦσαν λεπτόταται, τὰ βλέφαρα παραδόξως μακρὰ, τὸ στόμα ἴσως ὀλίγον μεγάλον, ἀλλὰ περιφρουροῦν ὀδόντας λευκοτάτους καὶ ὅσον ἐνδέχεται εὐρύθμους.

Ἐδοκίμασες ποτέ σου, φίλε μου, τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην ἔκστασιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ παρουσία ἀντικειμένου διεγείροντος συμπάθειαν, ἔκστασιν ὁμοιάζουσαν μὲ ἐπιφώνημα θαυμαστικόν, Ὦ!; Τοιοῦτόν τι ἐπαθα ὅταν ἴδα τὸ πρόσωπόν της ἀνοικτόν. Φαίνεται δὲ, ὅτι ἐννοήσασα τὸ ἐγκάρδιόν μου ἐπιφώνημα, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, ἔβαλε μεταξὺ τῶν ὀπτικῶν μου ὀργάνων καὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου της τὸν τοῖχον τοῦ πετάσου της, καὶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι παρετήρει τὴν ἐξοχήν. Ἡ ἀδημονία μου ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Ὁποία ὑπερβολὴ προφυλάξεως! ὁποία ὑποκρισία! Ὁποία ὑπερβολὴ σεμνότητα; καὶ ὁ ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρὸς ἐκεῖνος φόβος, δὲν ἦτον σύμπτωμα ἀνατροφῆς ἀτελοῦς; Οὕτως ἡ φιλαυτία τῶν ἀνθρώπων κρίνει πάντοτε περὶ τῶν ἄλλων, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν ἔχει τοῦ νὰ φέρωνται πρὸς αὐτούς· ὁσάκις μᾶς περιποιοῦνται, μᾶς ὑπηρετοῦν, μᾶς κολακεύουν, εἶναι ἀξιόλογοι, λαμπροί, οὐράνιοι· ἀλλ' ἅμα μᾶς δυσαρεστήσουν εἰς τὸ παραμικρὸν, γίνονται παράλογοι, γελοῖοι, βδελυροί.

Ὅταν κατέβημεν εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν, ἔχασα ἀπ' ἔμπροσθέν μου τὴν κυρίαν, ἡ ὁποία κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ εἶχε φανεῖ ὡραία, ἔπειτα δὲ ἀνυπόφορος· ἀνέβημεν ἐκ νέου εἰς τὸ ὄχημα, ὅπου εὑρήκαμεν καὶ νέους συντρόφους· μίαν ξανθὴν Γερμανίδα, πολλὰ ἔμπειρον, ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν της, εἰς τὸ κατασκευάζειν γλυκύσματα καὶ πλακούντια, καὶ ἕνα κύριον οὗ τινος ἡ προβεβηκυῖα ἡλικία δὲν κατώρθωσε νὰ μετριάσῃ τὴν πολυλογίαν. Ἐντὸς τριῶν λεπτῶν κατεμέτρησα τὸν γείτονά μου, καὶ προσποιηθεὶς καὶ πάλιν ὅτι ῥογχάζω, τὸν ἀφῆκα νὰ συζητῇ φιλοσοφικῶς μὲ τὴν Γερμανίδα περὶ μέλητος καὶ ζαχάρεως. Ὁ γείτων μου ὅμως δὲν ἦτον δυσχῶς τῆς αὐτῆς γνώμης μὲ ἐμέ· μ' ἐθεώρει κατάκτησίν του δικαιώματι συνοδοιπορικῷ· μόλις ἤνοιγα τὰ βλέφαρά μου, καὶ κατασκοπεύων τὴν στιγμὴν αὐτὴν, μὲ ἀπέτεινε τὸν λόγον μὲ φωνὴν τόσον ὀξεῖαν, καὶ μὲ τοσαύτην εὐγένειαν, ὥστε μὲ ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴν ἀποκριθῶ. Ἐπροσπάθησα νὰ μιμηθῶ τὴν γειτόνισσάν μου, καὶ νὰ περιστείλω τὴν φλυαρίαν τοῦ ἀντιπάλου μου διὰ μονοσυλλάβων· δὲν τὸ κατώρθωσα ὅμως· οὔτε τὰ μονοσύλλαβά μου, οὔτε ἡ σιωπή μου, οὔτε ἡ ψυχρότης μου δὲν τὸν ἀφώπλιζαν· ἐπροχώρει ἀδιακόπως, ἐρωτῶν καὶ ἀποκρινόμενος, λαμβάνων νύξιν ἀπὸ ἓν ὄχι ἢ ἓν ναί, διὰ νὰ χύσῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς ἐγκυκλίου σοφίας του· ὡμίλει ταυτοχρόνως περὶ ἱπποδρομείων καὶ περὶ ἐκλογῶν, περὶ ἀστρονομίας καὶ περὶ θεάτρου, περὶ χειρουργίας καὶ περὶ γαστρονομίας. Πολεμῶν τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας δὲν εἶχα, ἐκθειάζων τὰ προτερήματα ὅσα ὑπέθετεν ὅτι ἔχω, στενοχωρῶν με πανταχόθεν, μὲ κατώρθωσε τέλος πάντων νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου. Ὁποῖος θρίαμβος τῆς στρατηγικῆς ἱκανότητός του!

Ὁποία λαμπρὰ συζήτησις! Εἰς μάτην ἤθελα νὰ παρενείρω καὶ ἐγὼ μίαν λέξιν εἰς τὸν μονόλογόν του· ὁ φλύαρός μου, ἀλλάσσων μέτωπον μὲ ἀξιοσημείωτον ταχύτητα, μετέβαινεν ἀπὸ τὴν βουλὴν εἰς τὰ ὀστρύδια, καὶ ἀπὸ τὸ παστοκύδωνον εἰς τὸ καλειδοσκόπιον. Ἡ μαυροφόρος ὅμως γειτόνισσά μου ἔμενε πάντοτε σιωπηλὴ, ἀκίνητος καὶ συνεσταλμένη.

— Τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ γείτων μου ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνομιλίας, δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο ὁ οὐρανίσκος μου ἂν τὸν ἐγλύκαινα ὀλίγον μὲ τὸ περίφημον γλυκὸν περὶ τοῦ ὁποίου μὲ ὡμίλησε πρὸ ὀλίγου ἡ κυρία, (ἐνόει τὴν Γερμανίδα) Θὰ εἶναι βεβαίως ἐξαίσιον, ἂν ἡ πρᾶξίς της ὁμοιάζῃ τὴν θεωρίαν της.

Καὶ μ' ἔρριψε βλέμμα προκλητικὸν τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι ἔλεγεν· ἀποκρίσου με.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, ἐπρόσθεσα μὲ ἦθος ψυχρόν, ὅτι τὰ γλυκύσματα τῆς κυρίας εἶναι ὄντως ἐξαίσια· πλὴν διὰ νὰ τὰ κρίνω, δὲν ἠμπορῶ, κατὰ δυστυχίαν, νὰ μεταχειρισθῶ τὴν γεῦσίν μου. Καθὸ φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος, εἶμαι καταδικασμένος νὰ φυλάττω αὐστηροτάτην δίαιταν, καὶ ἂν ποτε ἤθελα τὴν παραβῇ... ἀλλοίμονον τί δοκιμάζω.

Ἡ σιωπηλὴ κυρία συνέστειλε τὸ κρήδεμνόν της, ἔστρεψεν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἀπήντησαν κατὰ πρώτην φορὰν τοὺς ἐδικούς μου.

— Φιλάσθενος! ἐπανέλαβεν ὁ γείτων μου! εἰς τὴν ἡλικίαν σας!! εἰ νέοι εἶναι ἀπὸ σίδηρον.

— Ἀπαντᾶσθε, κύριε, ἀπεκρίθην· νέος ἢ γέρων, πάσχω πολύ. Οἱ ἰατροὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ μὲ βοηθήσουν, καὶ οἱ φίλοι μου μὲ περιγελοῦν.

Οἱ μαῦροι ὀφθαλμοὶ τῆς σιωπηλῆς κυρίας μ' ἐφάνησαν ἐξηγοῦντες συμπάθειάν τινα πρὸς ἐμέ.

— Εἶσθε στηθικός;... Εἶναι ὅμως ἀδύνατον. Ἔχετε ὤμους φαρδεῖς... *γερὸν κουφάρι*, ὡς λέγουν· τί πάσχετε;

— Τοῦτο ἴσα ἴσα δὲν ἠξεύρω· ἔχω ἡμικρανίας φρικτὰς, συμπτώματα δυσπεψίας, καὶ τὸ σημαντικώτερον ἀδυναμίαν νεύρων τὴν ὁποίαν κάνεις δὲν πιστεύει, ἤτις ὅμως μὲ κατασταίνει δυστυχέστατον.

— Φαντασία! εἶπεν ὁ κύριος.

— Φαντασία! ἐπανέλαβεν ἡ σιωπηλή μου γειτόνισσα μὲ τόνον ἀγανακτήσεως, ἀτενίσασα τὸν ἀντιπαλόν μου, ὅστις ἐπροσπάθει ὁλονέν νὰ μ' ἀποδείξῃ ὅτι, καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς, δὲν ἔπασχα.

— Νὰ μὲ εἰπῇς, ἐπανέλαβεν ὁ γλωσσοκόπος, ὅτι πάσχεις καταβρόχην... μάλιστα· πάσχω καὶ ἐγὼ ὁσάκις φυσᾷ βορέας· ποδαλγίαν... ὁμοίως πάσχω καὶ ἐγώ· φθίσιν... τὸ ἐννοῶ· ἀπὸ αὐτὴν ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγός μου ἀλλὰ νευρικὰ, ἡμικρανίας!... Ὑποχόνδριον, φίλε μου!... φαντασία.

— Λοιπὸν, εἶπεν ἡ μαυροφόρος μειδιῶσα κατ' ἐντόνως, λυποῦμαι ἐξ ὅλης μου καρδίας τοὺς πάσχοντας τὴν κατὰ φαντασίαν αὐτὴν ἀσθένειαν. Εἶναι πολὺς καιρὸς ἀφοῦ πάσχετε, κύριε; μὲ ἠρώτησεν.

Ἐπροσπάθησα ν' ἀποκριθῶ εἰς τὴν ἐρώτησίν της μὲ ἀρκετὴν ἀκρίβειαν, καὶ παρετήρησα ὅτι, καθόσον ἐπερίγραφα τὰ συμπτώματά μου ηὔξανεν ἡ περιέργειά της. Αἱ ἀποκρίσεις διεδέχοντο ἀμέσως τὰς ἐρωτήσεις, καὶ αὐτὴ ἐπαλάμβανε συνεχῶς· « τὰ ἴδια πάσχω καὶ ἐγώ! καὶ κατὰ δυστυχίαν γνωρίζω ἐκ πείρας ὅλα τὰ ἄθλια ἐπακόλουθα Ποτὲ μὲν αἰσθάνομαι ἀνησυχίαν σφοδρὰν ἐμοιάζουσαν μὲ ἀνησυχίαν ἠθικὴν, ποτὲ δὲ χαύνωσιν ἀπερίγραπτον, βοὴν εἰς τὰ αὐτὰ ὁμοίαν μὲ συμφωνίαν μουσικῆς Περσικῆς, ἀηδίαν φαγητῶν, καύσιμον τῶν ὀφθαλμῶν... Δὲν αἰσθάνεσθε καὶ σεῖς τὰ αὐτά;»

— Ἀπαράλλακτα, κυρία μου, καὶ πρὸς τούτοις βάρος τοῦ στομάχου, καὶ πόνον ὀξὺν ὑπὸ τοὺς πόδας.

— Κ' ἐγὼ ὁμοίως!

— Τόσον ὥστε ἀναγκάζομαι νὰ φορῶ ὑποδήματα γίγαντος, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἠμπορεῖ νὰ κατοικήσῃ ὁλόκληρος οἰκογένεια.

— Περίεργον πόσον ὁμοιάζουσι τὰ παθήματά μας! ἀπεκρίθη μειδιῶσα καὶ διὰ νὰ μὲ τὸ ἀποδείξῃ, ἀνεσήκωσε μικρότατον ποδάριον περιτυλιγμένον μ' ἐμβάδα παχεῖαν, τὴν ὁποίαν ἔβαλλε καὶ ἐξέβαλλε μὲ πολλὴν εὐκολίαν. Βλέπετε πόσον εἶναι μεγάλη!

Καὶ ἡ μεγάλη ἐκείνη ἐμβὰς μόλις ἀπετέλει τὸ ἕκτον τῶν ἐδικῶν μου ὑποδημάτων! Ἐντραπεὶς τότε διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, τὰ ἔχωσα ὑποκάτω τοῦ ἀντικρυνοῦ μου καθίσματος.

— Ἀναμφιβόλως, ἐξηκολούθησε, θὰ φορῆτε ὡς κ' ἐγὼ μαλλίνας κάλτας ἐπάνω τῶν ὁποίων, διὰ νὰ τὰς κρύψω, βάλλω ἄλλας μεταξωτάς.

Καὶ τὰ βλέμματά μου ἔπεσαν τότε ἐπάνω ποδὸς, ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνον δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἐπεριτυλίσσετο μὲ κάλτας μαλλίνας, ἀλλ' ὡμοίαζε τορευτός. Κύριοι φιλόσοφοι τῶν πανεπιστημίων, ἐξηγήσατέ με, παρακαλῶ, τὰς ἀνθρωπίνους συμπαθείας. Ἡ συμπάθεια τῆς ἕως πρὸ ὀλίγου ἀφώνου κυρίας ἐγεννήθη ἐν ἀκαριεῖ, καὶ ἐγεννήθη ἐξ αἰτίας τῆς ἡμικρανίας, τῶν νευρικῶν, τῶν μαλλίνων καλτῶν, καὶ τῶν χονδροειδῶν ὑποδημάτων! Μόλις ἀπὸ ὀλίγων λεπτῶν ἐχρονολογεῖτο ἡ γνωριμία μας, καὶ ἐν τοσούτῳ συνδιελεγόμεθα ὡς ἀρχαιότατοι φίλοι. Ἡ σύμπτωσις τῶν παθημάτων μας ἐφαίνετο ὅτι ἠλάττονε τοὺς πόνους μας, ἂν πρέπει μάλιστα νὰ κρίνω ἀπὸ τὴν προσοχὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἤκουεν ἡ νέα φίλη μου τὴν λεπτομέρειαν τῶν κεφαλαλγιῶν καὶ νευραλγιῶν μου.

Μουσικοὶ Πέρσαι.

Ὁ ἐρωτικὸς ἐνθουσιασμός της μ' ἔκαμνε νὰ μειδιῶ. Πῶς ἡ ὁμοιότης τῶν συμπτωμάτων ἔσφιγγε τὴν ἅλυσιν ἥτις ἤρχισε πρὸ ὀλίγου νὰ μᾶς συνδέῃ! ὁποίας ὡραίας συμβουλὰς ἔδιδεν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον διὰ νὰ προφυλάττεται, καὶ νὰ κατορθώσῃ νὰ πάσχῃ ὀλιγώτερον! Δὲν εἶμαι τόσῳ μωρὸς ὥστε νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι τὰ προτερήματά μου ἐξῆψαν τὸ πάθος της· ἐξ ἐναντίας πιστεύω, ὅτι ἐρωτεύθη τὴν φιλάσθενον χρᾶσίν μου.

Μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησαν οἱ ἄλλοι δύω συνοδοιπόροι μας. Βυθισμένοι εἰς συζητήσεις ἰατρικὰς, διεπερέξαμεν τὸ σταδιον τοῦτο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἰς βαθμὸν ὥστε, βαρυνθεὶς τὴν νοσολογικὴν μονοτονίαν τοῦ διαλόγου μας, μετέβην ἀπὸ τὴν νευρικὴν κατάστασιν εἰς τὸν μαγνητισμὸν, καὶ ἀπὸ τὸν μαγνητισμὸν εἰς τὸ φαινόμενον τῆς εὐαισθησίας· ἀπ' αὐτὸ δὲ προχωρήσας εἰς τὴν θεωρίαν τῶν παθῶν, ἠνοιξα δρόμον πολὺ τερπνότερον. Αἱ μεταβάσεις αὐταὶ ἔγειναν ἀνεπαισθήτως· ἀπὸ τὸ κεφάλαιον τῶν παθῶν ἤλθομεν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν τεχνῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ συνοδοιπόρος μου ἦτον ἐγκρατεστάτη τῆς μουσικῆς, ἐσυζητήσαμεν ὅλας τὰς περὶ αὐτῆς γερμανικὰς θεωρίας, καὶ ἠκούσαμεν μὲ τόσην προσοχὴν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀμοιβαίων ἰδεῶν, ὥστε ὁ εἷς ἐφαίνετο καταγοητευμένος ἀπὸ τὸν ἄλλον· ὅταν λέγωμεν *ἡμεῖς*, ἡ ἐλπὶς εἶναι μεγαλητέρα· ὅταν λέγωμεν πληθυντικῶς, *πάσχομεν*, αἱ καρδίαι μας προσεγγίζονται πολὺ πλειότερον ἀφ' ὅσον ὑποθέτομεν. Γελᾷς, φίλε μου, διὰ τὸν γεννηθέντα τοῦτον ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἔρωτα· ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἐξ ὧν ἐπήγασεν ἡ συμπάθειά μας δὲν σὲ φαίνονται φύσεως παραδόξου καὶ ἰδιαιτέρας; ὅσῳ πλέον ὡμίλει, τόσῳ τὴν εὕρισκα θαυμασίαν. Ὁποῖον ἦθος γλυκύ! Ὁποία χάρις φυσικὴ καὶ ἀνεπιτήδευτος! Ποτὲ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἐμάγευσε γυνὴ, ὅσον αὐτὴ, τὴν καρδίαν μου. Κατεγινόμην εἰς τὸ νὰ μαντεύσω ἂν ἦτον ὕπανδρος ἢ ὄχι, καὶ ἐπροσπάθουν νὰ ἐξάξω ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν συμπεριφοράν της τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας μου.

Ἡ συνομιλία μας ἐξηκολούθει γλυκυτέρα, οἰκειοτέρα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ καθήκοντος. Τὰ ἀντικείμενά της δὲν ἦσαν πλέον ἰατρικὰ ἢ θεραπευτικὰ, ἀλλ' ἀπέβλεπον τὴν δύναμιν τῶν παθῶν, τὴν ἀκαταμάχητον ἐπιῤῥοήν των, τὸν ἀξιοθαύμαστον δεσμὸν τῶν συμπαθειῶν, καὶ τὴν σπανιότητα εἰλικρινοῦς ἀγάπης. Ὅταν ἡ συνομιλία προχωρῇ εἰς τοιαύτας συζητήσεις, ὁ νοῦς τρέχει μὲ ταχύτητα ἐπικίνδυνον· εἶδος μέθης γλυκείας κυριεύει τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ψυχήν· ὅλα τὰ ἀντικείμενα περιτριγυρίζονται ἀπὸ ἀτμοσφαῖραν μαγευτικὴν, καὶ τότε, ἐγκαταλιμπάνοντες ἀνεπαισθήτως τὸν κόσμον τοῦτον, πετῶμεν εἰς σφαῖραν ἰδανικὴν, ὅπου ὁ νοῦς σιωπᾷ, ὅπου ἡ φρόνησις ἐξατμίζεται, ὅπου βασιλεύει ἡ καρδία, καὶ ὑποτασσόμεθα ἀκουσίως ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου εἰς αἴσθημα ἀκαταδάμαστον. Διετέλει ἄρα τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐπιῤῥοήν, καὶ ἡ τρέμουσα φωνή της, κατασταθεῖσα, πλέον ἀδύνατος, καὶ αἱ φράσεις της, πλέον ἀόριστοι καὶ πλέον ἐρασμίαι, δὲν μ' ἔδιδαν τὸ δικαίωμα νὰ πιστεύσω ὅτι ὑπὸ τὴν φυσικήν της συστολὴν ἐκρύπτετο ὅ,τι ἐπεθύμουν;

— Μὲ κολακεύετε, κύριε, παραπολὺ, εἶπε διορθώσασα τὸν βόαν της, ὅστις δὲν εἶχε κάμμίαν ἀνάγκην διορθώσεως. Λησμονεῖτε ὅτι εἶμαι γραῖα;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴν ὁμολογήσω, κυρία μου, ὅτι πρὸ ὀλίγου εἴχετε κατακτήσει τὸν νοῦν μου, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγον ὁλόκληρος ἡ καρδία μου ἔσπευσε νὰ τὸν παρακολουθήσῃ.

Μ' ἐφάνη τότε ὅτι εἰς τὰς παρειάς της ἀνέβη ἐρύθημα, ὅτι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἔλαμψεν ἔκφρασις ἱλαρότητος, δειλίας καὶ συμπαθείας, καὶ ἐξηκολούθουν, φίλε μου, νὰ διαχέω εἰς τοὺς κόλπους της τὰ πύρινα αἰσθήματά μου, ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Μαγδαληνῆς. Μὲ ὅλην τὴν φυσικὴν ψυχρότητα τοῦ χαρακτῆρός μου, ὁ ἔρως μὲ εἶχε κατακυριεύσει· μόλις μικρόν τι λείψανον φρονήσεως μ' ἐνθύμιζεν ἐνίοτε ὅτι δὲν εἶχε παρέλθει οὔτε μία ἡμέρα ἀφότου ἐγνώρισα τὴν κυρίαν ἐκείνην. Τὴν ἐβοήθησα νὰ καταβῇ τῆς ἁμάξης, καὶ τὴν παρεκάλεσα νὰ μὲ εἰπῇ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν της.

— Τί τρέλα! μὲ ἀπεκρίθη δὲν ἔχει τὸν τόπον της ἡ ἐρώτησίς σας. Ἐὰν εἶναι ἀληθὲς, ὅπως τὸ ὑποπτεύομαι, ὅτι εἰλκύσατε τὴν συμπάθειάν μου... εἶναι τόσον ἄτοπον... Αἱ γυναῖκες τῆς ἡλικίας μου πρέπει νὰ εἶναι φρόνιμαι, καὶ νὰ γνωρίζουν πρὸ πάντων τὰ καθήκοντά των. Λησμονήσατε τὸ ὄνειρον· ἰδοὺ ἐφθάσαμεν καὶ οἱ δύω εἰς τὸ τέλος τοῦ ταξειδίου μας. Καὶ ἔτεινε πρὸς ἐμὲ τὴν χεῖρά της μὲ ἦθος μελαγχολικὸν καὶ ἐράσμιον.

Ἐγὼ δὲ ἔσπευσα νὰ θέσω ἐπ' αὐτῆς τὰ φλογισμένα χείλη μου, καὶ μ' ἐφάνη ὅτι δάκρυα ἐκυκλοφόρουν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Φροντίσατε περὶ τῆς ὑγείας σας, ἐπρόσθεσε μειδιῶσα, καὶ μὴ λησμονήσετε τὴν ἀρχαίαν φιλίαν μας, τὴν γεννηθεῖσαν καὶ αὐξήσασαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Μικρὸν ὄχημα ἐπλησίασε, καὶ ὁ πρόθυμος ἡνίοχος μετέφερεν εἰς αὐτὸ τὰ ἔπιπλα τῆς ξένης. Ἐγὼ δὲ, λαβὼν μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὴν ἐδικήν της, τὴν ἐβοήθησα νὰ ἀναβῇ.

— Δὲν θὰ μάθω τοὐλάχιστον ποῦ κατοικεῖτε; Τὴν εἶπα μὲ τόνον φωνῆς παρακλητικόν.

Ἡ θυρὶς τοῦ ὀχήματος ἐκλείσθη ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ.

— Εἶναι ὅλως ὁλόου ἄτοπον, μὲ ἀπεκρίθη διστάζουσα.

— Ὦ! κυρία μου, σᾶς καθικετεύω· μὴ μὲ ἀρνηθῆτε αὐτὴν τὴν χάριν. Ὁ ἡνίοχος εἶν' ἕτοιμος, καὶ θὰ σᾶς χάσω διὰ παντός.

Αὐτὴ δὲ τείνασα ἐκ νέου πρὸς ἐμὲ τὴν λευκὴν καὶ παχυλὴν χεῖρά της, μὲ εἶπεν·

— Ἔστω! εἶναι ἄτοπον τὸ αἰσθάνομαι... ἐπειδὴ ὅμως ἐπιμένετε... « *ἀριθμὸς* 23... »

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἡνίοχος ἐμάστισεν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὰ ἄλογα, δὲν ἐδυνήθην ν' ἀκούσω τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἀποκρίσεως. Δὲν δύναμαι νὰ σὲ περιγράψω μὲ πόσην σπουδὴν καὶ μὲ πόσην ἐπιμονὴν ἔτρεξα κατόπιν της διὰ τῶν ἁμαξῶν, καὶ τῶν δίφρων, καὶ τῶν ἐμπό-

ρων, καὶ τῶν διαβατῶν, οἵτινες ἐβλασφήμουν τὴν ἀδιακρισίαν μου. Ἀπώθησα ἀξιωματικόν τινα καὶ τὸν ἔρριψα κατὰ γῆς· αὐτὸς δὲ μ' ἐπροκάλεσεν εἰς μονομαχίαν, ἥτις ἔγεινε τὴν δευτέραν ἡμέραν χωρὶς αἷμα τοχυσίαν· τὸ ἐμπόδιον τοῦτο δὲν μ' ἐσυγχώρησε νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου, καὶ μ' ἐφάνη ὅτι ἴδα χεῖρα σείουσαν μακρόθεν λευκὸν μανδύλιον. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον ἴχνος τοῦ προσκαίρου ἐκείνου δεσμοῦ· διότι ποτὲ πλέον δὲν ἀπήντησα τὴν συνοδοιπόρον μου. Ἔκτοτε, βλασφημῶ ἀενάως τὴν γαλλικὴν συνήθειαν, κατὰ τὴν ὁποίαν πρῶτον λέγεται ὁ ἀριθμὸς τῆς οἰκίας καὶ ἔπειτα τὸ ὄνομα τοῦ δρόμου· θεωρῶ τὸν ἀριθμὸν 23. ἱερὸν, καὶ τὸν ἔχω ὡς φυλακτήριόν μου. Ἂς ἤξευρες πόσων οἰκιῶν πύλας ἔκρουσα διότι εἶχαν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

Ἰδοὺ, ἀγαπητέ μου, ἡ αἰτία τοῦ εἰκοστοτριταίου πυρετοῦ μου, ὡς τὸν ὠνόμασες· ὁ καιρὸς δὲν ἐξησθένησε διόλου τὸ αἴσθημά μου χωρὶς δὲ νὰ λησμονήσω ὅτι τρέχω, ὡς ἄλλος Ἰξίων, κατόπιν καπνοῦ, τρέχω ἐν τοσούτῳ ὁλονὲν κατόπιν τοῦ ἀριθμοῦ 23, τρεφόμενος ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ εὕρω τὸν ποθούμενον· καὶ ἄν ποτε ἡ τύχη μὲ βοηθήσῃ, δὲν θέλω βραδύνει νὰ γνωστοποιήσω τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς περιέργους ἀναγνωστρίας τῆς Πανδώρας.

Ν. Δ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ. Ὁ κόρος ἐπιφέρει πάντοτε ἀηδίαν· τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶναι ἀρχαιότατον, καὶ στηρίζεται εἰς αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν. Καὶ ὅμως ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ὁ κόρος τοῦ χρυσοῦ ἐπέφερέ ποτε τὸ ἀποτέλεσμα ἐκεῖνο. Ἂν πρέπει τοὐλάχιστον νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν γινομένων εἰς Καλιφορνίαν, ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ ἐκεῖ, ὡς καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, συναμιλλῶνται ν' ἀποδείξωσι ψευδὲς τὸ ἀξίωμα.

Κατὰ τὰς νεωτέρας εἰδήσεις, ὁ πυρετὸς τῆς χρυσομανίας ἐξακολουθεῖ νὰ φλογίζῃ ἀδιακόπως τοὺς πάσχοντας· οἱ σφυγμοὶ εἶναι καὶ πλήρεις καὶ δυνατοὶ, ἡ γλῶσσα ξηρὰ καὶ περιπόρφυρος, ἡ δὲ δίψα μεγίστη καὶ ἀκατάσχετος. Ἐσχάτως μόλις παρετηρήθησαν παρά τισι συμπτώματά τινα ὑφέσεως, προαναγγέλλοντα ὅμως, κατὰ τοὺς δοκιμωτέρους τῶν ἰατρῶν, ὄχι θεραπείαν τῆς νόσου, ἀλλ' ἁπλῆν μεταβολὴν τοῦ τύπου αὐτῆς. Τῶν ἀσθενῶν τινες ἐπεχείρησαν, διὰ ν' ἀπολαύσωσι πλειότερα ἀφ' ὅσα κερδαίνουσι χρυσορυχοῦντες, νὰ ἐκδώσωσιν ἐφημερίδας. Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ ὑπέρογκον τῶν ἀντιμισθιῶν· ἐξ αὐτῶν δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ πόσον πλουσίως ἀνταμείβεται ὁ δημοσιογραφικὸς ζῆλος τῶν ἐργολάβων. Ἰδοὺ αἱ δαπάναι μιᾶς μόνης ἐφημερίδος μεταξὺ τῶν πολλῶν αἵτινες ἐκδίδονται ἀγγλιστὶ, γαλλιστὶ καὶ γερμανιστί.

2.	Συντάκται ἀνὰ δραχ.	36,000	κατ' ἔτος.
1.	Ἐπιστάτης. »	30,000	»
18.	Στοιχειοθέται ἀνὰ »	24,000	»
1.	Ἐπὶ τῶν καταστίχων	22,400	»
1.	Συντάκ. εἰδήσεων	22,400	»
1.	Ὅμοιος τῶν θαλασσ. ὑποθέσεων.	36,000	»

Ἤτοι, ἐπέκεινα τῶν 600,000 δραχμῶν!

Ἡ σπάνις τῶν τροφίμων ἐξακολουθεῖ· ἀλλ' ἄλλη σπάνις, πολὺ δεινοτέρα, πολὺ ἀλγεινοτέρα, μαστίζει τὴν χρυσῆν ἐκείνην χώραν! σπάνις . . . γυναικῶν! Ἐσχάτως ἔφθασαν ἐκεῖ περὶ τὰς 1558, καὶ, κατὰ τὰς τελευταίας εἰδήσεις, φαίνεται ὅτι τὰς ὑπεδέχθησαν οἱ Καλιφορνεῖς μὲ πλειότεραν προθυμίαν, ἀφ' ὅσην ἐδείκνυον ἄλλοτε οἱ βουλιμιῶντες πρόμαχοι τοῦ Μεσολογγίου, δεχόμενοι τὰς ζωοτροφίας, τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἡ γενναιότης τοῦ φιλελευθέρου λαοῦ τῆς Ζακύνθου.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ. Ἰδοὺ πῶς πανηγυρίζεται εἰς Κορογκόνην, πόλιν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Γίνεται λιτανεία, καθ' ἣν περιφέρεται εἰς τὰς κυριωτέρας πλατεῖας καὶ ὁδοὺς τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀποστόλου. Μετὰ δὲ τὴν περιήγησιν ταύτην, ἐνῷ πρόκειται νὰ εἰσβιβασθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ κάτοικοι τῶν ἐνοριῶν, ἱστάμενοι εἰς δύω σειρὰς κατὰ γραμμὴν, ῥίπτουσι κατ' αὐτοῦ πέτρας ὡς βροχήν. Ἐὰν ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν ἔχων σῶαν τὴν κεφαλὴν, ἡ σωτηρία της θεωρεῖται ὡς οἰωνὸς κάκιστος, προμηνύει σιτοδείαν, κτηνῶν θάνατον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δυστυχήματα. Ἐὰν ὅμως ἀποκεφαλισθῇ, (καὶ ἡ περίστασις αὕτη δὲν εἶναι σπανία μετὰ τόσον λιθοβολισμὸν), ὁ οἰωνὸς εἶναι ἄριστος· ἀλλ' ἐὰν, κατὰ θείαν οἰκονομίαν ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς του οἱ ἰχθῦς τοὺς ὁποίους κρατεῖ, (ἐψητοὺς ἢ ὄχι, δὲν μᾶς τὸ λέγει ἡ ἱστορία), τότε δὴ τότε ἀγάλλεται καὶ σκιρτᾷ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, πιστεῦον ὅτι τὸ ἔτος θέλει εἶσθαι εὐτυχὲς, καὶ καρποφόρον, καὶ καταθύμιον εἰς πάντα.

Μετὰ τὴν καρατομίαν, συγκροτεῖται μάχη ἐκ τοῦ συστάδην μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν δύω ἐνοριῶν τῆς πόλεως, κατὰ τὴν ὁποίαν πολλοὶ τραυματίζονται ἑκατέρωθεν. Οἱ δὲ νικηταὶ, λαμβάνοντες ἐν θριάμβῳ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἁγίου, θέτουσιν αὐτὴν ἐπὶ μακρᾶς δοκοῦ, ἔχοντες ἀκλόνητον τὴν πεποίθησιν ὅτι θέλει διαφυλάξει τὴν ἐνορίαν των ἀπὸ παντὸς ἀνιαροῦ συμβάματος.

Ἐφημέριός τις, θελήσας νὰ καταργήσῃ τὴν ἀσεβῆ ταύτην τελετὴν, παρήγγειλε τὸν ἀγαλματοποιὸν νὰ μὴ ἑτοιμάσῃ τὴν νέαν κεφαλὴν κατὰ τὴν προσεχῆ ἑορτὴν, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι, ἐὰν τὸ ἔτος ἐκεῖνο παρήρχετο χωρὶς νὰ χυθῇ τὸ αἷμα τοῦ Ἀποστόλου, ἤθελε παύσει ἡ γελοία ἐκείνη συνήθεια· ἀλλὰ, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, εἰδοποιήθη τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς ὅτι ἡ λιτανεία ἔμελλε νὰ τελεσθῇ, καὶ ὅτι εἶχον ἐνδύσει μὲ τὰ ἄμφια τοῦ ἁγίου Πέτρου τὸ ἄγαλμα τῆς Θεοτόκου, ἔχον πολλὴν ὁμοιότητα μὲ τὸ τοῦ Ἀποστόλου, ἂν καὶ στερούμενον γενειάδος. Καὶ ἡ μὲν λιτανεία ἐγένετο κατὰ τὴν τάξιν· κατὰ δυστυχίαν ὅμως τῶν Κορογκονίων, ὁ θηλυκὸς Ἀπόστολος εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν φέρων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἔκτοτε τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἐπωνομάσθη, *ἡ Παναγία τῶν θαυμάτων*.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. κτλ.

Ὑπὸ Θωμᾶ Ἰεφφερσῶνος,

ἀρχαίου προέδρου τῶν Ἡνωμένων Ἐπαρχιῶν.

Μεταφρασθὲν ὑπὸ *Ἀλεξάνδρου Θ. Ἐδιπίδου.*

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς Τυπογραφίας *Κ. Ἀντωνιάδου*, 1848.

Τιμᾶται δραχ. 2.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

Ὑπὸ Ἰω. Ἀθανασιάδου.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις *Ι. Λαζαρίδου.*

Πωλεῖται παρὰ τῷ *Κ.Κ. Ἀντωνιάδῃ*, ὀρ. 2 1|2.

Ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ἐν σῶμα τῆς Βυζαντιάδος, καλῶς δεδεμένον, εἰς 45 τόμους καὶ πωλεῖται διὰ δρ. 500, ἐνῷ ἡ συνήθης τιμὴ τῆς ὅλης συλλογῆς, ἀδέτου, εἶναι δρ. 7 50.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΑΙ, ἐκδ. Φριτζίου, ἐν Ἀθήναις, 1838, δαπάναις Φ. Κελλέρου, τιμᾶται τάλ. Πρωτ. 2. Γ. εἰς ἓν σελ. 674. Εὑρίσκεται ἐνταῦθα ἐν ἀντίτυπον διὰ δρ. 6

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ὑπὸ Jackobits, ἐκδοσις λαμπροτάτη μὲ σχόλια καὶ πίνακ. 4 Τόμοι εἰς 8ον, ἐν Λειψίᾳ, 1836—1841, τύποις Winter τιμᾶται τάλ. 12.

Εὑρίσκεται παρ' ἡμῖν ἓν ἀντίτυπον δεδεμένον διὰ δρ. 36.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ ὀνομαστικὸν ὑπὸ Βεκκέρου, Βερολίνῳ Τ. 1. σελ. 1—494, τύποις Nicolai, 1846, τιμᾶται δρ. 14.

Εὑρίσκεται παρ' ἡμῖν ἓν ἀντίτυπον.

ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας κατὰ τὸν μεταγενέστερον ὑπὸ Grafenham. Γ. 3 ἐν Βόνῃ, τύποις Weber διὰ δρ. 38.

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΠΥΡΡΩΝΕΙΟΙ ὑποτυπώσεις, ὑπὸ Βεκκέρου. Τ. 1. Βερολίνῳ 1838 τύποις Ρίτλέρου, τιμᾶται τάλ. 4 ἤτοι δρ. 18.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΑΒΔΗΡΙΤΟΥ Fragmenta ὑπὸ Μουλαχίου, Τ. 1. Βερολίνῳ, τύποις Besser 1843 τιμᾶται δρ. 9.